

HARRY POTTER -SARJAN HENKILÖNNIMISTÖ SUKUPUOLISUUDEN
ILMENTÄJÄNÄ

Maiju Nitovuori
Pro gradu -tutkielma
Oulun yliopisto
Humanistinen tiedekunta
Kirjallisuus
2015

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	1
1.1 Aluksi	1
1.2 Tutkimuksen rakenne	4
1.3 Primaarilähteen esittely	5
2. LASTENKIRJALLISUUS.....	8
2.1 Miten määritellä määrittelemätöntä	8
2.2 Aikuisen ja lapsen välinen dikotomia	9
2.3 Lastenkirjallisuuden tutkimus	10
2.4 Fantasiakirjallisuus.....	11
2.5 Lastenkirjallisuuden sukupuolittuneisuus	13
3. NIMET JA NIMISTÖNTUTKIMUS	15
3.1 Nimistä ja nimeämisestä	16
3.2 Kaunokirjallisuuden nimistö.....	17
3.2.1 Nimeäminen ja nimeämättä jättäminen.....	19
3.2.2 Kaunokirjallisuuden nimien kategorisointi	21
3.2.3 Konnotaatio	23
3.2.4 Lastenkirjallisuuden nimistö	24
3.3 Nimistön sukupuolittuneisuus.....	27
4. SUKUPUOLISUUS HARRY POTTER -SARJASSA.....	31
4.1 Harry Potter -sarjan mieskuvasta	32
4.1.1 Sivuhahmojen miesrepresentaatiosta	34
4.1.2 Harry Potter sukupuolen tuottajana.....	37
4.2 Harry Potter -sarjan naiskuvasta	39
4.2.1 Sivuhahmojen naisrepresentaatiosta	42
4.2.2 Hermione Granger sukupuolen tuottajana	45
5. ANALYYSI JA TULOKSET	48
5.1 Miesten nimet.....	48
5.1.1 Maskuliiniset miesten nimet	49

5.1.2 Neutraalit miesten nimet	54
5.1.3 Ei-maskuliiniset miesten nimet	59
5.1.4 Yhteenveto	63
5.2. Naisten nimet	64
5.2.1 Feminiiniset naisten nimet	64
5.2.2 Neutraalit naisten nimet	69
5.2.3 Ei-feminiiniset naisten nimet	71
5.2.4 Yhteenveto	76
6. POHDINTA	77
6.1 Analyysin yhteenveto	77
6.2 Lopuksi	80
LÄHTEET	82
Primaarilähteet	82
Sekundaarilähteet	82

1. JOHDANTO

1.1 Aluksi

‘NO!’ roared Ron, causing Harry to jump into the hedge and Hermione (nose buried in a book at the tent entrance) to scowl over at them. ‘Sorry,’ said Ron, wrenching Harry back out of the brambles, ‘but the name’s been jinxed, Harry, that’s how they track people! Using his name breaks protective enchantments, it causes some kind of magical disturbance – it’s how they found us in Tottenham Court Road!’

‘Because we used his name?’

(Harry Potter and the Deathly Hallows 2007, 316.)

Lastenkirjallisuus on pitkään ollut aliarvostettu kirjallisuudenlaji (Hunt 2005, 3, 9). Lastenkirjallisuuden tutkiminen on perinteisesti katsottu olevan naisten aluetta. Lähes yhdeksänkymmentä prosenttia lastenkirjallisuuden professoreista on naisia (Zipes 2002, 55). Haluan käyttää Margaret Wise Brownin sitaattia kiteyttääkseni omat ajatukseni lastenkirjallisuudesta: *“I don't think I'm essentially interested in children's books. I'm interested in writing, and in pictures. I'm interested in people and in children because they are people.”* Rakastan ja haluan tutkia lastenkirjallisuutta, sillä sen demografia ei eroa aikuisten kirjallisuuden demografiasta erityisesti, molemmat koostuvat ihmisistä. Lastenkirjallisuuden tutkimuksen naispainotteisuus ja lastenkirjallisuuden aliarvostus ovat toissijaisia motiiveja henkilökohtaiselle lastenkirjallisuuden kiinnostukselleni. Ensisijaisesti rakastan lasten- ja nuortenkirjallisuutta, koska se on viihdyttävää, monikerroksellista, rikasta ja raikasta sekä siksi, että siinä käsitellään ihmiselämän perustavanlaatuisia teemoja monesta eri näkökulmasta.

Harry Potter valikoitui tutkimukseni kohteeksi oman kiinnostukseni vuoksi. Olen viimeisen viidentoista vuoden aikana lukenut kaikki sarjan teokset lukemattomia kertoja sekä suomeksi että englanniksi. Silti tunnen, että näin ihan uuden puolen kirjoista lukiessani niitä nyt viimeisintä kertaa tätä pro gradu -tutkimustani varten. J. K. Rowlingin käyttämä monikerroksinen kieli ja fantasiamaailman uudelleenrakentaminen ja nimeäminen vetosi

minuun ihan alusta lähtien, ja vetoaa edelleen. Harry Potterin ympärille kasvanut ilmiö todistaa, etten ole ainoa, joka tuntee näin. Potter-saaga on herättänyt kiinnostusta myös akateemisissa piireissä ja sitä onkin tutkittu useista eri lähtökohdista.

Tutkimukseni on monitieteistä. Tunnen, että tässä toistaiseksi viimeisessä gradussani minun on käytettävä kaikkea sitä ainesta, mitä olen viimeisinä lähes yhdeksänä vuonna opiskellut. Kirjallisuudentutkimuksen lisäksi käytän hyväkseni sekä suomen että englannin pitkien sivuaineiden antamaa osaamista. Suomen kielen cum laude -mittainen sivuaine on antanut sekä kielitieteellisen peruskoulutuksen että eväitä tulkita nimistöä ja sanastoa, semantiikkaa ja fonetiikkaa, joita kaikkia tulen käyttämään hyväksi tutkimukseni edetessä. Englantilaisen filologian antia taas on anglosaksisen kulttuurin tuntemus sekä vahva englannin kielen taito, jonka näen oleelliseksi alkuperäisnimien tutkimisen kannalta. Kasvatustieteiden maisterin tutkinto taas antaa tutkimukselleni pienen didaktisen tai pedagogisen näkökulman, mitä en ole pyrkinyt tietoisesti vaimentamaan. Se on osa minua ja vaikuttaa aina jollakin tasolla kirjoittamaani tekstiin. Myös Bertills (2003, 4) näkee monitieteisyyden olevan erityisen hedelmällistä juuri nimistöntutkimuksen kannalta. Ensisijainen tutkimuskysymykseni tässä tutkimuksessa on seuraava:

Miten Harry Potterin henkilönnimistö ilmentää sukupuolisuutta?

Toissijaiset tutkimuskysymykseni liittyvät teoreettiseen viitekehykseen ja ne ovat:

- 1) *Millaista on kirjallisuuden ja erityisesti lastenkirjallisuuden nimistöntutkimus?* ja
- 2) *Millaisia sukupuolirepresentaatioita Harry Potter -kirjasarjassa esiintyy?*

Kirjallisuuden nimistöntutkimus on ollut verrattain vähäistä, mutta se on kasvattanut suosiotaan viime vuosina (Ainiala, Saarelma & Sjöblom 2008, 332). Kirjallisuuden nimistöä ei ole tehty yhtään sellaista tutkimusta, joka toisi universaalien näkemyksen nimistä tai loisi teorian, jota voisi käyttää kaikissa konteksteissa. Kirjallisuuden nimistöntutkimus on enimmäkseen tarkastellut tiettyjen maailmankirjallisuuden klassikoiden nimien käyttöä. Tällöin tutkimuskohteena on ollut nimen ja niiden alkuperän suhde ja se, onko hahmon esikuvana joku todellinen henkilö. Tässä tutkimuksessa en perehdy hahmojen taustalla mahdollisesti vaikuttaviin esikuviiin, vaan tutkin hahmon ja nimen välistä suhdetta.

Lastenkirjallisuus ja fantasia nähdään kuitenkin erityisen antoisana genrenä nimistöntutkimuksen kannalta. (Bertills 2003, 40–41.) Nimeäminen on maagista, ja se kertoo kirjailijan lingvistikseen luovuudesta (Bertills 2003, 4, 68), mikä tekee nimistöntutkimuksesta erityisen kiinnostavaa.

Harry Potterin nimistöä on tutkittu useasta eri näkökulmasta, mutta tämä tutkimus keskittyy tarkastelemaan nimistöä sukupuolentutkimuksen näkökulmasta. Monet Harry Potter -fanisivustot spekuloiivat nimien lähtökohtia ja etymologiaa (ks. esimerkiksi Fanpop-sivusto). Tämä kertoo nimistön kiinnostavan laajalti sarjan parissa viihtyviä. Sarjan nimistö on herättänyt huomiota maallikkojen lisäksi myös akateemikkojen keskusteluissa. Muun muassa Eliza T. Dresang (2002, 212) nostaa huomionarvoiseksi sen, että lähes kaikki Harry Potterin maailman nimistä on jollain tavalla sidottu johonkin sopivaan ulkoiseen tarkoitteeseen ja että nimistön tutkiminen on jo itseisarvoisesti hauskaa tai kiinnostavaa. Myös Jack Zipes (2002, 181) huomioi Rowlingin tavan leikkiä henkilönnimillä. Rowling nimittäin tekee nokkelasti konnotaatioita foneettisten ja vieraiden assosiaatioiden avulla. Kuten alun sitaatista nähdään, nimet ja niiden magia ovat osa myös sarjan juonikaarta. Tämä sai minut kiinnostumaan siitä, mitä muuta nimien taakse piiloutuu. Kiinnostus sukupuolisuuden tutkimiseen sai alkunsa siitä, että Harry Potterin ympärille on kehkeytnyt suuri kirjo sukupuolisuutta käsittelevää teoriaa ja lisäksi siitä, että nimistössä näkyy viitteitä sukupuolittuneisuudesta.

Alun perin halusin tutkia pelkästään suomennettuja henkilönnimiä, mutta koska lastenkirjallisuudessa usein semanttisesti läpinäkyvät ja helposti tulkittavat nimet suomennetaan (Ainiala ym. 2008, 342), niin ajattelin, että tällaisella rajauksella saattaa olla kohtalokkaat seuraukset, sillä vaikeasti tulkittavat nimet jäisivät avaamatta. Lisäksi suomennettujen nimien ulkopuolelle olisivat jääneet juuri tarinan sukupuolisuuden tulkinnan kannalta olennaisimmat hahmot. Haluan korostaa, että tarkoitukseni ei ole tehdä naistutkimusta, vaan sukupuolentutkimusta, joten yritän mahdollisimman tasapuolisesti ottaa kantaa sekä maskuliinissävytteisiin että feminiinissävytteisiin representaatioihin. Miesten ja poikien ei tule olla irrallisia naisiin ja tyttöihin liittyvästä diskurssista vaan olennainen osa sitä ja myös toisinpäin. Miehistä puhuminen sukupuolen käsitteen kautta on osa feminismin kehitystä (Jokinen 2012, 14).

Suomennoksen ja alkuperäistekstin välille jäi myös muita ongelmia. Olen päättänyt tekemään kaikki sekä leipätekstin että erilliset sitaattit alkuperäiskielellä kuten kuuluu, mutta tekstissä esiintyvät termit ovat useimmiten suomennoksia. Näitä ovat esimerkiksi tupien nimet Rohkelikko, Luihuinen, Puuskupuh ja Korpinkynsi sekä velhourheilu Huispaus. Syy, miksi nämä ovat suomennoksina tekstissä, on puhtaasti kielen sujuvoittaminen.

1.2 Tutkimuksen rakenne

Tutkimukseni koostuu pääosin neljästä pääkappaleesta, johdannosta, pohdinnasta ja lähteistä. Seuraavassa alaluvussa, *1.3 Primaarilähteen esittely*, esittelen lyhyesti sekä primaarilähteeni, Harry Potter -sarjan, sekä sen kirjoittajan J. K. Rowlingin.

Kappale 2, *Lastenkirjallisuus*, toimii kattokappaleena sitä seuraaville teoriakappaleille. Kappaleen tarkoituksena on kontekstualisoida tutkimukseni paikkaa tämän hetken tutkimuskentässä. Lastenkirjallisuuden osiossa määrittelen lastenkirjallisuutta genrenä, tarkastelen lastenkirjallisuuden tutkimusta ja fantasiakirjallisuutta, sekä tutkin sukupuolisuutta ja nimistöä lastenkirjallisuuden genressä. Kappaleessa 3, *Nimet ja nimistöntutkimus*, teen selkoa nimistöntutkimuksesta yleisesti, jonka jälkeen siirryn käsittelemään kaunokirjallisuuden nimistöä. Lopuksi käsitelen nimistön suhdetta sekä lastenkirjallisuuteen että sukupuolittuneisuuteen.

Kappale 4, *Sukupuolisuus Harry Potter -sarjassa*, on vielä teoriapainotteinen kappale, mutta osin jo analyysinomainen. Kappaleessa tulkitaan sarjassa representoituja nais- ja mieskuvia teoreetikkojen esittämien näkemysten kautta. Käsitelen erikseen sarjan keskeisiä sivuhenkilöitä ja johtavan mies- ja naishahmon, Harry Potterin ja Hermione Grangerin. Kappale 5, *Analyysi ja tulokset*, sisältää nimistön tulkintaa kaunokirjallisessa kontekstissa. Kappaleessa esitellään miesten ja naisten nimiä kolmessa kategoriassa, jotka ilmentävät sukupuolisuutta. Nimien analyysi on sidottu sarjaan kirjallisuusviittein. Lopuksi käsitelen pohdinnassani analyysin tuloksia kokoavasti ja reflektoin työskentelyprosessiani kokonaisuudessaan.

1.3 Primaarilähteen esittely

Harry Potter vaikuttaa aluksi ihan tavalliselta, nöyrältä, 11-vuotiaalta pojalta. Hän elää Likusteritiellä, Little Whingingissä, Iso-Britanniassa tätinsä, tämän miehen ja serkkunsa kanssa talossa, jota hänen tätinsä hoitaa kuin kukkaa kämmenellä. Harryn vanhemmat ovat kuolleet, ja hän on viettänyt viimeisen kymmenen vuotta samassa osoitteessa. Häntä ei ole kuitenkaan kohdeltu kuten omaa lasta, vaan hän saa alituisen kuulla olevansa ei-haluttu ja outo kultakin niin sanotulta perheenjäseneltään. Harry asuu portaiden alla sijaitsevassa komerossa ja käyttää lähes yksinomaan serkkunsa Dudley Dursleyn ja tätinsä miehen Vernon Dursleyn vanhoja vaatteita. Hän on pienikokoinen poika, jolla on valtoimenaan kasvavat mustat hiukset, smaragdinvihreät silmät ja pyöreät silmälasit, jotka hän on korjannut teipillä. Eräs piirre Harryssa on kuitenkin erityinen, hänen hiuspehkonsa alta pilkottaa arpi, joka on salamanmuotoinen.

Juuri ennen Harryn yhdettätoista syntymäpäivää alkaa tapahtua kummia. Postin mukana saapuu kirje, jossa on Harryn nimi kirjoitettuna vihreällä musteella, vaikka hyvin harvat tietävät Harryn asuvan kyseisessä osoitteessa. Kirjessä on Tylypahkan vaakuna. Hänen ottoperheensä yrittää kaikin keinoin estää Harrya lukemasta kirjettään, mutta viimein puolijättiläinen nimeltä Rubeus Hagrid saapuu Harryn syntymäpäivänä noutamaan Harrya Tylypahkan noitien ja velhojen kouluun. Harry on velho, eikä mikä tahansa velho, vaan ainoa henkilö, joka on selvinnyt pimeän valtiaan Voldemortin yrityksestä tappaa hänet kymmenen vuotta aiemmin. Tämä tapahtuma syöksi Voldemortin tuhoon ja palautti rauhan velhoyhteisöön kymmenen vuoden ajaksi.

Harry pääsee Hagridin kanssa kokemaan ensikosketuksensa hänelle ominaisempaan maailmaan, jossa pelataan huispausta luutien päällä, opiskellaan taikajuomia ja kitketään kukkapenkistä menninkäisiä. Tylypahkan noitien ja velhojen kouluun matkustetaan punaisella, vanhanaikaisella höyryjunalla Lontoosta King's Crossin asemalta, laiturilta 9 ¾. Tylypahka on sisäoppilaitos, jossa taikuuteen taipuvaisten lasten koulutuksesta pidetään huolta. Oppilaat jaetaan tupiin Rohkelikko, Korpinkyntsi, Puuskupuh ja Luihuinen, joista muodostuu yhteisö oppilaille, joilla on toistensa kanssa samankaltaisia ominaisuuksia. Oppilaat asuvat kullekin

tuvalle kuuluviissa makuusaleissa ja käyvät oppitunneilla oman tupansa vuosikurssin kanssa. Tylypahkan koulussa opiskellaan seitsemän vuotta, jonka aikana saavutetaan täysi-ikäisyys ja riittävä velhon peruskoulutus.

Harry Potter -sarja muodostuu seitsemästä kirjasta, ja kukin niistä kertoo aina yhdestä vuodesta Tylypahkassa. Sarja on kehityskertomus nuoresta pojasta, joka varttuu sarjan myötä ja kohtaa haasteita matkan varrella aikuisuuden ja lapsuuden välisissä konflikteissa. Sarjan aikana antagonisti, pimeän velho Voldemort nousee uudelleen kuolemaan verrattavasta tilasta täyteen voimaansa, ja hänen kukistamisensa jää Harryn ja hänen tukijoidensa kontolle.

Primaarilähteeni ovat siis *Harry Potter and the Philosopher's Stone*, *Harry Potter and the Chamber of Secrets*, *Harry Potter and the Prisoner of Azkaban*, *Harry Potter and the Goblet of Fire*, *Harry Potter and the Order of Phoenix*, *Harry Potter and the Half-Blood Prince* sekä *Harry Potter and the Deathly Hallows*. Tässä tutkielmassa merkitsen primäärilähteisiin viitatessani kirjoja lyhenteillä PS, CS, PA, GF, OP, HP ja DH.

Harry Potter -sarjan ensimmäinen kirja aloitti kiistatta ilmiön, jota usein kutsutaan pottermaniaksi. Harry Potter ja viisasten kivi (*Harry Potter and the Philosopher's Stone*) julkaistiin vuonna 1997 ja sitä pidettiin aluksi huvittavana lastenkirjana, ja vaikka se voitti useita lastenkirjallisuuspalkintoja, muun muassa *Nestlé Smartiesin Book Prizen* ja *British Book Awardsin Book of the Year* -palkinnon vuonna 1997, kukaan ei arvannut sen olevan alku lastenkirjallisuuden suurimmalle menestykselle tähän mennessä. (Taylor 2010, 335–336; The Leaky Cauldron 2015; Eccleshare 2007, 299.) Harry Potter -sarjan kirjoja on myyty yli 450 miljoonaa kappaletta ja sitä on käännetty yli 70:lle kielelle, ainoastaan Raamattu ja Shakespeare ylittävät nämä luvut (Gillis 2007, 301).

Harry Potter -sarjan äiti Joanne Katheleen Rowling syntyi 31. heinäkuuta Yaten kaupungissa, Etelä-Gloucestersshiressa. Rowling varttui Yatessa ja Tutshillissä. Lukion jälkeen hän opiskeli Exeterin yliopistossa pääaineenaan ranska ja klassiset kielet. J. K. Rowling on aina ollut kiinnostunut kirjoista ja on avoimesti kertonut kirjoista ja kirjailijoista, jotka ovat vaikuttaneet hänen teoksiinsa. Lapsuuden kirjoista merkittäviä teoksia olivat muun muassa *Kaislikossa*

suhisee sekä *Narnia*-sarjan kirjat. Rowling aloitti kirjoittamisen jo varhain, kuusivuotiaana, kun hän kirjoitti tarinan nimeltä "Rabbit". Myöhemmin yliopistossa hän innostui Tolkienin fantasiasta ja luki Tarun sormusten herrasta useita kertoja. Taru sormusten herrasta onkin monella tapaa vaikuttanut Harry Potteriin: esimerkiksi sekä Frodolla että Harrylla on vanha velho neuvovana isähahmona, ja molemmissa saagoissa protagonistina on musta ruhtinas. (Smith 2003.)

Joanne kirjoitti ensimmäistä Harry Potter -teostaan Edinburghissa kahviloissa hänen tyttärensä Jessican nukkuessa vaunuissa. Hän lähetti ensimmäisen Harry Potter -teoksensa useisiin kustannusyhtiöihin tuloksetta, kunnes lopulta kirjan julkaisusta tehtiin sopimus pienen Bloomsbury-nimisen kustannusyhtiön kanssa. Tästä lähti pottermaniaksi kutsuttu menestystarina liikkeelle. (Smith 2003.)

J. K. Rowling kirjoitti seitsemän Harry Potter -kirjan lisäksi sarjaan liittyvät kirjat *Quidditch Through the Ages* (2001), *Fantastic Beasts and Where to Find Them* (2001) ja *The Tales of Beedle the Bard* (2008), joiden tuotot menivät hyväntekeväisyyteen. Aikuisille suunnattua kirjallisuutta J. K. Rowlingilta on tällä hetkellä ilmestynyt kolme teosta, joista ensimmäinen, *Casual Vacancy*, vuonna 2012, *Cuckoo's calling* vuonna 2013 ja *The Silkworm* vuonna 2014. Viimeiset kaksi hän on kirjoittanut pseudonyymillä Roberth Galbraith.

2. LASTENKIRJALLISUUS

2.1 Miten määritellä määrittelemätöntä

Lastenkirjallisuutta on hyvin vaikea määritellä. Se on ainoa kirjallisuuden alalaji, jonka nimessä mainitaan kohdeyleisön ikä. Lasten- ja nuortenkirjallisuutta kutsutaan usein kokonaisuudessaan nuortenkirjallisuudeksi tai nuorisokirjallisuudeksi. Se pitää sisällään lapsille ja nuorille kirjoitetun kirjallisuuden ja heidän itsensä luettavakseen omaksuman kirjallisuuden. (Karasma & Suvilehto 20014, 12.) Lastenkirjallisuudelle asetetaan enemmän vaatimuksia kuin millekään muulle kirjallisuuden lajille: sen pitää olla opettavaa, kasvattavaa, huvittavaa, viihdyttävää, antaa samaistumismalleja, tarjota taide-elämyksiä ja lisäksi rikastuttaa sana- ja käsitevarastoa, toimia lukuharjoituksena sekä harjoittaa kielikorvaa (Kurenniemi 1987, 12).

Lastenkirjallisuutta määritellään siis kohdeyleisönsä perusteella kirjallisuudeksi, joka on tarkoitettu lasten luettavaksi. Mutta lapsi ja lapsuus ovat vaikeasti määriteltäviä käsitteitä. (Grenby & Immel 2009, xiii.) Jack Zipes (2002, 40) kumooa koko lastenkirjallisuuden käsitteen artikkelissaan *Why Children's Literature does not exist?*, sillä hän näkee, että lapsi ja lapsuus ovat sosiokulttuurisia käsitteitä, joilla on erilaisia määritteitä erilaisissa kulttuureissa. Lisäksi on huomattava, että vaikka lastenkirjallisuutta lukevat pääasiassa lapset, ovat hekin huomattavan heterogeeninen ryhmä, joka muuttuu ajan ja paikan muuttuessa. Puurtinen (2006, 314) määrittelee lastenkirjallisuuden fokusryhmäksi kaikki lukutaidottomista lapsista teini-ikäisiin saakka.

Karasma ja Suvilehto (2014, 13) kategorisoivat kirjallisuussosiologiselta kannalta lasten- ja nuortenkirjallisuuden neljään eri tyyppiin. Ne ovat 1) nuorisolle muokattu niin sanottu aikuisten kirjallisuus, 2) nuorison suosima niin sanottu aikuisten kirjallisuus, 3) nuorisolle kirjoitettu kirjallisuus ja 4) nuorison kirjoittama kirjallisuus. Lisäksi he jakavat nuorisokirjallisuuden esitystavan mukaan satuihin, fantasiakirjallisuuteen, tieteiskirjallisuuteen

ja realistiseen kirjallisuuteen. Harry Potter -sarja luokituu nuorisolle kirjoitettuun fantasiakirjallisuuteen.

Lastenkirjallisuuden kuluttaja ei yksinomaan kuitenkaan ole lapsi, sillä aikuiset muodostavat merkittävän osan lastenkirjallisuuden lukijoista (Puurtinen 2006, 314; Karasma & Suvilehto 2014, 12). Jotkut aikuiset lukevat lastenkirjallisuutta mielenkiinnon vuoksi, jotkut pedagogisista syistä tai viihdyttääkseen omia lapsiaan (Zipes 2002, 54–56). On myös huomioitava, että lastenkirjallisuus on genre, jonka kohderyhmään jokainen aikuinenkin on jossain vaiheessa kuulunut (Grenby & Immel 2009, xiv).

Lastenkirjallisuus on jo itsessään heterogeeninen genre (Puurtinen 2006, 314). Lastenkirjallisuus kattaa nykypäivänä yhtä paljon kirjallisuuden lajeja kuin niin kutsuttu ”aikuisten kirjallisuus”. Lastenkirjallisuuteen kuuluu proosan, runouden ja draaman lisäksi fakta- ja fiktiotekstejä, jotka koostuvat yksinomaan kuvista. Se leikkaa kaikkien genrejen läpi myyteistä mangaan, komediasta kauhuun, tieteestä tee-se-itse-oppaisiin ja uskonnosta rakkauteen. Sillä on lisäksi oma klassikoiden kaanoninsa, radikaalit kokeilunsa ja joitain alalajeja, joille ei löydy vastineita aikuisille suunnatusta kirjallisuudesta. (Grenby & Immel 2009, xiii.) Lisäksi aiemmin mainittu kategoria nuorison suosimasta aikuisten kirjallisuudesta muuttuu aikojen saatossa, sillä eri aikoina ovat eri teokset suosittuja (Karasma & Suvilehto 2014, 12). Lastenkirjallisuuden määritelmän kompastuskiveksi näyttää muodostuvan sekä osa ’lasten’ että osa ’kirjallisuus’, sillä molemmat kattavat liian laajan skaalan kirjallisuuden lajeja, että niitä pystyisi niputtamaan minkään käsitteen alle.

2.2 Aikuisen ja lapsen välinen dikotomia

Yksi erityisen tärkeä aspekti lastenkirjallisuudessa on sen lukijan ja kirjoittajan välinen dikotomia. Lastenkirjoja kirjoitetaan eri-ikäiselle yleisölle, jolla on erilaiset kyvyt ja tarpeet sekä erilainen lukutapa. Samanaikaisesti lapset kokevat tekstejä tavoilla, joita ei useimmiten pysty arvioimaan, mutta joiden voi arvella olevan hyvin monimutkaisia ja rikkaita. Lastenkirjallisuuden tuottaja on useimmiten aikuinen: lastenkirjan kirjoittaa aikuinen, sen oikolukee aikuinen, sen painaa aikuinen, ja sen ostaa aikuinen. Ainoastaan lukija on

useimmiten lapsi. (Hunt 2005, 3.) Lapsi on vastaanottaja sekä empiirisesti että implisiittisesti. Hän on sekä lukija että sisäislukija (Karasma & Suvilehto 2014, 13.) Lastenkirjallisuuden dikotomia vaikuttaa tekstin jokaiseen tasoon kielestä sisältöön, sillä aikuisen ja lapsen kokemusten, tiedon ja odotusten välillä on eroja (Bertills 2003, 57).

Aikuisen ja lapsen välinen valtasuhde linkittyy tiukasti lastenkirjallisuuden käsitteeseen. Jacqueline Rose (1984, 58) toteaa lastenkirjallisuuden olevan sula mahdottomuus, sillä se on riippuvainen läheisesti aikuisen ja lapsen välisestä mahdottomasta suhteesta. Lastenkirjallisuus muodostaa kaksinapaisen todellisuuden, jossa ensin tulee aikuinen kirjailijana, tekijänä ja antajana ja toisena vasta lapsi lukijana, itse tuotteena ja vastaanottajana. Kumpikaan ei astu välitilaan. (Rose 1984, 58.) Aikuisella on lisäksi valta lapsen kuluttamaan kirjallisuuteen: aikuiset haluavat lasten lukevan tiettyjä kirjoja sosiaalisista syistä (McGillis 1996, 18).

Lastenkirjallisuuden parhaimmiston katsotaan kuuluvan ne hybridikirjat, jotka tuottavat iloa sekä lapselle että aikuiselle (Knoepflmacher 2008, 160). Parhaimmat lastenkirjailijat eroavat tavallisista kirjailijoista: he ovat tavallaan lapsia itsekkin tai kirjoittavat sisällä olevalle lapselleen (Lurie 2003, ix). J. K. Rowlingin ja Harry Potter -sarjan mittavaa menestystä on voinut edesauttaa se, että J. K. Rowling on pysynyt läheisessä yhteydessä omaan lapsuuteensa. Smithin (2003) mukaan Rowlingin omat kokemukset koulusta ja opettajista ovat suoraan olleet vaikuttamassa Tylpahkan ja sen opettajiston syntyyn. Hän on lisäksi todennut *Time*-lehden haastattelussa: *“I really can, with no difficulty at all, think myself back to 11 years old.”* (Gray 1999.)

2.3 Lastenkirjallisuuden tutkimus

Lastenkirjallisuuden tutkimus on monitieteistä. Se pohjaa kulttuurintutkimukseen, kirjallisuudentutkimukseen sekä kasvatustieteelliseen, sosiologiseen, historialliseen ja kielitieteelliseen tutkimukseen (Lerer 2008, 9). Hunt (2005, 7) taas sijoittaa lastenkirjallisuuden tutkimuksen kirjallisuudentutkimuksen ja kulttuurintutkimuksen ääripäiden väliin. Myös Karasma ja Suvilehto (2014, 13) huomauttavat lastenkirjallisuuden tutkimuksessa käytettävän hyväksi aikuiskirjallisuuden tutkimusmenetelmiä.

Lastenkirjallisuuden tutkimus kuitenkin poikkeaa aikuiskirjallisuuden tutkimuksesta monitieteisyydessään (Karasma & Suvilehto 2014, 13).

Lastenkirjallisuuden tutkimus katsotaan alkaneeksi 1970-luvulla, jolloin kaksi merkittävää lastenkirjallisuuteen painottunutta akateemista julkaisua perustettiin. Nämä ovat Yalen yliopiston *Children's Literature* ja John Hopkins yliopiston *The Lion and the Unicorn*. (Lerer 2008, 9.) Nykyään lastenkirjallisuuden akateemisia julkaisuja on enemmän, mikä kertoo akateemisen yleisön määrän kasvusta ja siitä, että lastenkirjallisuudella on lukijansa, jotka ottavat sen enemmän tosissaan kuin koskaan kasvatustieteen tai yliopistojen historian aikana. Noin 90 prosenttia lastenkirjallisuuden alan professoreista on naisia, mikä kertoo siitä, että lastenkirjallisuus edelleen assosioidaan feminiiniseksi tieteeksi. (Zipes 2002, 55.)

Lastenkirjallisuuden tutkimus ja lukeminen yliopistotasolla on jokseenkin paradoksaalista, sillä sen nähdään olevan epäsuoraa tiedettä, koska sen lukijat eivät enää kuulu sen nimessä kerrottuun kohdeyleisöön. Tämä johtuu tietenkin siitä, että yliopistoissa koulutetaan kirjastotyöntekijöitä ja kasvattajia, jolloin toivotaan heidän vievän tietoaan suoraan lastenkirjallisuuden kohdeyleisölle, lapsille. Ilmiö on kuitenkin tuonut lastenkirjallisuuden kohdeyleisöksi myös aikuisen, joka tulkitsee lastenkirjallisuutta samalla kriittisellä otteella kuin muitakin tekstejä. (Stevenson 2009, 111.)

2.4 Fantasiakirjallisuus

Kuten lastenkirjallisuus, on fantasiakin vaikeasti määriteltävissä. Useimmat teoreetikot kuitenkin näkevät, että fantasiassa on kyse mahdottomuuden konstruktioista, kun taas tieteiskirjallisuudessa kyse on epätodennäköisestä, mutta tieteellisesti mahdollisesta konstruktioista. (James & Mendelsohn 2012, 1.) Fantasia perustuu mielikuvitukseen: siinä leikitellään yliluonnollisilla tapahtumilla, ihmeillä, taikuudella ja olioilla, jotka ovat mahdottomia arkitodellisuudessa (Bengtsson 2001, 333). Fantasiakirjallisuuden teemoja ovat muun muassa näkymättömyys, muuttuminen, hyvän ja pahan välinen taistelu, ilmestykset, matka, seikkailu, hallinta ja tuho. Fantasiakirjallisuudessa fantastiset elementit kietoutuvat

realistisiin elementteihin, ja usein siinä on utopistisia piirteitä: sekundaari maailma esitetään parempana paikkana kuin omamme. (Karasma & Suvilehto 2014, 158.)

Fantasia jaetaan karkeimmillaan kahteen kategoriaan: korkeaan ja matalaan. *Korkeassa fantasiassa* (high fantasy) tapahtumat sijoittuvat pääasiassa tai kokonaan mielikuvitusmaailmaan eli sekundaariseen maailmaan. *Matalassa fatasiassa* (low fantasy) yliluonnollisuus sijoittuu meidän omaan maailmaamme, primaarimaailmaan. (Bengtsson 2001, 333.) Näiden väliin voi sijoittaa myös *kahden maailman fantasian*, jossa lähtökohtana on realistinen maailma, mutta josta siirrytään erityisen portin kautta sekundaariin maailmaan. Tämä on hyvin yleistä lastenfantasiassa. (Ihonen 2001, 137.) Vielä tarkempi jako fantasiassa on seuraavanlainen: 1) porttifantasia, jossa protagonistista siirtyy uuteen maailmaan, 2) upotettu fantasia, jossa protagonistista on osa fantastista maailmaa, 3) tungetteleva fantasia, jossa fantastiset elementit tunkeutuvat primaariin maailmaan ja 4) liminaalifantasia, jossa magiaa joko on tai ei ole olemassa. (James & Mendelsohn 2012, 2.)

Fantasiaa voidaan jaotella edelleen alalajeihin, kuten quest- eli etsintäretkityyppiseen fantasiaan, miekka ja magia -fantasiaan, eläinfantasiaan, käänteismaailmoja tai rinnakkaismaailmoja kuvaavaan fantasiaan, epäselvään tai monimieliseen fantasiaan, selitettyyn fantasiaan ja aikafantasiaan. Nämä voivat kuitenkin ilmentyä myös samassa teoksessa. (Bengtsson 2001, 334.) Korkean fantasian ja etsintäretkifantasian yleisimmät juonikaaviot perustuvat muinaiseen sankarimyyttiin ja ovat usein protagonistin kehityskertomuksia. Usein kantavana teemana on hyvän ja pahan välinen taistelu, jossa protagonistista on avainasemassa: hänen on käytettävä löytämiään voimia pahuutta vastaan tehdäkseen fantastisesta maailmasta paremman paikan elää. (Bengtsson 2001, 335–336.)

Harry Potter -sarja sijoittuu kahden maailman fantasiaan lastenfantasialle ominaiseen tapaan. Se on lisäksi porttifantasiaa ja noudattelee sankarimyytin kehityskertomuksen juonikaaviota. Teoksissa primaarimaailma on koko ajan olemassa, mutta sekundaariin maailmaan siirrytään junalla, porttiavaimella, hormiverkoston kautta tai muulla maagisella olennolla tai kulkuvälineellä, joita voidaan pitää eräänlaisina portteina maailmojen välillä. Lisäksi Potter-sarja voidaan kategorisoida etsintäretkityyppiseksi fantasiaksi, sillä sarjan jokaisessa osassa

protagonistikolmikko selviää seikkailusta, ja koko sarjan ajan punaisena lankana kulkee hyvän ja pahan välinen kamppailu.

2.5 Lastenkirjallisuuden sukupuolittuneisuus

Lastenkirjallisuudessa on perinteisesti esiintynyt vahvoja, aktiivisia poikahahmoja ja paljon enemmän alistuvia, kotona viihtyviä ja itseään havainnoivia tyttöjä. Heikommin havaittavissa on se, että myös sukupuolten välinen erottelu on ollut keinotekoisia ja hataraa. Monet protagonistit ovatkin asettuneet poikkiteloin tätä sukupuolen määrittelyä vastaan. Parhaina esimerkkeinä voidaan mainita Enid Blytonin *Viisikko*-sarjasta tuttu Georgina (joka halusi itseään kutsuttavan Georgeksi) ja Louisa May Alcottin *Pikku Naisista* Josephine March, jotka halusivat seikkailla poikien kanssa mieluummin kuin pyntätä itseään sisällä tai osallistua kotitöihin. Tämä poikatyttö-hahmotyyppi ('tomboy') tuli itsenäisen tyttöyden vertauskuvaksi monen sukupolven ajaksi. (Simons 2009, 143–147.) Toisen maailmansodan jälkeen sukupuoliroolien jäykkyys muuttui rennompaan suuntaan: tyttökirjat kertoivat yhteiskunnan odotusten ja hahmojen luovien pyrkimysten välisestä jännitteestä (Simons 2009, 151).

Roberta Seelinger Trites (1997) käsittelee feminististä lastenkirjallisuutta teoksessaan *Waking Sleeping Beauty – Feminist Voices in Children's Literature*. Hän määrittelee feministisen lastenkirjan väljimmillään sellaiseksi, jossa protagonistit voimautuu riippumatta sukupuolestaan, sillä tämääntyyppisessä romaanissa sukupuoli ei muodostu esteeksi hahmon kehitykselle. Trites (1997, 5) sanoo kuitenkin suurimman osan feminististen lastenkirjojen protagonisteista olevan tyttöjä, mutta on mahdollista, että ne ovat myös poikia. Sukupuoliroolit voivat olla yhtä rajoittavia pojille kuin ne ovat ainakin perinteisesti olleet tytöille. Feministisessä lastenkirjassa protagonistin voimaan luotetaan: hän on tietoinen siitä, että hänen oma persoonallisuutensa ja ratkaisunsa ovat hyväksytyjä. Vallan käyttö feministisessä lastenkirjassa ei tarkoita valtaa suhteessa toisiin vaan suhteessa itseen: se tarkoittaa protagonistin autonomiaa, itseilmaisua ja itsetietoisuutta. (Trites 1997, 6–8.)

Poikatyttö-hahmotyypille ei ole vastinetta poikien kirjallisuudessa, ainakaan sellaista, joka ei olisi pejoratiivinen. Tämä saattaa kertoa siitä, että poikien sukupuoliroolit saattavat olla vielä

joustamattomampia kuin tyttöjen. On kuitenkin esimerkkejä siitä, että poikaprotagonistien feminiinisenä pidettyjä ominaisuuksia ei ole perinteisissäkään lastenkirjoissa alistettu. Mutta silti feminiinistä poikamaisuutta pidetään nynnyytenä, kun taas poikatytömyyttä ylistetään. Edelleenkin ei kirjoiteta poikahahmosta nimeltä George, joka haluaisi itseään kutsuttavan Georinaksi. (Simons 2009, 152–156.) Älykkäitä, neuvokkaita ja rohkeita tyttöhahmoja esiintyy lastenkirjallisuudessa paljon, joten usein kirjailija joutuukin pahoittelemaan tai selittelemään sijoittaessaan omaan tarinaansa perinteistä feminiinisyyttä edustavan tyttöhahmon tai mikäli jossakin hänen tyttöhahmoistaan ilmenee vähänkin perinteisiä feminiinisiä piirteitä. Silti nämä voimakkaat ja usein jollain tärkeällä tavalla poikaprotagonistia paremmat tyttöhahmot eivät saa jättää protagonistia tai mielitettyään varjoonsa. Tästä parhaimpana esimerkkinä mainittakoon *Harry Potter* -sarjan Hermione Granger, joka ylittää usein Harryn neuvokkuudessa, älykkyudessa ja ahkeruudessa. (Simons 2009, 156.)

Feministisen kirjallisuuden tehtävänä voidaan nähdä se, että se kannustaa kumpaakin sukupuolta kyseenalaistamaan omaa näkemystään sukupuolesta. Tällaiset tekstit kannustavat ymmärtämään kaikenlaisten ihmisten välisiä suhteita. Erilaisuuden olemassaolo ei välttämättä johda toiseuden olemassaoloon. (Trites 1997, 82.) Blytonin George, Alcottin Jo ja Montgomeryn Anna ovat ikonisimpia hahmoja koko lastenkirjallisuuden historiassa. Poikatytöistä lukeminen on ollut suosittua, mutta ei välttämättä siksi, että tytöt haluaisivat olla kuten he, vaan koska poikatytöt horjuttavat yhteiskunnan jäykkiä sukupuolirooleja ja luovat toisinajattelun kulttuuria. Tämä epämääräinen sukupuoliroolien raja antaa turvallisuutta liikkua sukupuolisessa tilassa. (Simons 2009, 157.)

3. NIMET JA NIMISTÖNTUTKIMUS

Nimet ovat universaaleja ja niitä on löydetty kaikista kulttuureista ja kielistä (Bertills 2003, 18; Ainiala, Saarelma & Sjöblom 2008, 9). Nimet ovat tarpeellisia tehokkaan kielenkäytön kannalta, sillä niiden tärkein tehtävä on yksilöidä tietty henkilö, paikka, eläin tai esine. Nimiin liittyy myös paljon tunnetasolla merkittäviä asioita, kuten esimerkiksi identiteetti, perinne, sukulaisuus, omistus ja valta. (Ainiala ym 2008, 9). Nimi nähdään risteyskohtana kaikille henkilökohtaisesti tärkeille tunteille ja aatteille, jotka määrittävät meitä ihmisinä suhteessa itseemme, maailmaan ja muihin yhteiskunnan jäseniin (Croft 2009, 149).

Nimen nähdään olevan niin kiinteässä suhteessa kantajaansa, että sen ajatellaan muodostavan ikään kuin kielellisen kuvan kantajastaan. Nimen yksilöintitehtävän lisäksi siihen liittyy kantajansa piirteet, luonne, ulkoinen olemus sekä sosiaalinen asema. Nimiin on liitetty paljon uskomuksia: “Nomen est omen”, “Ei nimi miestä pahenna, jos ei mies nimeä”, “Köyhä nimellä koreilee” ja “Ei ole kaikki miehiä, jolla on miehen nimi”. (Kiviniemi 1982, 13.) Nämä uskomukset luovat pohjaa sille, että nimellä on merkitystä, erityisesti kaunokirjallisessa kontekstissa. *Onomastiikka* on varsin nuori tieteenala, joka tutkii nimistöä ja sen historiaa. Vaikka se on profiloitunut kielitieteelliseksi alaksi, on onomastiikka tosiasiaassa hyvin monitieteistä: filosofit, maantieteilijät, teologit, kirjallisuudentutkijat, psykologit, sosiologit ja muiden alojen asiantuntijat ovat myös kiinnostuneita nimistöntutkimuksesta ja sen saavutuksista. (Ainiala ym. 2008, 15.)

Erisnimellä on kolme perimmäistä olennaista komponenttia. Ensiksi sana itsessään, joka kantaa etymologista, historiallista ja konnotatiivista sisältöä. Tähän liittyy esimerkiksi se, mitä nimi tarkoittaa ja kuka on aiemmin kantanut samaa nimeä. Toiseksi nimi muodostaa suhteen kantajaansa: nimi assosioituu kantajansa identiteettiin, ja sitä pidetään joskus jopa täysin samana. Kolmanneksi kummankin edellä mainitun takana on nimenantaja eli henkilö, joka on alun perin muodostanut nimen ja referentin välille kytköksen ja joka voi näyttää nimeämisellään valtaa, alamaisuutta, neutraaliutta tai ihailua nimenkantajaa kohtaan. (Croft 2009, 149.)

Lastenkirjallisuus ja fantasia ovat hedelmällistä maaperää nimistöntutkimukselle, sillä niissä kiinnitetään erityistä huomiota nimiin ja niiden sisältöihin (Croft 2009, 161). J. K. Rowlingin Harry Potter -sarjan nimistö on vahvasti sanoilla leikittelevää ja semanttisesti merkityksellistä. Tässä osiossa käsittelen nimistöä, nimistöntutkimusta sekä kirjallisuuden nimistöä, jota tarkastelen myös lastenkirjallisuuden ja nimistön sukupuolittuneisuuden kannalta. Tekstissä esiintyvät esimerkinimet ovat peräisin Harry Potter -sarjan henkilönnimistöä.

3.1 Nimistä ja nimeämisestä

Nimellä on kaksi merkitystä. Yhtäältä nimi on sana tai sanojen yhdistelmä, joka viittaa yksilöityyn tarkoitteeseen. Tällöin käytetään nimitystä *erisnimi* tai *propri*. Toisaalta nimi voi olla sana, joka viittaa tarkoitteeseen lajinsa edustajana. Tällöin puhutaan *yleisnimestä* eli *apellatiivista*. (Ainiala ym. 2008, 12.) Toisin sanoen *propri* on yksilöivä ja *apellatiivi* on luokitteleva ilmaus (Kiviniemi 1982, 12). Kirjallisuuden nimistössä erisnimien ja yleisnimien välinen raja on kuitenkin paljon häilyvämpi (Bertills 2003, 20), sillä erisnimissä saattaa olla sisällytettyinä apellatiivisia ilmauksia. Esimerkiksi nimessä *Lovegood* on sisällytettyinä apellatiiveja. Koska tässä tutkimuksessa keskitytään kirjallisuudentutkimukseen ja kirjallisuuden nimistöön, tarkoitetaan nimestä puhuttaessa nimenomaan *propria* eli erisnimeä.

Apellatiivin ja *proprin* erottaa toisistaan niiden funktio: erisnimet ovat yksiviitteisiä (*mono-referential*) eli niillä on vain yksi tarkoite ulkomaailmassa (Ainiala ym. 2008, 13), mutta yleisnimillä voi olla useampia tarkoitteita kielen ulkoisessa todellisuudessa. Mutta vaikka erisnimet ovatkin yksiviitteisiä, ne eivät ole yksitoiminnallisia (*mono-functional*) (Nord 2003, 183). Tarkoitteeseen viittaamisen lisäksi *propri* voi kertoa meille esimerkiksi, onko kyseessä nais- vai miespuolinen henkilö sekä jotain henkilön iästä tai heidän maantieteellisestä sijainnistaan. Nimenannon yhteydessä painavat yhteisölliset arvot, joten nimenantajan kansallisuus, äidinkieli, uskonnollinen vakaumus ja sosiaalinen status voivat olla vaikuttamassa nimenvallintaan (Ainiala ym. 2008, 19). Tosielämässä edellä mainitut indikaattorit saattavat johtaa harhaan, mutta kirjallisuudessa niillä usein oletetaan olevan jokin funktio narratiivin kannalta (Nord 2003, 183).

Persoonallisuuspiirteiden mukaan nimeäminen on vähentynyt, ja henkilönnimistö muuttuu ja kehittyy koko ajan. Nimeäminen noudattelee kulttuuriyhteisön normeja, ja länsimaisessa kulttuurissa on lähes universaalisti niin, että lapsi saa nimenannon yhteydessä ainakin yhden etunimen sekä sukunimen. (Bertills 2003, 18.) Nimenantoon vaikuttavat monenlaiset seikat yksilöllisyydestä ja erikoisuudesta aina äänneasun kauneuteen ja nimen enteellisyyteen saakka. Nimenantajilla on todettu lisäksi olevan sosiaalinen aisti siitä, mikä nimi on mihinkin aikaan sopiva lapsen nimeksi. (Kiviniemi 1982, 141.)

Nimet kantavat aina merkitystä. Nimi voi olla joko *transparentti* (läpinäkyvä) tai *opaakki* (läpinäkymätön). Transparentissa nimessä esiintyvät sanat ovat apellatiivisia kielen sanoja, ja opaakin nimen sanat ovat merkityksettömiä. Transparentti nimi on esimerkiksi *Poppy* ja opaakki *Harry*. Nimet ovat aina kielen leksikaalisia, eli sanastoon kuuluvia, elementtejä, vaikka ne edustaisivat kumpaa tahansa edellä mainituista kategorioista. Tällöin voidaan tutkia nimien *etymologista merkitystä* eli sitä, mitä nimeksi käsitettävä ilmaus nimenantohetkellä on tarkoittanut. Viittaussuhdetta nimen ja tarkoitteen välillä kutsutaan *denotaatioksi* ja nimeen sisältyvää tietosisältöä, mielikuvia ja assosiaatioita kutsutaan *konnotaatioiksi*. (Ainiala ym. 2008, 33–34; Kiviniemi 1982, 12.) Konnotaatiot voivat koostua yhteisistä tai subjektiivisista assosiaatioista, ja ne liittyvät olennaisesti maailmantietoon, joka jokaisella on luonnollisesti erilainen. Nimet sisältävät usein myös affektiivista eli tunnepitoista latausta. (Ainiala ym. 2008, 35.)

3.2 Kaunokirjallisuuden nimistöstä

Kaunokirjallisuuden nimistön kannalta edellä mainitut nimeämiseen ja nimiin liittyvät uskomukset ovat erityisen tärkeitä, sillä nimellä pyritään välittämään kaunokirjallisessa kontekstissa enemmän tietoa kuin tosielämässä.

Kaunokirjallisuuden nimistöntutkimus on myös monitieteistä, sillä se sijaitsee kirjallisuudentutkimuksen ja nimistöntutkimuksen risteyksessä ja lisäksi usein tarvitaan muiden humanististen tieteenalojen, kuten historian tai kulttuurintutkimuksen näkökulmia. Kaunokirjallisuuden nimistössä esiintyvät nimet toimivat yksilöintitehtävässä, mutta niillä on

myös muita tehtäviä, minkä vuoksi niitä pitää tarkastella useammasta lähtökohdasta (Ainiala ym. 2008, 332–333). Kaunokirjallisuuden nimillä on identifioiva tehtävä, sillä niiden suhde nimenkantajaan on usein yksi yhteen, varsinkin fantasiakirjallisuudessa (Bertills 2003, 42). Kirjallisuuden nimistöllä voidaan nähdä olevan jotain merkitystä juonenkäänneiden kannalta, ja nimet voivat siten avata teoksille ja teossarjoille uudenlaisia tulkintamahdollisuuksia (Ainiala ym. 2008, 332–333).

Henkilöhahmojen nimien valitseminen on kirjailijan laskelmoitua ja tiedostettua viestin välittämistä. (Nuessel 1992, 39.) Kirjailijat käyttävät hyväkseen nimiin liittyviä assosiaatioita ja antavat hahmoilleen “puhuvia nimiä” (Kiviniemi 1982, 19). Kaunokirjallisuuden nimillä on paljon enemmän funktioita kuin tavallisella henkilönnimistöllä: kaunokirjallisuuden nimistö on yhteydessä kaikkiin tekstin tasoihin fonologiasta semantiikkaan saakka ja lisäksi narratiiviseen sisältöön, mutta niitä voidaan tarkastella myös irrallisina ja itsenäisinä elementteinä. Nimen leksikaalinen merkitys ja sen muoto voivat paljastaa jotain merkityksellistä nimenkantajastaan konnotatiivisella ja denotatiivisella tasolla. Nimen valitseminen tai sen muodostaminen on leksikaalisten elementtien valintaa ja muodostamista, mitä voidaan pitää tärkeänä tulkinnan kannalta. (Bertills 2003, 4.) Kirjailijoiden on todettu valitsevan nimiä, jotka sopivat hahmon persoonallisuuteen tai jotka tuovat esiin tietynlaisen hahmon arkkityypin tai stereotyypin (Mhlambi 2007, 128; Baker-Smemoe ym. 2014, 6).

Kaunokirjallisuuden nimien muoto ja sisältö ovat vahvasti motivoituja, ja ne ovat osa tarinakokonaisuutta, mutta viime kädessä lukija on se, joka tulkitsee teoksen nimistöä oman maailmantietonsa pohjalta. Teoksen ja tekstin tasot yhdistyvät nimissä: ne ovat kielellisesti ja kulttuurisesti monipuolisia kerronnallisia, tyyllillisiä ja kirjallisia välineitä. (Ainiala ym. 2008, 334–335; Bertills 2003, 4.) Tulkitsija ei voi koskaan olla ihan varma semanttisesti läpinäkyvienkään nimien merkityksestä, sillä kaunokirjallisuuden luonteeseen kuuluu tietty tulkinnanvara, joka antaa mahdollisuuden vapaille assosiaatioille. (Ainiala ym. 2008, 336–338). Debra Walker King (1994, 181) huomauttaa kirjallisuuden nimen kantavan semanttista painolastia, niin sanottua “syvää puhetta” narratiivin sisällä, mikä kertoo kirjailijan nimenvallinnasta. Nimistöllä on monikerroksinen tulkinnallinen rooli kaunokirjallisuudessa,

mikä ilmenee nimen käyttönä symbolisessa, metaforisessa, metonymisessä ja allegorisessa tehtävässä (Walker King 1994, 181).

Nimistöntutkimuksessa erotetaan paikannimistön tutkimus ja henkilönnimistön tutkimus toisistaan, mutta kirjallisuuden nimistön tutkimuksessa voi olla hyötyä joistakin paikannimistön termeistä (Bertills 2003, 23). Erityisesti *nimielementin* ja *nimenosan* määrittely voi olla tarpeellista. Nimielementti tarkoittaa nimiin sisältyviä sanoja ja suffikseja. Nimenosa taas tarkoittaa nimeen sisältyvää osaa, joka ilmaisee yhden tarkoitetta luonnehtivan seikan eli yhden paikalle ominaisen piirteen (Kiviniemi 1975, 11, 17). Nimenosa voi olla *perusosa* tai *määriteosa*. Perusosa ilmaisee paikan lajin, joka näkyy esimerkiksi nimessä *Hogsmeade* (Tylyaho) lihavoituna. Esimerkinimessä ensin mainittu on määriteosa, joka ilmaisee paikan erityispiirteen eli yksilöi paikan muista samanlaisista paikoista. Paikannimistössä esiintyy usein nimiä, jotka on muodostettu useasta osasta ja joita voidaan käyttää myös apellatiivisesti (Kiviniemi 1975, 11). Samalla tavalla myös useissa kirjallisuuden nimissä on useita osioita, joita voidaan käyttää apellatiivisesti. Tutkimalla näiden apellatiivien käyttötapaa ja etymologiaa sekä yhteyttä nimenkantajan persoonallisuuden piirteisiin ja käytökseen voidaan tulkita myös nimien välittämää viestiä. Näin ajattelee myös Bertills (2003, 27), joka toteaa apellatiivisten sanojen käytön nimenosina luovan suoran yhteyden leksikon ja merkityksen välille kaunokirjallisessa kontekstissa. Lisäksi hän huomauttaa, että nimenosien morfologisen ja syntaktisen tutkimuksen avulla voidaan luoda tietoa siitä, mitkä kriteerit ovat ohjanneet nimenvaihtoa ja mitä funktioita nimillä on (Bertills 2003, 27).

3.2.1 Nimeäminen ja nimeämättä jättäminen

Nimen valinta kaunokirjalliseen kontekstiin on merkityksellistä hahmon rakentamisen näkökulmasta. Kirjallisuuden genrellä ja hahmoilla on yhteys, ja erityisesti fantasiakirjallisuudessa on käytössä enemmän kuvitteellisia henkilönnimiä kuin todenmukaisemmassa kirjallisuudessa, jossa useimmiten käytetyimpiä ovat konventionaaliset nimet. (Bertills 2003, 41.) Kaunokirjallisten tekstien nimet toimivat yhteistyössä muiden sisältöä ja juonta rakentavien elementtien kanssa. Niillä on siten erityinen tehtävä juuri

tulkinnan kannalta, vaikka kirjailijat ja teokset saattavat poiketa tässä suhteessa paljon toisistaan. (Ainiala ym. 2008, 336–338.)

Nimen semanttinen sisältö ja sanan semanttinen sisältö on erotettava toisistaan. Nimi voi olla täysin merkityksetön sanana, mutta sillä voi olla semanttista latautuneisuutta nimistöntutkimuksen kannalta (Bertills 2003, 28). Esimerkiksi nimi *Harry* tuntuu täysin leksikaalisesti tyhjältä, ja se on hyvin tavallinen britannialainen miehen nimi, mutta lähempi tarkastelu tuottaa tulosta: *Harry* on keskiaikaisen *Henryn* tai *Haroldin* nykyaikainen muunnos. Näiden taustalla on germaaninen *Heimirich* tai *Heinrich*, jotka sisältävät kaksi nimielementtiä, joista *heim* tarkoittaa ‘kotia’ ja *ric* ‘voimaa’ tai ‘hallitsijaa’. (Klein 1971 s.v. Harry, harry, Henry, Harold.) Kokonaisuudessaan siis *Harry*-nimen semanttinen sisältö on ‘kotihallitsija’, mitä ei päältäpäin olisi ehkä arvannut. Kirjallisuudessa sanan semanttinen sisältö usein määrittää myös nimen semanttista sisältöä, sillä erityisesti useimmat sukunimet ovat yhdyssanojen kaltaisia nimiä, joiden merkitystä voidaan tutkia nimenosina toimivien sanojen takana piilevän etymologian ja sanoihin liittyvien assosiaatioiden kautta.

Myös nimeämättä jättäminen voidaan katsoa merkitykselliseksi tavaksi tuottaa tietoa hahmosta ja hahmoon liittyvistä assosiaatioista. Lisäksi nimenvaihto tai -muutos heijastaa teoksen henkilöiden elämänvaiheissa, identiteeteissä, valtasuhteissa ja psykologisessa kehityksessä tapahtuvia muutoksia (Ainiala ym. 2008, 337). Tämän voidaan ajatella perustuvan vanhaan uskomukseen siitä, että uudella nimellä halutaan eroon vanhasta vitsauksesta, esimerkiksi sairaudesta (Kiviniemi 1982, 32). Bertills (2003, 48–49) näkee, että nimettömyys on yhtä tärkeää kuin nimellisyys kaunokirjallisessa kontekstissa, sillä nimeämättä jättäminen usein etäännyttää lukijan hahmosta, eikä lastenkirjallisuudessa nimen ja nimenkantajan suhde ole niin stabiili kuin aikuisille suunnatussa kirjallisuudessa. Anonymiteetti yhdistetään useimmiten identiteetin puutteeseen (Nuessel 1992, 3), mutta kaunokirjallisuudessa näin ei ole. Nimellä on tehtävä erottaa sen kantaja muista hahmoista, mutta lisäksi se viestittää statuksista, hahmojen rooleista sekä heidän välisistä suhteistaan (Bertills 2003, 48). Nimeämiseen ja nimiin on yhdistetty usein myös valta ja magia (Kiviniemi 1982, 29; ks myös Bertills 2003, 49.) Esimerkiksi Harry Potter -sarjan *Voldemortin* nimeen assosioituu valta, pelko ja pimeys, joita kierretään käyttämällä eufemismia, kiertoilmausta *He-*

Who-Must-Not-Be-Named. Eufemismin tarkoitus on piilottaa epämiellyttävä todellisuus peittämällä se miellyttävämmän kuuloisella tai välttelevällä ilmaisulla. Sen voidaan nähdä myös olevan todiste kollektiivisesta yhteiskunnallisesta fobiasta tai neuroosista, jota monista syistä peitellään. (Nuessel 1992, 113.) Voldemortin nimi on yhteiskunnallinen pelon indikaattori, jota rehtori Albus Dumbledore osaltaan pyrkii hälventämään: “*Call him Voldemort, Harry. Always use the proper name for things. Fear of a name increases fear of the thing itself.*” (PS 1997, 216.)

Vaikka Voldemortista käytetään eufemismejä *You-Know-Who* ja *He-Who-Must-Not-Be-Named*, on *Voldemort*-nimikin alun perin eufemismi. *Tom Marvolo Riddle* kehitti itselleen anagrammialiaksen peitelläkseen jästisyntyisyyttään ja epäonnistunutta suhdetta vanhempiinsa sekä tehdäkseen julkiseksi pimeän puolelle kääntymisensä. *Voldemort*-nimen käyttöönotto oli julistus siitä, että Voldemort aikoo uudelleenjärjestää demokraattisen velhomaailman ja ottaa sen haltuunsa (Croft 2009, 158). *Tom Marvolo Riddle* on osuva esimerkki siitä, että jos nimi on ihmisen sisimmän kuva, ei sen muuttaminen muuta sisimpää, vaikka sen yrittää kaikin keinoin tuhota. (Croft 2009, 159–160.)

3.2.2 Kaunokirjallisuuden nimien kategorisointi

Kaunokirjallisuuden nimet jaetaan karkeasti kahteen ryhmään: fiktiivisiin ja ei-fiktiivisiin eli autenttisiin nimiin. Fiktiiviset nimet viittaavat tarkoitteisiin, jotka ovat olemassa vain reaalimaailman ulkopuolella, kirjailijan ja lukijan mielikuvituksessa, ja ei-fiktiiviset viittaavat todellisen maailman tarkoitteisiin. Fantasiakirjallisuudessa suurin osa nimistä kuuluu fiktiiviseen ryhmään, ja ne ovat kirjailijan varta vasten teokseensa luomia, vaikka ne usein muistuttavatkin reaalimaailman nimiä. Tällöin lukija ymmärtää ne tarkoitteiden nimiksi, vaikka ne voivatkin olla joskus hyvinkin erikoisia, ja usein kirjailija testaa niillä kielen rajoja. (Ainiala ym. 2008, 333–334.)

Ainiala, Saarelma ja Sjöblom (2008, 334) jakavat kaunokirjallisuuden nimet tarkemmin ryhmiin suhteessa reaalimaailman nimistöön. Kategoriat ovat: 1) *autenttiset nimet* (reaalimaailmassa oleva tarkoite), 2) *realistiset, mutta epäautenttiset nimet* (mahdollisia myös

reaalimaailmassa, mutta tarkoite on fiktiivinen), 3) *keinotekoiset nimet* (kirjailijan luomat nimet, joita ei esiinny reaalimaailman nimistössä ja jotka viittaavat fiktiivisiin tarkoitteisiin) ja 4) *lainanimet* (muusta kirjallisesta perinteestä lainatut nimet, joita ei esiinny reaalimaailman nimistössä ja jotka viittaavat fiktiivisiin tarkoitteisiin).

Bertills (2003, 45) tekee kategorisoinnin lastenkirjallisuutta ja fantasiakirjallisuutta silmällä pitäen. Seuraava jako tulee olemaan tämän tutkielman kannalta tärkeä, sillä sen perusteella luokittelen nimiä myös omassa analyysissäni.

1. Konventionaaliset henkilönnimet

Etu- ja sukunimet, jotka kuuluvat tavalliseen henkilönnimistöön. Kyseiset nimet eivät anna tietoa henkilön piirteistä. Esimerkkinä tällaisista nimistä mainittakoon *Harry Potter*.

2. Keksityt henkilönnimet

Tähän kategoriaan kuuluvat semanttisesti latautuneet nimet, jotka on muodostettu tiettyä narratiivista kontekstia silmällä pitäen. Suurimmalla osalla näistä nimistä on joko läpinäkyvä tai opaakki semanttinen sisältö. Kategoriaan kuuluu myös *kuvitteelliset henkilönnimet*, jotka on keksitty narratiivia varten mutta jotka eivät sisällä läpinäkyvää semanttista sisältöä, eli niissä ei ole sisällytettynä olemassaolevia sanoja. Esimerkkinä voidaan mainita *Malfoy*. Lisäksi kategoriaan sijoittuvat myös muokatut konventionaaliset henkilönnimet, jotka on muodostettu johtamalla valmiista konventionaalisista nimistä, mutta joita ei löydy tavallisesta henkilönnimistöstä. Esimerkkinä voidaan mainita muun muassa *Grindelwald tai Umbridge*.

3. Klassiset nimet (myös historialliset, universaalit tai kirjallisuuden nimet)

Kategoriaan kuuluvat nimet sisältävät “universaalia” tietoa, jolloin nimeen voi liittää kielitieteellisestä kontekstista riippumattomia piirteitä. Esimerkkeinä tästä voidaan mainita kaunokirjallisuuden nimi *Othello* tai historiallinen nimi *Napoleon*. Nämä nimet eivät ole konventionaalisia, eikä niillä ole havaittavaa merkitystä onomastiikan kannalta.

Edellä mainituista kategorioista toinen, eli keksityt henkilönnimet, on merkittävä lastenkirjallisuuden nimistöntutkimuksessa. Siihen kuuluvat erityisesti *semanttisesti latautuneet nimet* (*semantically loaded names* [oma suomennokseni]) eli nimet, joiden

merkitykset ovat helposti nähtävillä. Kyseisen käsitteen on kehittänyt Theo Herman (1985). Semanttisesti latautuneet nimet ovat yhteydessä apellatiivisiin sanoihin. Nimet, joiden semanttinen latautuneisuus on läpinäkyvää, ovat *ekspressiivisiä* eli *ilmentäviä*, kun taas opaakit nimet ovat *suggestiivisiä* eli *viitteellisiä*. Semanttisesti latautuneiden nimien tarkemman merkityksen tutkiminen on tärkeää. (Herman 1985; ks. myös Bertills 2003, 11.) Hahmon olemus määrittää usein nimen kategorian: kuvitteelliset hahmot saavat usein kuvitteellisen tai semanttisesti latautuneen nimen ja realistisemmat hahmot konventionaalisen nimen (Bertills 2003, 233). Sekä ekspressiivisten että suggestiivisten nimien semanttista latautuneisuutta voi tutkia esimerkiksi äänisymboliikan, onomatopoeettisten piirteiden ja nimenosien konnotatiivisten merkitysten kannalta (Herman 1985; ks. myös Bertills 2003, 11). Näistä keskityn eniten konnotaatioon, mutta käsittelen analyysissäni myös äänisymboliikkaa ja onomatopoeettisia elementtejä.

3.2.3 Konnotaatio

Konnotaatio on tärkeä termi kirjallisuuden erisnimien tutkimuksessa. Nimiä ei ole muotoiltu vain denotatiivisten funktioiden vuoksi, vaan niihin liitetään myös konnotaatiota ja assosiaatioita (Bertills 2003, 31). Konnotaatio (Bussmann 1996 s.v. *connotation*) muodostuu latinan sanoista *con-* ‘kanssa’ ja *notatio* ‘määritelmä’ ja tarkoittaa tunnepitoista kielellistä ilmausta, joka on asetettu limittäin sanan perusmerkityksen kanssa ja jota on vaikea määritellä yleisluontoisesti ja kontekstista irrallaan. Vaihtoehtoisesti konnotaatio tarkoittaa sanan konseptuaalista eli käsitteellistä sisältöä tai merkitystä. Oxford Dictionary (2005 s.v. *connotation*) määrittelee konnotaation ideaksi, jonka sana tuo mieleen pääasiallisen merkityksensä lisäksi. Konnotaatiota voisi kuvailla sanan “kulttuuriseksi painolastiksi”, ja se on subjektiivinen ja riippuvainen kulttuurin ja kielen tietämyksestä. Kirjallisuuden nimistössä konnotaatiot ovat muutakin kuin toissijaisia merkityksiä. (Bertills 2003, 31–32.) Nimiin liittyviä assosiaatioita on erilaisia: osa liittyy äänteellisiin seikkohin, nimien rakenteeseen tai kirjoitusasuun, ja osa kytkeytyy nimien sisältöön ja foneettisesti läheisten ilmausten merkityksiin (Kiviniemi 1982, 13).

Konnotaatioiden ja assosiaatioiden tai assosiatiiivisten sisältöjen ymmärretään tässä tutkielmassa tarkoittavan samaa (ks. Bussmann 1996 s.v. *association*). Konnotatiivisten ja assosiatiiivisten merkitysten nähdään olevan toisarvoisia denotatiiviselle merkitykselle, sillä ne ovat suhteellisen epävakaita. Konnotaatiot voivat olla erilaisia, ja niihin vaikuttavat historiallinen kausi sekä kulttuurin tai yksilön kokemus. Useimmiten silti samassa kulttuurissa olevien konnotaatiot ovat samansuuntaisia, mutta on otettava huomioon, että lasten ja aikuisten assosiaatiot eroavat usein toisistaan. Assosiatiiivisten sisältöjen tulkinta on siten hyvin vaikeaa. (Bertills 2003, 32–33; Kiviniemi 1982, 14.) Nimiin rakentuvat konnotaatiot ovat usein riippuvaisia kulttuurista ja vallitsevasta sosiaalisesta ilmapiiristä, mikä heijastuu myös kaunokirjalliseen tekstiin (Bertills 2003, 177).

Lingvistisestä näkökulmasta konnotaatiot voivat saada alkunsa sanan foneettisista tai semanttisista piirteistä, rakenteesta tai ortografiasta eli oikeinkirjoituksesta. Nimien konnotaatiot voivat liittyä myös kielen ulkopuoliseen todellisuuteen. Nimi voi esimerkiksi tuoda mieleen nimenkantajan jonkun piirteen. Lisäksi konnotaatiot ja assosiaatiot liittyvät kulttuuriin: nimen kuullessaan ihmiset yhdistävät sen tiettyyn kieleen, ikäryhmään tai sosiaaliluokkaan. (Bertills 2003, 33.) Lisäksi näissä kielenulkoisissa assosiaatioissa saattaa esiintyä sosiaalista tai alueellista vaihtelua (Kiviniemi 1982, 14). Usein länsimaisessa kulttuurissa assosiaatiot ovat samansuuntaisia, varsinkin kun internet on yhtenäistänyt kulttuuriamme nopealla tahdilla. Assosiaatiot ohjaavat nimenvaihtoa sekä todellisuudessa että kirjojen maailmassa, sillä tiettyjen nimien ja sanojen käyttäminen ohjaa tiettyjen reaktioiden ja tunteiden syntymiseen lukijassa tai kuulijassa (Bertills 2003, 33–34). Semanttisesti latautuneiden nimien konnotaatiot eroavat konventionaalisten nimien konnotaatiosta: konventionaalisten nimien konnotaatiot ovat enemmän kulttuurisidonnaisia (Bertills 2003, 53).

3.2.4 Lastenkirjallisuuden nimistö

Lastenkirjallisuudessa nimet kuvaavat hahmon ominaisuuksia, ulkonäköä tai luonnetta (Kapari, Kattelus & Sivill 2002). Lastenkirjojen nimet ovatkin usein semanttisesti läpinäkyviä ja selkeästi tulkittavia (Ainiala ym. 2008, 342). Lastenkirjallisuudessa korostuu myös kuilu lapsilukijan ja aikuiskirjoittajan välillä, mikä heijastuu myös nimiin. Lisäksi

lastenkirjallisuudessa leikitellään kielellä ja sana-assosiaatioilla, mikä ei ole aikuisille suunnatussa kirjallisuudessa niin yleistä.

Aikuiset ja lapset eroavat toisistaan kielelliseltä tiedoltaan, mikä tekee lastenkirjallisuuden kielen tutkimuksesta mielenkiintoista. Leksikaalisten elementtien kantama semanttinen latautuneisuus on usein vain aikuislukijan tulkittavissa. (Bertills 2003, 60–61.) Bertills (2003, 61) väittää, että lastenkirjallisuuden nimien monimerkityksellisyys ja kompleksisuus tulevat esiin sekä nimien muodossa että niiden semanttisessa latautuneisuudessa. On kuitenkin otettava huomioon, että lastenkirjallisuuden kieleen liittyy läheisesti myös aikuisen ideologinen auktoriteetti ja valta lapseen. Kieli on aikuisen työkalu vaikuttaa lapsiin hienovaraisesti ja usein myös alitajuisesti (Bertills 2003, 62; ks. myös Nikolajeva 2010, Nodelman 1996).

Nimien tulkintaan liittyy moniulotteisesti kielellisen tietoisuuden taso. Lapset ja aikuiset eroavat toisistaan kielellisen tietoisuuden lisäksi maailmantiedoltaan ja elämäkokemukseltaan. Näin ollen on turvallista väittää, että lasten ja aikuisten tekstinymmärrykset ja tulkinnat eroavat toisistaan (Bertills 2003, 62.) Vaikka tulkinta ja ymmärrys ovatkin erilaisia, ei ole tarpeen esittää paremmuusjärjestystä, vaan katsella tekstin välittämiä merkityksiä useista eri näkökulmista. Lastenkirjallisuuden nimistö sisältää enemmän tarkoitteisiin viittaavia sanoja, jotta lasten on helpompaa ymmärtää henkilöhahmojen piirteitä (Bertills 2003, 63). Lisäksi lapsilukija kiinnittää huomionsa foneettisesti motivoituihin nimiin ja niiden luomiin assosiaatioihin, kun taas aikuislukija keskittyy nimien kontekstuaaliseen sisältöön (Bertills 2003, 152).

Kahden eritasoisen yleisöjoukon miellyttäminen vaatii kirjailijalta rikasta sanavarastoa, jotta lapsilukija ymmärtää narratiivin nyanssit ja jotta kirjailija pystyy haastamaan kielellisesti myös aikuislukijan. Koska lapset ymmärtävät sanat, mutta eivät välttämättä niiden takana piileviä kulttuurisia merkityksiä, lasten ja aikuisten tulkitsemat konnotaatiot saattavat merkittävästi erota toisistaan. Tunneperäiset konnotaatiot ovat lastenkirjallisuudessa tärkeitä, sillä kieltä, riimejä ja foneettisia muotoja käytetään luomaan tiettyjä assosiaatioita erityisesti nuorissa lukijoissa. (Bertills 2003, 63–64, 142, 173.) Bertills (2003, 65) näkee, että

lastenkirjallisuuden nimistön tärkein piirre on kompleksisuus, koska se haastaa ja kehittää nuoren lukijan kielellistä tietoisuutta, ja vaikka lapsi tai nuori ei ymmärräkään kaikkia merkityksiä, niin monimerkitykselliset ja monimutkaiset sanat ja ilmaiset kehittävät hänen mielikuvitustaan.

Lastenkirjallisuudessa leikitellään sanoilla ja nimillä. Nimet saattavat olla joko foneettisella tasolla tai semanttisen sisällön kannalta leikitteleviä. Lastenkirjallisuuden kielellä on tehtävä kääntää kaikki pääläelleen, tehdä tavallisesta epätavallista ja toisinpäin, mikä heijastuu nimistössä erityisen selkeästi. (Bertills 2003, 66, 68.) Foneettisen tason kielellinen leikki yhdistyy joskus *nonsenseen*, jossa humoristisia elementtejä haetaan niin sanotuilla *tongue twistereillä* eli sanoilla tai loruilla, joilla kielen saa solmuun helposti. Nonsense on lastenkirjallisuudessa varsinkin Lewis Carrollin käyttämä tehokeino, jossa sanoilla tai asioilla ei ole varsinaisesti merkitystä tai loogisuutta. Foneettisten tehokeinojen käyttö on assosiaatioita herättävää, humoristista sekä visuaalisuutta luovaa (Bertills 2003, 68). Foneettisesta leikistä esimerkkinä voidaan mainita kotitonttu *Kreacher*, joka lausutaan [ˈkri:ʃə] eli samoin kuin englannin sana *creature*, joka tarkoittaa ‘olentoa’. Kreacherin nimeä voidaan pitää myös onomatopoeettisena sanana, sillä se assosioituu sanaan *screecher* [ˈskri:ʃə], joka tarkoittaa ‘rääkyjää’. Semanttisen sisällön kannalta pientä sanaleikkiä on nähtävissä esimerkiksi nimessä *Salazar Slytherin*, jossa sukunimeen assosioituu käärmeen luikertelu (*to slither*) ja kavaluus (*sly*). Nonsense-nimiä tulkittaessa tarkastellaan foneettista muotoa ja etsitään merkityksiä sen alta (Bertills 2003, 142).

Lastenkirjallisuutta pidetään laajasti yksinkertaisena sekä tyyllillisesti että kielellisesti. Monimutkaiset nimet ja niiden semanttinen latautuneisuus sekä foneettiset leikittelyt kuitenkin todistavat toisin, sillä kielelliset nyanssit, erityisesti nimet, tekevät lastenkirjallisuudesta kirjallisuuden lajina hyvin monikerroksista. (Bertills 2003, 67.) Lastenkirjallisuudessa nimet, nimenkantajat ja todellisuus muodostavat suhteen, joka on kaikkea muuta kuin yksinkertainen.

3.3 Nimistön sukupuolittuneisuus

Naisten ja miesten nimet ovat erilaisia, ja nimi lähes poikkeuksetta kertoo kantajansa sukupuolesta jotain (Bertills 2003, 19). Sukupuolisuuden nähdään siis olevan hyvin lähellä identiteettiä, sillä nimen pääasiallinen tarkoitushan on identifioida kantajaansa. Nimenkantajan ja nimen välillä on hyvin kiinteä suhde, ja sukupuolirooli näkyy myös nimessä. Nimien sukupuolisuus kirjallisuuden kontekstissa on mielenkiintoinen: kuinka feminiinisiä ja maskuliinisiä nimet ovat? Nimien sukupuolisuutta voidaan tarkastella esimerkiksi foneettisten, ortografisten, leksikaalisten, etymologisten, semanttisten tai konnotatiivisten merkitysten kannalta.

Sukupuolen selvittäminen nimien perusteella ei varsinkaan saduissa ja fantasiakirjoissa ole aina niin suoraviivaista. Läheskään aina sukupuolella ei ole suurta merkitystä hahmon tulkinnan kannalta, mutta useimmiten nimi vaikuttaa lukijan mielikuviin. (Bertills 2003, 98.) Joku nimi saattaa olla sukupuolesta riippumaton, sukupuolineutraali, ja joku toinen hyvin feminiininen tai maskuliininen (Bertills 2003, 225). Etunimen sukupuolisidonnaisuuden tunnistaminen on lisäksi kulttuurisidonnaista. Nimet, joita löytyy sekä miehiltä että naisilta, ovat usein peräisin nimien kehittymisen alkuvaiheilta, jolloin sukupuoli ei ollut vielä koodautunut nimeen. (Lampinen 2001.)

Nimien foneettisen asun ja ortografian pohjalta voidaan tehdä sukupuolisuuteen liittyviä päätelmiä. Englannin kielessä naisten ja miesten nimien välillä on ero muutamaa harvaa poikkeusta lukuunottamatta, vaikka nimien rakenteessa ei olekaan eksplisiittistä merkintää siitä, mikä on naisen nimi ja mikä on miehen nimi, kuten monessa muussa kielessä (Cutler, McQueen & Robinson 1990, 471). Esimerkiksi italian kielessä miehen nimen erottaa naisen nimestä sen loppuvokaali: *Giovanni* on miehen nimi ja *Giovanna* on naisen nimi. On toki muutamia esimerkkejä, joista näkee latinan vaikutuksen myös englanninkielisiin miesten ja naisten nimiin, esimerkiksi *Augustus* ja *Augusta*.

On lisäksi todettu, että sanapainolla ja tavujen määrällä voidaan erottaa naisten ja miesten nimiä toisistaan englannin kielessä (Cutler ym. 1990, 474). Englannin kielessä sanapaino ei

ole aina ensimmäisellä tavulla, kuten suomen kielessä. Miesten nimissä esiintyy hyvin harvoin heikko sanapaino sanan alussa, kun taas naisten nimissä se on paljon yleisempi (Cutler ym. 1990, 474–475). Esimerkiksi nimessä *Hermione* voimakkain sanapaino on toisella tavulla, mikä merkitään heittopilkulla ennen painollista tavua: [hər'maiəni], kun taas nimessä *Harry* voimakkain sanapaino on ensimmäisellä tavulla: ['hæri]. Vastaavasti naisten nimet ovat pidempiä kuin miesten nimet (Cutler ym. 1990, 475; Saxon Slater & Feinman 1985, 434), mikä näkyy myös edellisestä esimerkistä: *Hermione* on kolmitavuinen ja *Harry* on kaksitavuinen. Lisäksi on mainittava, että yhdysnimistä suurin osa on naisten nimiä (Bertills 2003, 82).

Naisten ja miesten nimet eroavat myös äänteellisesti toisistaan. Naisten nimet ovat pidempiä, ja niissä on enemmän avotavuja kuin miesten nimissä (Saxon Slater & Feinman 1985, 437). Sonorantteja ([m], [n], [ŋ], [ɹ], [l], [j], [w]) ja resonantteja (edellisten lisäksi vokaalit) esiintyy naisten nimissä enemmän kuin miesten nimissä (Saxon Slater & Feinman 1985, 436). Miesten nimissä obstruentteja ([p], [t], [k], [b], [d], [g], [s], [h]) esiintyy enemmän (Kiviniemi 1982, 167). Yleisin äänne naisten nimissä sekä englannissa että suomessa on [i] (Kiviniemi 1982, 167; Cutler ym. 1990, 478), joka yhdistetään 'pienuuteen' ja 'kirkkauteen'. Nämä feminiinisenä pidetyt piirteet määrittävät siis myös nimien äännerakennetta ja siksi suffiksit *-y* (lausutaan [i]), *-in* ja *-ine* ovat englantilaisissa naisten nimissä yleisiä, esimerkkinä voidaan mainita *Ginny* (lempinimi *Ginevrasta*). Lisäksi äänne [i] esiintyy voimakkaimman sanapainon tavussa useammin naisten nimissä kuin miesten nimissä, ja [o]-äänne (lausutaan [ɔ]) esiintyy useammin miesten nimissä. (Cutler ym. 1990, 478; Kiviniemi 1982, 166.)

Nimen sukupuolisuutta voidaan tarkastella etymologian tai leksikaalisen merkityksen pohjalta. Kristillisissä kulttuureissa suuri osa naisten nimistä on johdettu miesten nimistä, mikä kertoo eurooppalaisten kulttuurien partiarkkaalisuudesta ja miesvaltaisuudesta (Hanks & Hodges 1990, xxiii). Johdetuista nimistä esimerkkinä voidaan mainita *Gabrielle*, joka on johdettu arkkienkeli *Gabrielin* nimestä. Tyttöjen nimien valinnassa äänteellinen kauneus ja naisille sopiviksi katsotut piirteet ovat tärkeitä (Lampinen 2001). Apellatiivimaisista nimistä esimerkiksi kukkien nimet, kuten *Lily*, *Fleur* tai *Narcissa* ovat sopivia naisten nimiä. Naisille sopiviksi katsotuista ominaisuuksista voidaan mainita vaikka *Charity*, joka tarkoittaa 'arhoa',

‘lempeyttä’ tai ‘suvaitsevaisuutta’. Nimien sukupuolettomuus korostuu sitä enemmän, mitä lähempänä apellatiivista ilmausta nimi on (Bertills 2003, 98). Opaakkien nimien tulkinta on vaikeampaa, esimerkiksi *Bellatrix* tarkoittaa latinaksi ‘naissoturia’, mitä luultavasti monikaan ei pysty ensisilmäyksellä näkemään. Lähemmän tarkastelun jälkeen voidaan tehdä sukupuolisuuteen liittyviä tulkintoja.

Miesten nimiin liittyy taas miehisinä pidettyjä ominaisuuksia (Lampinen 2001). Tästä esimerkkinä voidaan mainita *Viktor*, joka tarkoittaa ‘voittajaa’, tai *Ernie*, joka on lyhenne *Ernestistä*, joka tarkoittaa ‘vakavamielisyyttä’. Miehille annetaan enemmän perinteisiä nimiä, ja siksi naisten nimet kehittyvät nopeammin. Miesten nimet noudattelevat perinteitä (Kiviniemi 1982, 131), ja tällaisia nimiä ovat esimerkiksi *James*, *John* tai *Frank*. Naisten nimet ovat useammin johdettuja ja uudehkoja, mutta Harry Potter -sarjassa naisten nimistö on useimmiten vanhaa ja eri mytologioihin perustuvaa. Miesten nimien perinteisyyden taustalla voi olla patriarkaalinen eurooppalainen kulttuuri, jossa miesten toivotaan jatkavan suvun perinteitä, ja tämä heijastuu myös nimiin. Nimet kertovat kulttuurin suhtautumisesta sukupuoliin (Lampinen 2001).

Nimien ja nimenkantajien suhteet vaikuttavat usein merkittävästi nimien sisältämään assosiativiseen ainekseen. Nimien aiemmat kantajat vaikuttavat nimen konnotaatioihin, jolloin johonkin nimeen saatetaan liittää stereotyyppisiä tai allegorisia merkityksiä kulttuurisista tai sosiaalisista käyttäytymismalleista. (Bertills 2003, 176.) Esimerkiksi *Hermione* on kreikkalaisesta mytologiasta peräisin, ja nimeä on kantanut aiemmin Leontesin vaimo Shakespearen näytelmässä *Talvinen tarina* ja yksi neljästä protagonistista H.D. Lawrencen novellissa *Women in Love* (Dresang 2002, 213–215). Lisäksi nimenantoon voi vaikuttaa nimien taustalle kietoutuva merkityssisältö, sillä suurin osa kaikissa kulttuureissa esiintyvistä nimistä on alkujaan ollut niin sanottuja toivenimiä. Merkityssisältö ja aiemmat nimenkantajat voivat antaa vihjeitä myös sukupuolisuudesta, jos esimerkiksi aiempi nimenkantaja on ollut erityisen voimautunut tai voimakas naishahmo tai alistuva ja epähegemoninen mieshahmo.

Nimet ovat useimmiten hepreasta, latinasta tai jostain muusta muinaiskielestä käännettyjä. (Kiviniemi 1982, 21, 152.) Esimerkkinä voidaan mainita roomalaisesta mytologiasta *Minerva*, joka on johdettu latinan sanasta *mens* ja tarkoittaa ‘älykkyyttä’ (Klein 1971, s.v. *Minerva*). Nimien enteellisyys voi ulottua reaalimaailmassa myös sukunimiin, vaikka ne eivät ole samalla tavalla yksilöiviä kuin etunimet (Kiviniemi 1982, 22), mutta kirjallisuudessa sukunimelläkin voidaan nähdä olevan hahmon kohtalolle tai luonteenpiirteille tyypillistä semanttista sisältöä. Tällainen nimi on esimerkiksi *Lestrangle*, joka on johdettu vanhasta ranskankielisestä sanasta *estrangle* ja tarkoittaa ‘vierasta’ tai ‘outoa’ (Klein 1971, s.v. *estrangle*).

4. SUKUPUOLISUUS HARRY POTTER -SARJASSA

Länsimaisessa kulttuurissa maskuliinisina piirteinä on pidetty perinteisesti toiminnallisuutta, hallitsevuutta, suoriutumista, rationaalisuutta, kilpailullisuutta, fyysistä voimaa, hierarkiaa, itsenäisyyttä ja väkivaltaa. Vastakohtana pidetään feminiinisinä pidettyjä piirteitä: yhteisöllisyyttä, emotionaalisuutta, rakkautta, yhteistyötä, jakamista ja empatiaa. (Jokinen 2003, 8; Collins Smith 2010, 85.) Feminiinisyys ja maskuliinisuus muodostavat jatkumon, jossa toisessa päässä on puhdas maskuliinisuus ja toisessa päässä puhdas feminiinisyys, ja suurin osa ihmisistä sijoittuu näiden ääripäiden väliin (Jokinen 2003, 8). Hegemonisen maskuliinisuuden käsitteen loivat Tim Carrigan, R.W. Connel ja John Lee vuonna 1985 julkaistussa artikkelissaan *Toward a New Sociology of Masculinity*. Huolimatta sukupuolisuuden jatkumosta länsimaisessa kulttuurissa pidetään yllä hegemonisen maskuliinisuuden mallia, ja sen syvällisin määrittely onkin valtasuhde naisiin eli strategiat patriarkaalisen sosiaalisen järjestyksen ylläpitämiseksi (Carrigan, Connel & Lee 1986, 156). Sari Manninen (2012, 203) määrittelee hegemonisen maskuliinisuuden kulttuurisesti hyväksytyksi, normaalina pidetyksi maskuliinisuudeksi ja siihen liittyvien paikallisten ideaalien tavoitteluksi. Tässä tutkielmassa pyrin välttämään miehistä puhuessani feminiinisuuden käsitettä, sillä ne piirteet, jotka miehissä käsitetään feminiiniseksi, ovat tosiasiasa hegemonisesta maskuliinisuudesta poikkeavia.

Sekä maskuliinisuudesta että feminiinisydestä puhuttaessa on otettava esiin Judith Butlerin (2008, 54) näkemys sukupuolesta kahtena erillisenä yksikkönä: biologisena sukupuolena (sex) ja sosiaalisena sukupuolena (gender). Tässä ajattelutavassa tärkeintä on kiistää se, että biologinen sukupuoli toimisi kohtalona henkilön sukupuolisuudelle, sillä sosiaalinen sukupuoli on kulttuurisesti rakennettu, eikä se ole biologisen sukupuolen kausaalinen seuraus. Lisäksi binäärinen ajattelu sosiaalisesta sukupuolesta ei ole pysyvä. (Butler 2008, 54–55.)

Harry Potter saagan äitiä J. K. Rowlingia on vuoroin syytetty ja ylistetty sekä mediassa että kirjallisuudentutkimuksen kentällä. Syytöksiin kuuluvat muun muassa patriarkaalisen maailman korostaminen maskuliinikeskeisessä narratiivissa, seksismi sekä naisten

toimijuuden rajoittaminen, ylikorostunut feminiininen toiminta sekä sukupuoleltaan stereotyyppiset hahmot (ks. esim. Heilman & Donaldson 2009, Schoefer 2000, Dresang 2002, Zipes 2002). Häntä on sen lisäksi ylistetty poikien lukuinnon kasvattamisesta sekä vahvojen naisten ja monikerroksisten mieshahmojen sijoittamisesta toiseuden maailmaan, jossa erilaisuudet elävät rinnakkain ja ylistettyinä (ks. esim, Wannamaker 2007, Dresang 2002, Doughty 2002, Gallardo-C & Smith 2003, Cothran 2005).

J. K. Rowlingin Harry Potter -sarja koostuu yksinkertaisista dikotomioista, joita ovat esimerkiksi hyvä ja paha, maskuliinisuus ja feminiinisyys, ystävä ja vihollinen sekä itseys ja toiseus (Gallardo-C & Smith 2003, 203), joita avaamalla voidaan tutkia tarkemmin sarjan sukupuolittuneisuutta. Cherland (2008, 278) liittää tämän kaksijakoisuuden osaksi länsimaisen humanismin "maalaisjärkeä". Gallardo-C & Smith (2003, 200) näkevät, että vaikka saagassa suositaan biologisesti miehisiä hahmoja, feminiininen sosiaalinen sukupuoli esitetään selkeästi hyvässä valossa. He näkevät myös, että Harry Potter -sarja voidaan luokitella osaksi uutta lastenkirjallisuuden traditiota, jossa sukupuolirooleja dekonstruoidaan ja niistä neuvotellaan (Gallardo-C & Smith 2003, 203). Harry Potter -saagaa voidaan siten pitää feministisenä lastenkirjasarjana (ks. kappale 2.4).

4.1 Harry Potter -sarjan mieskuvasta

Harry Potterin mieshahmojen kompleksisuutta tarkastelee muun muassa Annette Wannamaker artikkelissaan *Men in Cloaks and High-heeled Boots, Men Wielding Pink Umbrellas: Witchy Masculinities in the Harry Potter Novels*. Wannamaker (2007, 122) haluaa keskittää huomionsa tekstin ja lukijan väliin, siihen kompleksiseen todellisuuteen, jossa sukupuoli on neuvottelun, vahvistamisen ja kyseenalaistamisen kohteena. Hän näkee Harry Potter -sarjan menestyksen nimenomaan siinä, että kirjat representoivat moniulotteisia hahmoja, sukupuolia ja ihmissuhteita ja tuovat julki sukupuolien tuottaman ahdistuneisuuden, epävarmuuden ja kireyden, minkä lomassa kaikenikäiset lukijat joutuvat luovimaan. Hän haluaa irtisanoutua stereotyyppisten mieshahmojen listaamisesta ja pureutuu tarkemmin mieshahmojen muodostaman sukupuolittuneisuuden monikerroksisuuteen ja asettaa tämän monikerroksisuuden vastakkain kulttuurisen normin kanssa. (Wannamaker 2007, 122.)

Heilman & Donaldson (2009) taas pitävät Harry Potterin miehiä hyvinkin stereotyyppisinä. Myös esimerkiksi Zipes (2002) on parjannut sarjaa seksistiseksi, elitistiseksi ja miesten stereotyyppioita vaalivaksi, mutta Cothran (2005, 131) näkee sarjassa rakennettaneen huolella kuvaa positiivisesta maskuliinisuudesta. Teossarjan mieskuvauksen monikerroksisuus tuo esiin sen näkökulman, että vaikka kulttuurissamme on tällä hetkellä voimassa tietynlainen hegemoninen maskuliinisuuden muotti, ei suurin osa miehistä tai pojista pysty tai halua mahtua siihen. Tämä monikerroksisuus antaa tilaa laajemmalle maskuliinisuudelle ja antaa pojille enemmän samaistumisen kohteita, mikä loppujen lopuksi hyödyttää sekä miehiä että naisia. (Wannamaker 2007, 122.)

Wannamaker (2007) näkee sukupuolijaon aiheuttaman kritiikin olevan paikallaan, sillä teossarjan sukupuolittuneet hahmot eivät edusta ideaalia ja liikkuvat stereotyyppien rajapinnoilla. Naiset tuntuvat usein jäävän joko kokonaan paitsi tärkeistä seikkailuista ja taisteluista tai sitten he näyttävät pelkkää sivuroolia (Wannamaker 2007, 124; Gallardo-C & Smith 2003, 192). Lisäksi keskeisen miespuolisen protagonistin henkinen kamppailu useiden isähahmojen ristipaineessa muotoutuu tärkeäksi motiiviksi, jossa heijastuu patriarkaalisen maailman perintö ja joka oidipaalisuudessaan vieraannuttaa naiset ja konstruoi heidät *toisiksi* (Wannamaker 2007, 124–125). Gallardo-C & Smith (2003, 191) näkevät, että vaikka Potter-sarja ei itsessään aktiivisesti kritisoi sukupuolijaottelua, haastaa sen narratiivi konventionaaliset sukupuolikonstruktiot, sillä toiseuden (jästit, jättiläiset, kotitontut ja niin edelleen) ilmentymät avaavat narratiivin sukupuolikritiikille. Sekä Wannamaker (2007, 130) että Gallardo-C & Smith (2003) näkevät Harry Potterin ympärillä käydyn kriittisen sukupuolikeskustelun positiiviseksi asiaksi, sillä teossarjan representaatiot pojista ja tytöistä eivät ilmennä läpinäkyvästi ideaalia feminismiä tai patriarkaattia, vaan esittävät heidät sellaisina sotkuisina ja ristiriitaisina hahmoina, kuin he todellisuudessaakin ovat.

Poikien lukijuudesta ja miesten representaatioista Harry Potterissa kirjoittaa muun muassa Terri Doughty (2002) artikkelissaan *Locating Harry Potter in the "Boys' Book" Market*. Hän näkee sekä tyttöjen että poikien hyötyvän positiivisesti representoiduista mieshahmoista (Doughty 2002). Wannamaker (2007, 127) allekirjoittaa tämän, mutta kyseenalaistaa sen, että pojat tarvitsisivat stereotyyppisiä miesroolimalleja ja esittää, että perinteisestä poikkeavat,

moniulotteisemmat mieshahmot olisivat tarpeellisempia, kun otetaan huomioon nykymaailman muuttuva mieskuva ja se, miten perinteisen maskuliinisuuden tavoittelu vaikuttaa poikiin. Poikien hegemonisen maskuliinisuuden tavoittelu johtaa siihen, että poikien keskuudessa valvotaan maskuliinisuuksia ja feminiinisistä piirteistä rangaistaan tavalla tai toisella. Harry Potterin maailma antaa poikalukijoilleen epähegemonisten maskuliinisuuksien malleja, mikä osaltaan selittää lukijakunnan laajuutta ja vapauttaa poikia sisäisestä ristiriidasta, mitä niin sanottu ”poikakoodi” edellyttää. (Wannamaker 2007, 127–128, 131.) Teoksissa esitellään poikakoodia esimerkiksi Draco Malfoyn jengin ja Harryn, Hermionen ja Ronin kohtaamisissa, joissa epämaskuliinisesta toiminnasta rangaistaan kiusaamalla ja uhkailemalla.

‘Have you ever seen anything quite as pathetic?’ said Malfoy. ‘And he’s supposed to be our teacher!’ Harry and Ron both made furious moves towards Malfoy, but Hermione got there first – SMACK! She had slapped Malfoy around the face with all the strength she could muster. Malfoy staggered. Harry, Ron, Grabbe and Goyle stood flabbergasted as Hermione raised her hand again. (PA 1999, 317.)

4.1.1 Sivuhahmojen miesrepresentaatiosta

Sekä Gallardo-C & Smith (2003, 196) että Wannamaker (2007, 131–133) esittävät, että hegemoninen ja epähegemoninen sukupuoliroolijako Harry Potter -teoksissa näkyy juuri jästien ja velhojen maailman välillä: Dursleyn perheen konventionaalinen maailmankuva on suuressa ristiriidassa velhojen maailman kanssa, mikä aiheuttaa toiseuden rakentumisen nimenomaan taikamaailmaan. “‘Oh, these people’s minds work in strange ways, Petunia, they’re not like you and me,’ said Uncle Vernon” (PS 1997, 34.) Jästien maailma teknologisoidaan esimerkiksi Dudleyn television ja videonauhurin sekä Vernonin porateollisuuden kuvauksilla, kun taas taikamaailma näyttäytyy pehmeämpänä noitineen ja velhoineen (Gallardo-C & Smith 2003, 200). Croft (2009, 137) huomauttaa pehmeiden ehkä johtuvan taikuuden läsnäolosta, joka vähentää tarvetta toimia maskuliinisen voiman ja teknologian ehdoilla. Karikatyyrinen Dursleyn perhe edustaa vallitsevan kulttuurin ääntä, ja koska heidät on esitetty epäedustavassa valossa, yhdistää lukija ikävät luonteenpiirteet heidän perinteisiin sukupuolirooleihinsa. Vernon Dursley esitetään konventionaalisen maskuliinisuuden mallina: hän on isokokoinen mies, perheensä pää ja töissä menestyvässä yrityksessä, joka tuottaa mitä miehekkäimpiä tuotteita, poria. Vernon tekee parhaansa

ollakseen miehen mallina pojalleen Dudleylle, joka puolestaan täyttää kasvavan pojan maskuliinisuuden vaatimukset isokokoisuudellaan ja taipumuksellaan kiusata vähemmän hegemonisia poikia (Wannamaker 2007, 131–133.) Dursleyn miehet edustavat stereotyyppistä, yli-konventionaalista ja siten negatiivista maskuliinisuutta, jolle kontrastiksi rakennetaan maailma, jossa maskuliinisuus on monikerroksisempaa ja kirjavuudessaan hyväksytympää. Wannamaker (2007, 136) huomauttaa, että Dursleyn perheen kohtaamiset toiseuden kanssa kulminoituvat perinteisen maskuliinisuuden rikkomiseen tavalla tai toisella: “Why, that man had to be older than he was, and wearing an emerald-green cloak! The nerve of him!” (PS 1997, 8.) Toiseuden rakentuminen alkaakin kuvauksella epäkonventionaalisesta miehestä, jota voidaan pitää Vernon Dursleyn vastakohtana:

He was tall, thin and very old, judging by the silver of his hair and beard, which were both long enough to tuck into his belt. He was wearing long robes, a purple cloak which swept the ground and high-heeled, buckled boots. His blue eyes were light, bright and sparkling behind half-moon spectacles and his nose was very long and crooked, as though it had been broken at least twice. This man’s name was Albus Dumbledore.. (PS 1997, 12.)

Vaatteiden ja niiden värien valinnat sekä korkeakantaisissa saappaissa esiintyminen viittaavat hyvin kauas hegemonisesta mieskuvasta, ja on otettava huomioon, että tässä juuri esiteltiin yksi kirjasarjan vaikutusvaltaisimmista henkilöahmoista, Tylypahkan rehtori Albus Dumbledore (vrt. Wannamaker 2007). Dursleyt ja Dumbledore eivät kohtaa ennen kuudetta kirjaa, jossa Vernonin hengityksen salpaa “the blatant wizardishness of his [*Dumbledore*] appearance” (HP 2005, 48.) Teossarjassa pidetään kuilu maailmojen erilaisen maskuliinisuuskuvien välillä selkeänä läpi kirjasarjan ja asetetaan nämä kaksi erilaista maskuliinisuutta edustavaa mieshahmoa vastakkain.

Ensimmäinen kohtaaminen Tylypahkan riistanvartijan Rubeus Hagridin kanssa tapahtuu myös jästinäkökulmasta (Wannamaker 2007, 137). Hän on samanaikaisesti konventionaalisen miehekäs: iso, karvainen ja moottoripyörän selässä sekä naisellisen hoivaava: hän huolehtii hellästi vauvasta, jonka hän jättää Dursleyiden kynnykselle: “He bent his great, shaggy head over Harry and gave him what must have been a very scratchy, whiskery kiss.” (PS 1997, 17.) Toisen kerran Hagrid tavataan hänen noutaessaan Harrya Tylypahkan noitien ja velhojen kouluun. Hän esiintyy niin ikään kontrastina Dursleyille: Harryn pelastajana ja lisäksi

huolehtijana, mitä Dursleyt eivät koskaan olleet. “An’ it’s your bad luck you grew up in a family of the biggest Muggles I ever laid eyes on.” (PS 1997, 43.) Lisäksi Hagridilla on vaaleanpunainen sateenvarjo, joka fallisena symbolina feminiinisessä pidetyssä värissä on hyvin kontrastiivinen. Hagridin monitulkintainen sukupuoliisuus näkyy myös myöhemmin, kun hän adoptoi Norbert-lohikäärmeen ja kun hän hoivaa Tylypahkan eläinkuntaa, muun muassa hevostotka Hiinokkaa ja jättiläishämähäkki Hämäkäkiä. Hagrid on samaistuttava hahmo, sillä hän ei ole voimakkaan feminiininen eikä maskuliininen, vaan edustaa erilaisten maskuliinisuuksien laajaa kirjoa. (Wannamaker 2007, 137.)

Heilman & Donaldson (2009, 155–158) ovat kritisoineet provosoivasti kirjasarjaa stereotyyppisen mieskuvan ihannoinnista, mutta Wannamaker (2007, 127) on asiasta eri mieltä. Heilman (2003, 156, 158) vertaa Harryn hahmoon esimerkiksi Cedric Diggoryä ja Neville Longbottomia, jotka hänen mukaansa “epäonnistuvat”. Heilman (2003, 156, 158) esittää syyksi sitä, että Cedric edustaa alempaa sosiaaliluokkaa ja Neville on monella tapaa feminiininen ja he molemmat edustavat siten epähegemonista maskuliinisuutta, mutta Wannamaker (2007, 126) pitää Nevillen hahmoa hyvinkin moniulotteisena ja yhtenä mielenkiintoisimmista sivuhahmoista koko sarjassa. Neville on monella tasolla hegemonisesta maskuliinisuudesta poikkeava, mutta viidennen kirjan lopulla hän on jo saavuttanut lähes rinnakkaisen aseman Harryn kanssa: molemmat kokevat suurta menetyksen tuskaa perheidensä kohtalon vuoksi ja toivovat oikeudenmukaisuuden voittavan. Kirja kirjalta Nevillen hahmo kehittyy ja lukija huomaa hänessä olevan sellaisia yleviä ominaisuuksia, joita monissa muissa hahmoissa ei ole. Nevillen hahmo on tärkeä maskuliinisuuden tulkinnassa, sillä vaikka hän ei ole hegemonisen maskuliinisuuden kiiltokuvapoika, esitetään hänet aina hyvässä valossa: ystävilleen lojaalina ja sympaattisena hahmona. Harry Potter -saagassa rakennetaan itsevarmuuden puutteen ja tosipaikan rohkeuden välille kontrastia, mikä henkilöityy Nevillen hahmossa erityisen hyvin. (Wannamaker 2007, 126.)

Ronald Weasleyhahmosta kirjoittavat esimerkiksi Heilman & Donaldson (2009, 155), jotka vertaavat Ronia Harryyn ja linkittävät kyseisen vertailun hegemonisen maskuliinisuuden ja ei-hegemonisen maskuliinisuuden väliseksi ristiriidaksi. Ronia ei kuvailla myöskään hegemonisen maskuliinisuuden perikuvana, sillä hän on “tall, thing and gangling, with

freckles, big hands and feet and a long nose.” (PS 1997, 70.) Hegemoniseen maskuliinisuuteen ja “sankariuteen” kuuluu vahvasti itsenäisen toimijuuden piirre. Harryn on edustettava vahvempaa maskuliinisuutta kuin kaikki hänen rinnallaan toimivat muut miehet, mikä asettaa Ronin heikompaan valta-asemaan. (Heilman & Donaldson 2009, 155.)

Toiseutta mieskuvaan luodaan myöhemmin sarjassa Rohkelikon ja Luihaisen sekä hyvän ja pahan välisellä konfliktilla. Rohkelikon voidaan nähdä olevan heterogeenisempi sukupuolisesti katsottuna, sillä esimerkiksi heidän huispausjoukkueensa muodostuu aivan kirjasarjan alusta lähtien sekä tytöistä että pojista, eikä kumpikaan esitetä toisiaan alempana. Sen sijaan Luihaisen huispausjoukkue muodostuu yksinomaan pojista (Gallardo-C & Smith 2003, 199). Harryn tupiinjakoseremoniassa hän tekee eron itsensä ja Luihaisen väliin ajattelemalla “Not Slytherin, not slytherin.” (PS 1997, 90.) (Gallardo-C & Smith 2003, 198). Kaikki pahuuden puolelle kääntyneet velhot ovat Luihuisesta, mikä asettaa Luihaisen sukupuolipolitiikan huonoon valoon.

4.1.2 Harry Potter sukupuolen tuottajana

Ei ole puhdas sattuma, että teossarjan päähenkilö on miespuolinen. Harryn puolustukseksi kuitenkin voidaan todeta, ettei hän ole perinteisen maskuliinisuuden edustaja. (Nikolajeva 2009, 231.) Harry Potterilla on maskuliinisia piirteitä, joita voidaan kuvata sekä konventionaaliseksi että perinteitä rikkoviksi. Se maskuliinisuus, mikä Harryssä ilmenee, on tehty epähegemoniseksi heti kirjan alkumetreillä, sillä Dursleyt kaltoinkohtelevat häntä, joten Gallardo-C & Smith nimeävätkin hänet “Cinderfellaksi” ja rinnastavat hänet Tuhkimoon. (Wannamaker 2007; Gallardo-C & Smith 2003.) Wannamaker (2007, 138) kuitenkin huomauttaa, että uhrirepresentaatiota ei tulisi tulkita feminiiniseksi ja että Harryn lukemattomat kohtaamiset kiusaajien kanssa ilmentävät nykyajan realistista ja kompleksista poikakuvaa. Harryn hahmon kehityksen kannalta tärkeimpiä epäkonventionaalisen maskuliinisuuden piirteitä ovat hänen empatiakykynsä kasvu sarjan edetessä sekä jatkuva perheen ja yhteisön kaipuu. Tästä on esimerkkinä vaikkapa sarjan viidennessä kirjassa, *Harry Potter and the Order of the Phoenix*, esiintynyt voimakkaiden tunteiden käsittely, kun Harry saa tietää hänen isänsä James Potterin ja muiden isähahmojensa Remus Lupinin ja Sirius

Blackin kiusanneen systemaattisesti Professori Severus Snapea. Harry oppii tuntemaan empatiaa Professori Snapea kohtaan, jota hän on siihen mennessä vain pelännyt ja halveksinut. (Wannamaker 2007, 138–139.)

Harryn poikamaisia piirteitä on pidetty sarjassa negatiivisina, sillä Harry toteuttaa osittain hegemonisen maskuliinisuuden piirteitä: hän on hyvä urheilussa, ei osoita kovin paljon kiinnostusta opiskeluun ja on toisinaan piittaamaton toisten tunteista (Wannamaker 2007, 139). Heilman & Donaldson (2009, 155–156) toteavat Harryn kasvutarinan olevan hegemonisen maskuliinisuuden voittoa: Harrysta tulee rikas ja kuuluisa, ja lisäksi hän toistuvasti “voittaa” sarjan edetessä. Annette Wannamaker (2007, 139) kuitenkin toteaa, että verrattuna aiemmin mainittuihin sarjan hypermaskuliinuuksiin Harry ei toteuta hegemonista maskuliinisuutta vaan edustaa enemmän toiseutta.

Gallardo-C & Smith (2003, 196–197) ottavat kantaa Potter-sarjan narratiiviin ja siinä esiintyviin erilaisiin sukupuolittuneisuutta kantaviin symbolisiin esineisiin ja tiloihin ja liittävät ne Harryn hahmossa esiintyviin hegemonisesta maskuliinisuudesta poikkeaviin ominaisuuksiin. Samaa tematiikkaa pohtii myös Casey A. Cothran (2005, 131), joka käsittelee sarjassa käytettyä symboliikkaa miehisinä allegorioina. Taikamaailman pukeutumiskoodi ja esineistö, osa opiskeltavista aineista sekä lemmikkipöllö toimivat muistutuksena Harryn “pehmeästä”, epäteknologisesta kokemusmaailmasta ja metaforisena miellelyhtymänä naisten maailmaan ja naisten työhön. Harryn salamanmuotoinen arpi toimii sekä feminiinisenä että maskuliinisenä: haavana ja aseena, suojelevana ja hyökkäävänä, joten siinä kulminoituu Harryn hahmon sukupuolisten ominaisuuksien kirjo. (Gallardo-C & Smith 2003, 197.) Maskuliinisinä symboleina voidaan pitää esimerkiksi Harryn henkilöitymistä Voldemortin käärmeenä ja “lohikäärmeenä” pidettävän basiliskin surmaamista sarjan toisessa kirjassa *Harry Potter and the Chamber of Secrets* (Cothran, 2005).

Harry yrittää ymmärtää tuntemuksiaan ja sovittaa niitä stereotyyppisen maskuliinisuuden kanssa yksiin (Wannamaker 2007, 139). Harry reagoi ankeuttajien läsnäoloon omasta mielestään hiukan liiankin voimakkaasti, ja näiden feminiinisenä pidettyjen purkausten jälkeen Harry pyrkii ymmärtämään ja vertailee itseään muihin: “Harry didn’t understand. He felt weak

and shivery, as though he was recovering from a bad bout of flu: he also felt the beginnings of shame. Why had he gone to pieces like that, when no one else had?” (PA 1999, 86.) Harry pysyy usein maskuliinisuuden vaatimusten sisällä, esimerkiksi peittäessään tunteensa tippuessaan luudan selästä huispauksessa tai lohikäärmeen haavoittaessa häntä, mutta sen lisäksi hän kamppailee tunteidensa ilmaisun kanssa (Wannamaker 2007, 140). Tästä parhaimpana esimerkkinä voidaan mainita hänen keskustelunsa Cedricin kuolemasta Molly Weasley'n kanssa sarjan neljännen kirjan, *Harry Potter and the Goblet of Fire*, lopussa, jolloin hän tuntee palan nousevan kurkkuunsa ja toivoo samalla, että Ron katsoisi muualle. Sama teema toistuu sarjan kuudennen kirjan, *Harry Potter and the Half-Blood Prince*, lopussa, kun Harry näkee Draco Malfoyn itkevän (Wannamaker 2007, 143). Poikien pitää usein suunnistaa niiden maskuliinisuuden vaateiden seassa, joita populaarikulttuuri tuottaa ja joita heidän vertaisensa käytöksellään vahvistavat (Wannamaker 2007, 141). Kyseinen esimerkki teoksesta kuitenkin sotii tätä tunteiden näyttämisen kieltoa vastaan ja on osiltaan mukana luomassa uudenlaista kuvaa maskuliinisuudesta.

Harryn epäkonventionaalinen maskuliinisuus näkyy myös hänen ystäväpiirissään, joka ei ole sankarimyyteistä tuttu “veljeskunta”. Harryn lähin ystäväpiiri koostuu Hermione Grangerista ja Ronald Weasleystä, feminiinisestä ja maskuliinisesta hahmokonstruktiosta, minkä lisäksi sivuhahmojen kaarti on hyvin heterogeeninen. (Wannamaker 2007, 142–143; Gallardo-C & Smith 2003, 199.) Ainoat täysin mieshahmoista koostuvat ryhmät ovat kiusaajien joukkioita ja kirjasarjan alkupäässä kuolonsyöjiä, mikä luo kontrastia hyvän ja pahan välille. Tässä hyvän ja pahan välisessä konfliktissa Harryn ja Voldemortin erona pidetään heidän tapaansa työskennellä: Harry kerää ympärilleen lojaaleja ystäviä ja Voldemort luottaa yksinomaan itseensä. (Wannamaker 2007, 142–143).

4.2 Harry Potter -sarjan naiskuvasta

Sukupuolentutkimuksen tasapainoillessa mies- ja naiskuvien representaatioiden välillä on otettava huomioon se, että historiallisessa naistutkimuksessa on keskitytty tutkimaan, miten naiset representoivat tiettyä naiseutta ja ovat sukupuolisia, mutta pojat ovat vain poikia. Tämä asettaa uhkakuvaksi sen, että vain naishahmoja tutkitaan ja samalla miehet asetetaan entistä

luonnollisempaan asemaan: yhteiskunnan normiksi. (Wannamaker 2007, 122.) Harry Potter -sarjan naisista on tutkittu eniten Hermionea (ks. esim. Dresang 2002, Croft 2009) ja Professori Minerva McGonagallia, Molly Weasleytä ja lisääntyvässä määrin myös Nymphadora Tonksia ja Ginny Weasleytä (Wannamaker 2007, 122, Heilman & Donaldson 2009).

Harry Potter -sarjan naishahmojen määrä on merkittävästi pienempi kuin mieshahmojen: Kirjoissa on 115 nais- ja 201 mieshahmoa (Heilman & Donaldson 2009, 141). Heilman & Donaldson (2009, 142) huomauttavat, että vaikka uusia naishahmoja ilmestyy kirjasarjan loppua kohden enemmän, he eivät koskaan saavuta sitä valta-asemaa, mitä mieshahmoilla sarjassa on. Esimerkiksi neljässä ensimmäisessä kirjassa lähes kaikki pahan puolella toimivat henkilöt sekä taikaministeriön päättäjät ovat miespuolisia (Heilman & Donaldson 2009, 142). Heilman & Donaldson (2009) kuitenkin myöntävät, että kirjasarjan loppua kohden naishahmojen vaikutusvalta kasvaa eksponentiaalisesti: sekä taikamaailman historiaan että taikaministeriön penkeille ilmestyy naisia. Esimerkiksi pahan puolelle liittyy Azkabanin vankilasta Bellatrix Lestrange, jota voidaan pitää Voldemortin oikeana kätenä. Saman huomion tekee myös Croft (2009, 137), joka näkee sukupuolisen tasa-arvon toteutuvan kauttaaltaan Harry Potterin maailmassa. Feeniksin killan jäsenistöstä nousee esiin vahvoja naisia, kuten Nymphadora Tonks, ja Tylypahkan oppilaiden Albuksen Kaartiin nousee vahvoja tyttöjä, kuten Luna Lovegood. Lisäksi jo aiemmin sarjassa esitellyt hahmot Molly Weasley, Ginny Weasley, Fleur Delacour ja Angelina Johnson saavat lisää vaikutusvaltaa.

Heilman ja Donaldson (2009, 142) asettavat tytöt symboliseen arvoon puhuttaessa huispauksen pelaamisesta. He näkevät, että vaikka tyttöjen "sallitaan" pelaavan huispausta siinä missä poikienkin, heidän pelaamisellaan ei usein ole ratkaisevaa merkitystä pelin päättymisen kannalta; he eivät pelaa rumaa peliä, eivät loukkaannu, eivätkä osallistu mutkikkaimpiin pelitilanteisiin. Sekä Croft (2009, 135) että Wannamaker (2007, 131) taas näkevät tyttöjen kuulumisen huispausjoukkueisiin merkittävänä sukupuolisen tasa-arvoistamisen piirteinä, sillä ainoa tupa, jossa tyttöjä ei huispausjoukkueeseen hyväksytä, on Luihuinen. Luihuisiin voidaan liittää useita yhteiskunnan vastaisia piirteitä, kuten kulttuurisesta valta-asemasta poikkeavien kaltoinkohtelu ja seksismi (Wannamaker 2007, 131). Croft (2009, 136) huomauttaa kuitenkin, että huispauksen prototyypin ensimmäisistä

pelaajista kaksi oli naisia ja että naiset ovat toimineet erotuomareina sekä pelin kehittäjinä koko historian ajan. Wannamaker (2007, 132) toteaa lisäksi, että jokaisessa sarjan kirjassa naispelaajien osallisuus huippu-urheilusta on merkittävä ja heitä kuvataan positiivisessa valossa sekä usein yhtä arvokkaina ja kuuluisina kuin miespelaajia.

Janet Croft (2009, 135–136) pitää koko Tylypahkan koulujärjestelmää jo alunperinkin hyvin tasa-arvoisena, sillä jo noin 1000 vuotta takaperin ovat koulun perustajat olleet puoleksi naisia ja puoleksi miehiä: Godric Gryffindor, Salazar Slytherin, Rowena Ravenclaw ja Helga Hufflepuff. Lisäksi Croft (2009) muistuttaa, että sekä sarjassa kuvattu opettajisto että taikamaailman päättäjät ovat heterogeeninen joukko. Gallardo-C ja Smith (2003, 193) pitävät kuitenkin naisten ammatteja sarjassa tyypillisen feminiinisinä ja konventionaalisina, mutta Croft (2009, 136) huomauttaa, että meillä ei ole tarpeeksi historiaa tukemaan väitettä, että esimerkiksi ennustuksen opettaja olisi aina naispuolinen. Sarjan loppupuolella ennustuksen opettajaksi tulee kentauri Firenze, joka on miespuolinen. Croft (2009, 139) lisää myös, että rehtorit ovat olleet sekä miehiä että naisia ja että huispauksen valmentaja on nainen, vaikka urheiluvalmentajat nähdään usein maskuliinisena.

Suurta debattia aiheutti Christine Schoeferin *Salon*-lehdessä vuonna 2000 ilmestynyt artikkeli *Harry Potter's girl trouble*, jossa hän totesi Harry Potterin maailman olevan patriarkaalinen ja naisten olevan pelkästään hupsuja ja epäsamaistuttavia. He tuntuvat lisäksi näyttelevän vain avustajan, mahdollistajan tai välineen roolia. Samaa kantaa edustaa myös Heilman & Donaldson (2009), jotka luokittelevat sarjan naishahmot joko apulaisnaisiksi, tunteellisiksi naisiksi, ulkonäöstään pakkomielleisiksi naisiksi sekä rajoista piittaamattomiksi äideiksi tai tyttöystäviksi. Toiset tutkijat ovat kuitenkin tulleet sarjan vahvojen naisten, Hermione Grangerin ja Minerva McGonagallin puolelle, sillä he edustavat naiseudessaan jotain perinteisestä feminiinisyydestä poikkeavaa. (Wannamaker 2007, 124–125; ks. esim. Dresang 2009, Croft 2009, Zettel 2005)

4.2.1 Sivuhahmojen naisrepresentaatiosta

Sarjan naishahmoista ensimmäisinä esitellään Minerva McGonagall ja Petunia Dursley, joiden esittelyissä nähdään samansuuntaista kuilua kuin Dumbledoren ja herra Dursleyn esittelyissä (Wannamaker 2007, 136). Petunia Dursley edustaa juoruilevaa ja julkikuvastaan huolen pitävää naistyyppiä, ja McGonagall esitellään näin: “a rather severe-looking woman who was wearing square glasses [---] a cloak, an emerald one. Her hair was drawn into a tight bun.” (PS 1997, 13.) (Wannamaker 2007, 136). Naistyyppi, jota kirjassa pidetään “hyväksyttävänä”, esiintyy niin ikään *toiseuden* puolella, taikamaailmassa. Näin on miestenkin kohdalla.

Sekä Schoefer (2000) että Heilman & Donaldson (2009, 148) pitävät Professori McGonagallia Dumbledoren heikompana vastineena, älykkäänä kyllä, muttei viisaana, voimakkaana tai urheana. Mendelsohn (2009, 175) taas toteaa McGonagallin olevan epäreilu ja harkitsematon. Eliza T. Dresang (2002, 234) haluaa verrata McGonagallia mieluummin Professori Snapeen, sillä hänen asemansa vararehtorina on luoda järjestystä ja tasapainoa. Näin hän luovuttaa rehtori Dumbledorelle vapautta luovuuteen, sillä kurinpidolliset asiat jäävät vararehtorille. Vaikka McGonagall kuvataan usein tiukkana ja sääntöjä vahvasti vaalivana naisena, ei hän ehdoton ole. Tämä näkyy esimerkiksi hänen valitessaan Harryn ensiluokkalaisena huispausjoukkueeseen sarjan ensimmäisessä kirjassa, *Harry Potter and the Philosopher's Stone*, ja luovuttamalla Hermionelle ajankääntäjän sarjan kolmannessa kirjassa, *Harry Potter and the Prisoner of Azkaban* (Dresang 2002, 235). Minerva McGonagall kehittyy sarjan myötä vahvemaksi feminiiniseksi hahmoksi, ja sarjan viimeisessä osassa hän lunastaa tehtävänsä vararehtorina nousten johtavaan asemaan. Sen lisäksi hän asettaa luihuisten lojaalisuuden kyseenalaiseksi:

‘I shall expect you and the Slytherins in the Great Hall in twenty minutes, also,’ said Professor McGonagall. ‘If you wish to leave with your students, we shall not stop you. But if any of you attempt to sabotage our resistance, or take up arms against within this castle, then, Horace, we duel to kill.’ (DH 2007, 484.)

Kokonaisuudessaan Dresang (2002, 235) näkee Minerva McGonagallin “vahvana, eettisenä naisena”, joka on voimautunut vaikka joutuukin tekemään sen joidenkin patriarkaalisen yhteiskunnan rakentamien rajojen sisällä.

Heilman & Donaldson (2009, 148, 152–154) nimittävät yhtä naistyyppiä sarjassa äideiksi ja tyttöystäviksi ilman rajoja ja luettelevat äitityyppejä sarjasta: Petunia Dursley, Molly Weasley, Narcissa Malfoy, jopa Minerva McGonagall, joiden äidillisyyttä karikatyrisoidaan. On kuitenkin huomattava, että äidinrakkaus toimii sarjassa kantavana ja positiivisena voimana, sillä Harryn äidin kuolema poikansa vuoksi antaa Harrylle suojan pahuutta vastaan, ja lopulta tämä rakkaus saa hyvän voittamaan pahan. Tästä mainitsevat myös Gallardo-C & Smith (2003, 193, 195) sekä Collins Smith (2010, 87–88). Myös Narcissa Malfoy nousee lopulta pahuutta vastaan pelastaakseen poikansa. Vaikka rakkaus nähdään suurena voimana sarjassa, esimerkiksi rakkautena ystäviin, romanttisena rakkautena sekä rakkautena vanhempiin, on äidinrakkaus suurin ja pääosin näkymätön voima sarjassa (Collins Smith 2010, 88–90). Äidinrakkaus on osaltaan saanut Harryn kasvamaan oikeaan suuntaan ja siten antanut hänelle valmiuksia voittaa ultimaattinen, äitinsä kaltoinkohteleva, rakkaudeton ja itsekäs paha: Lord Voldemort.

Myös Hermione toteuttaa osaltaan äidillisyyden piirteitä: hänen kontolleen jää feminiinisenä pidettävät suojaus- ja parannustaiat sarjan viimeisessä kirjassa *Harry Potter and the Deathly Hallows* (Heilman & Donaldson 2009, 147; Croft 2009, 136). Äitydessä nähdään olevan jotain hyvin naisellista (Vuori 2005, 109). Heilman & Donaldson väittävät Hermionen itse vahvistavan tätä äidillistä feminiinisyyttä ja Gallardo-C & Smith (2003, 192–193) näkevät, että teosten maailmassa naisten rooli on suojella miehiä millä hinnalla hyvänsä. Croft (2009, 136) huomauttaa paineen toimia äidillisesti tulevan Ronin puolelta. Hän on kasvanut hyvin konventionaalisessa perheessä, jossa äiti on kotona ja isä tuo leivän pöytään. Hermione ei kuitenkaan toteuta perinteistä pullantuoksuista kotiäidin mallia ja niskoitteleekin sitä vastaan:

‘Your mother can’t produce food out of thin air,’ said Hermione. ‘No one can. food is the first of the five Principal exceptions to Gamp’s Law of [---] I notice i’m always the one who ends up sorting out the food; because I’m a *girl*, I suppose!’ (DH 2007, 241.)

Harry Potter -saagan naisia on parjattu kikatteleviksi, hupsuiksi itkupilleiksi (ks. esim. Schoefer 2000, Heilman & Donaldson 2009, Dresang 2002), mutta Zettel (2005, 98) huomauttaa, että todellisuudessaakin osa tytöistä kirkuu ja kikattaa, mutta toiset ovat hiljaisia ja

vakavia, toiset pitävät farkuista ja urheilusta ja toiset vaaleanpunaisesta ja röyhelöistä; tämän variaation näemme myös Tylypahkassa. Zettel (2005) korostaa lisäksi, että tyttöjen *ei tule* toimia kuten hegemoniset pojat ollakseen kunnioitettavia ihmisiä. Kikattavasta työstä esimerkiksi nostetaan usein Ginny Weasley, joka jo ensimmäisessä Harry Potter -kirjassa osoittaa fanitytön ominaisuuksia, kun hän ihailee Harrya juna-aseamalla äitinsä helmoista: “Oh Mum, can I go on the train and see him, Mum, oh please...” (PS 1997, 73.) Heilman & Donaldson (2009, 153–154) kertovat Ginnyn kuitenkin tekevän muodonmuutoksen sarjan edetessä: aluksi hän on stereotyyppinen tyttöahmo, mutta lopulta Harry ihastuu häneen nimenomaan hänen stereotyyppisestä naiseudesta poikkeavien piirteidensä vuoksi. sarjan lopulla Ginny edustaa urheilullista, älykästä, suosittua ja kaunista naiskuvaa (Cherland 2008, 277). Tämä toisintaa Butlerin (2008, 67–68) käsitystä siitä, että henkilö ei pysty koskaan olemaan itseidenttinen ajan kuluessa. Kikattelu, nyhkytys ja tunteiden näyttäminen ei näytä olevan naishahmoille kiellettyä, kun taas mieshahmoilta tällainen emotionaalinen käytös on riistetty (Heilman & Donaldson 2009, 149), mikä näyttää vaikuttavan siihen, että varsinkin kasvavat nuoriet kamppailevat negatiivisia tunteitaan vastaan (ks. kappale 4.1.2 *Harry Potter sukupuolen tuottajana*). Feministinen teoria tutkii siis myös sitä, miten patriarkaalinen yhteiskunta vaikuttaa miehiin (Dresang 2002, 216).

Harry Potter -sarja tutustuttaa lukijansa lisäksi länsimaisen humanismin perinteeseen esitellessään veela-hahmotyyppin, joka saa mieshahmot käyttäytymään roolistaan poikkeavalla tavalla. Veela näyttää, että naiset ja tytöt voivat olla vaarallisia seksuaalisia olentoja, joilla on ylivalta miehiin (Cherland 2008, 275). Veelaa voidaan pitää ikään kuin sukupuolisena stereotyyppiana, *femme fatalena*, joka henkilöityy sarjan neljännessä kirjassa, *Harry Potter and the Goblet of Fire*, Fleur Delacourin hahmossa, jonka isoäiti on ollut veela. Kyseisen hahmotyyppin esittely asettaa kirjan “pysyvämpien” naishahmojen feminiinisyyden positiiviseen valoon. Vaikka Fleur näyttäytyy *femme fatalena*, toteuttaa hänkin sukupuolirooliaan hieman vastakarvaan: liekehtivä pikari valitsee hänet ottelemaan kolmivelhoturnajaisissa, mitä voidaan pitää hyvin maskuliinisena. Fleur esitetään seksuaalisena ja ulkonäöllään pärjäävänä sarjan neljännessä kirjassa, mutta muita luonteenpiirteitä, kuten urheutta ja lojaaliutta korostetaan myöhemmissä kirjoissa (Cherland, 2008, 275), joissa hän on osa Feeniksin kilttaa ja menee vihille Ronin veljen kanssa.

4.2.2 Hermione Granger sukupuolen tuottajana

J. K. Rowling on Time-lehden haastattelussa (Gray 1999) maininnut Hermione Grangerin hahmon olevan karikatyyri hänestä itsestään nuorempana. Eliza T. Dresang (2002) käsittelee Hermionen hahmoa monesta eri aspektista artikkelissaan *Hermione Granger and the Heritage of Gender*. Hän ottaa kantaa karikatyyrin ja stereotyypin eroon ja toteaa yksikantaan, että Rowling on onnistunut luomaan hahmon, joka on voimautunut yksilö ja joka edustaa vain pieniltä osin stereotyyppistä nuorta tyttöä.

Hermione on intellektuelli, joka arvostaa älyä, loogista päättelyä ja suoriutumista yli kaiken, ja tämä älykkyys nousee hänen tärkeimmäksi piirteekseen (Dresang 2002, 222). Hermionea on pidetty myös pelkästään apulaisena, joka jää paitsi kaikista käännekohtista (Heilman & Donaldson 2009, 146), mutta on otettava huomioon, että protagonistikolmikun toimijuus on usein kiinni Hermionen nopeaälyisestä neuvokkuudesta, ja hän niin ikään luo kolmikolle käännekohtia. Hermionen intohimo opiskeluun ja älykkyiden kehittämiseen antaa hänelle mahdollisuuden kehittyä vahvaksi hahmoksi sarjan edetessä. Hän on ”vahva, itsenäinen nainen”, tyyppiesimerkki siitä, kuinka tieto tuo valtaa (Dresang 2002, 222–223). Collins Smith (2010, 84) huomauttaa myös, että Hermionen looginen terävä-älyisyys noudattelee maskuliinista kaavaa rationaalisuudesta. Hermionen sijoittuminen nopeasti Rohkelikkoon, vaikka Korpinkynsi on tunnettu älykkyiden ja viisauden tyyssijana, kertoo lukijalle, että Hermionessa on muutakin kuin pelkkää älykkyyttä (Dresang 2002, 227).

Hermionen feminiinisesti stereotyyppiset piirteet ovat niitä, joita on käytetty häntä vastaan, kun häntä on verrattu sarjan kahteen muuhun päähenkilöön, Harryyn ja Roniin. Näitä ovat hänen toistuvat itkukohtauksensa, hänen tapansa ”kirkaista” tai ”nyyhkyttää”, joita miesprotagonistit eivät sarjan aikana tee. Kuitenkin sarjan edetessä ja henkilöiden vanhetessa muuttuu myös Hermionen itkuherkkyys, ja hän kasvaa vahvaksi toimijaksi ja oman identiteettinsä rakentajaksi. (Dresang 2002, 223–224.) Sekä Dresang (2002, 224) että Zettel (2005, 98) puhuvat liberaalin feminismin vaateesta nähdä ihmiset androgyyneinä, joilla olisi samanlaiset mahdollisuudet kaikkiin sukupuolisuutta ilmentäviin piirteisiin, myös siis

mahdollisuuteen itkeä tai “nyyhkyttää” ja näkevät Hermionen toteuttavan maskuliinisten ja feminiinisten piirteiden sekoittelua kirjasarjan edetessä entistä luovemmin.

Hermionea voidaan pitää eräänlaisena feministinä taikamaailmassa. Hän nousee rohkeasti yksilönä vastustamaan kotitonttujen epäreiluja oloja, vaikka joutuukin pilkanteon kohteeksi jopa omassa ystäväpiirissään (Croft 2009, 137–138; Heilman & Donaldson 2009, 146). Heilmanin & Donaldsonin (2009, 146–149) Hermionelle antama apulaisrooli vaihtuu toimijan rooliin hänen jaksassa jatkaa kotitonttujen oikeuksien puolestapuhujana (Dresang 2002, 228). Sarjan sukupuolisuuden problematiikka on ehkä osiltaan heijastettu kotitonttujen asemaan (Croft 2009, 137–138). Toisena esimerkkinä Hermionen toimijuuden uudelleen määrittelemisestä voidaan pitää sitä, kun hän sarjan neljännessä kirjassa, *Harry Potter and the Goblet of Fire*, uhmaa ystäviensä tahtoa ja hyväksyy Harryn kolmivelhoturnajaisvihollisen Viktor Krumin treffipyynnön joulutanssiaisiin (Dresang 2002, 229). Hermione toteuttaa feministisen lastenkirjallisuuden kriteeriä, jossa kaikki pystyvät toteuttamaan omaa identiteettiään yhteisössä, joka antaa siihen mahdollisuuden (Trites 1997, 99). Vaikka Hermione toimii osaksi yksilönä, on selkeää, että hänen persoonansa kehittyy kahden muun protagonistin lailla osana yhteisöä, jossa tärkeänä piirteenä pidetään keskinäistä riippuvuutta (Dresang 2002, 230–231).

Suurta keskustelua on herättänyt Hermionen muodonmuutos sarjan neljännessä kirjassa, *Harry Potter and the Goblet of Fire*. Hermione esitetään ensimmäistä kertaa feminiinisen kauniina. sillä aiemmin hänellä on ollut “a bossy sort of voice, lots of bushy brown hair and rather large front teeth” (PS 1997, 79.)

But she didn't look like Hermione at all. She had done something with her hair; it was no longer bushy but sleek and shiny, and twisted up into an elegant knot at the back of her head. She was wearing robes made of a floaty, periwinkle-blue material, and she was holding herself differently, somehow – or maybe it was merely the absence of the twenty or so books she usually had slung over her back. She was also smiling – rather nervously, it was true – but the reduction in the size of her front teeth was more noticeable than ever; Harry couldn't understand how he hadn't spotted it before. (GF 2000, 452)

Heilman & Donaldson (2009, 151–152) näkevät Hermionen muodonmuutoksen olevan selvä viesti tytöille: “get a makeover”, ja he pitävät Hermionen muodonmuutosta erityisen

valitettavana, sillä hän ei ole aikaisemmin ilmentänyt pinnallisuuden piirteitä juuri lainkaan. Mendelsohn (2002, 174–175) pitää tätä ensimmäisenä maagisena plastiikkakirurgiana. Dresang (2002, 233) taas ei pidä muodonmuutosta mitenkään erityisenä, vain yhtenä tekstipätkänä tuhansien joukossa. Hän näkee Hermionen muodonmuutoksen liberaalisena feminisminä, sillä naisella on oikeus tehdä ruumiillaan mitä haluaa. Lisäksi on huomautettava, että Hermione ei lyhentänyt hampaitaan pelkästään ulkonäön vuoksi, vaan siksi että Draco Malfoy taikoi ne kasvamaan entistä pidemmäksi. Voidaan myös nähdä, että Hermionen muodonmuutos on osa sukupuolittunutta kasvua, ja se tulee näkyväksi hänen ruumiissaan, kuten Lehtonen (2011) artikkelissaan *Shifting back to and away from girlhood: magic changes in age in children's fantasy novels by Diana Wynne Jones* huomauttaa. Wannamaker (2007, 130) kuitenkin toteaa aiheen yhteydessä, että Rowling on pystynyt sisällyttämään sarjaan nykynuorisoa sukupuolella askarruttavia aiheita ja esittää ne sympaattisissa ja monimutkaisissa tilanteissa.

Harry Potter -sarjan sukupuolirooleista on käyty pitkään ja kiivasta keskustelua sekä akateemisella kentällä että mediassa. Olen pyrkinyt käymään läpi olennaisimmat teemat, mitä sukupuolesta on kirjoitettu, ja koenkin, että sarja toisintaa Arto Jokisen (2003, 8) teoriaa siitä, kuinka suurin osa hahmoista sijoittuu “puhtaan” feminiinisen ja “puhtaan” maskuliinisen ääripään väliin. Judith Butlerin (2008) idea sex/gender -erottelusta on se tärkein sanoma; meidän ei tulisi keskittyä liiaksi siihen, mitä biologinen sukupuoli antaa ymmärtää vaan tarkastella sosiaalisen sukupuolen ilmentymiä biologisen sukupuolen sisällä. Tällöin voidaan löytää se skaala, miten sukupuolta eri henkilöhahmoissa ilmennetään.

5. ANALYYSI JA TULOKSET

Tässä osiossa käsittelen Harry Potter -sarjan nimistöä etymologian, äänneasun sekä konnotaatioiden näkökulmasta. Nimiä on yhteensä 17, joista 9 miesten nimeä ja 8 naisten nimeä, jotka ovat omissa osioissaan. Nimet on lisäksi molemmissa osiossa jaettu kolmeen kategoriaan sukupuolisuuden näkökulmasta. Suurin kriteeri kategorisoinnissa on etymologia ja nimien konnotaatiot. Kirjallisuusnimien tutkimuksessa on korostettu sitä, että nimiä tulisi tulkita aina osana kontekstia, ei siitä irrallaan (Ainiala ym 2008, 335), joten olen pyrkinyt sitomaan nimien merkitykset hahmoissa esiintyvien piirteiden kanssa yhteen kirjallisuusviitteiden avulla. Käsittelen nimet erillisinä yksikköinä toisistaan, mikä helpottaa henkilöahmon sukupuolisuuden käsittelyä. Jokaisessa osiossa tarkastelen kuitenkin kategoriaa myös kokonaisuutena. Käytän merkinnöissänni kielitieteellistä tapaa merkitä eri kielen osia, joten kielenaineokset, eli nimet, sanat ja nimenosat, on merkitty kursiivilla ja sanojen ja nimien merkitykset puolilainausmerkeillä. Mikäli nimeä ei ole kursivoitu, puhutaan henkilöahmosta, johon nimellä viitataan. Äänneasu on merkitty nimen viereen foneettisilla aakkosilla hakasulkeisiin.

5.1 Miesten nimet

Miesten nimet ovat usein lyhyempiä kuin naisten nimet, sisältävät enemmän niin sanottuja kovia konsonantteja eli obstruentteja ja usein merkitykseltään viittaavat miehisiin ominaisuuksina pidettyihin piirteisiin (Cutler ym. 1990, 475; Saxon Slater & Feinman 1985, 434; Lampinen 2001). Lisäksi miesten nimet ovat yleensä perinteisempiä kuin naisten nimet (Kiviniemi 1982, 131). Tässä kappaleessa käsittelen Harry Potter -teosten miesten nimien etymologiaa, äänneasua sekä konnotaatioita sukupuolen kannalta. Nimet ovat englantilaista alkuperää ja siellä naisten nimet ovat naisille ja miesten nimet ovat miehille tarkoitettuja, muutamia poikkeuksia lukuunottamatta, vaikka rakenteessa ei olekaan merkintää siitä (Cutler, McQueen & Robinson 1990, 471). Miesten nimien kategorisoinnissa tärkeimpänä kriteerinä on länsimaisen kulttuurin maskuliinisina piirteinä perinteisesti pidetyt piirteet: toiminnallisuus, hallitsevuus, suoriutuminen, rationaalisuus, kilpailullisuus, fyysinen voima, hierarkia,

itsenäisyys ja väkivalta (Jokinen 2003, 8; Collins Smith 2010, 85). Miesten nimien kategoriat ovat maskuliiniset miesten nimet, neutraalit tai ristiriitaiset miesten nimet sekä ei-maskuliiniset miesten nimet.

5.1.1 Maskuliiniset miesten nimet

Harry Potter [ˈhæri ˈpɒtə]

Harry Potter -nimen foneettiset ominaisuudet noudattelevat sukupuolisuuden kannalta miesten nimiä siinä, että etunimen voimakkain sanapaino on ensimmäisellä tavulla, mikä on luonteenomaista miesten nimille. Lisäksi *Harry* on kaksitavuinen eli suhteellisen lyhyt nimi. *Harry*-nimen äänteet eivät toista maskuliinisuuden mallia, sillä ainoa obstruentti siinä on äänne [h], ja lisäksi viimeistä äännettä [i] pidetään feminiinisenä. *Potterin* äänteet taas noudattelevat hyvin maskuliinista linjaa, sillä sekä [p] että [t] ovat soinnittomia obstruentteja, eli skaalan kaikista maskuliinisimmasta päästä. Myös äänne [o] nähdään olevan yleisin miesten nimien äänne. Nimi *Potter* noudattelee siis maskuliinisempaa linjaa kuin nimi *Harry*, minkä voi tulkita olevan sukunimien patriarkaalisuuden merkki.

Nimenä *Harry* kuulostaa hyvin tavalliselta miehen nimeltä. Se pistetään merkille myös sarjan ensimmäisessä kirjassa:

'Their son ... he'd be about Dudley's age now, wouldn't he?'

'I suppose so,' said Mrs Dursley stiffly.

'What's his name again? Howard, isn't it?'

'Harry. Nasty, common name, if you ask me.'

'Oh, yes,' said Mr Dursley, his heart sinking horribly. 'Yes, I quite agree.' (PS 1997, 11.)

Tarkasteltaessa nimen taustaa nähdään, että *Harry* on keskiaikainen muunnos nimestä *Henry*. *Harrya* käytetään nykyisin lyhenteenä sekä *Henrystä* että *Haroldista*. *Henry* on peräisin germaanisesta nimestä *Heimerich*, joka muodostuu kahdesta nimenosasta, joista *heim* tarkoittaa muinaisyläsaksaksi 'kotia' tai 'taloa' ja *ric* 'valtaa' tai 'hallitsijaa'. Kokonaisuudessaan *Harry* siis tarkoittaa 'kodin tai talon hallitsijaa'. *Harold* juontaa juurensa muinaisenglannin nimeen *Hereweald*, jonka nimielementit *here* ja *weald* tarkoittavat muinaisenglanniksi 'armeijaa' ja 'johtamista'. Lisäksi verbi *to harry* tarkoittaa 'suuren tuhon

aiheuttamista’, ‘vainoamista’ tai ‘ahdistelua’. *Harry* pohjaa muinaisyläsaksaan ja keskiyläsaksaan ja tarkoittaa sananmukaisesti ‘armeijan avulla tuhoamista’ ja on kytköksissä sotaan. (Klein 1971 s.v. Harry, hARRY, Henry, Harold.) *Harry*-nimen etymologiassa yhdistyy siten maskuliinisiin piirteisiin kuuluvat hallitsevuus, hierarkia, itsenäisyys ja väkivalta. Tämä voidaan kytkeä osaksi Harryn henkilöahmoa, sillä loppujen lopuksi Harry Potter -sarja noudattaa etsintäretkifantasiaan juonikaaviota, jossa protagonistina on avainhenkilö, ainoa sarjan hahmoista, jolla on valta kukistaa pahuus ja tehdä fantasiamaailmasta parempi paikka. Teema toistuu juonessa Sybil Trelawneyn tekemän ennustuksen mukaisesti.

The one with the power to vanquish the Dark Lord approaches... born to those who have thrice defied him, born as the seventh month dies... and the Dark Lord will mark him as his equal, but he will have power the Dark Lord knows not... and either must die at the hand of the other for neither can live while the other survives... the one with the power to vanquish the Dark Lord will be born as the seventh month dies. (OP 2003, 741.)

Loppujen lopuksi Harry on sankari, joka pystyy armeijan avulla tuhoamaan sodassa vastustajansa – hiukan niin kuin nimestä voidaan päätellä. Hegemonisesta maskuliinisesta poikkeavaa on tietysti se, että Harryn sankaruus perustuu marttyyriueen: Harry joutuu uhraamaan itsensä suuremman hyvän, rakkauden, vuoksi. Lopussa kuitenkin marttyyrius “palkitaan” ja Harry jatkaa elämäänsä.

‘Because,’ said Harry, before Hermione could answer, ‘sometimes you’ve got to think about more than your own safety! Sometimes you’ve got to think about the greater good! This is war!’ (DH 2007, 458.)

J. K. Rowling on myöntänyt “ryövänneensä” *Potter*-sukunimen lapsuutensa naapureilta, joiden poika Ian Potter oli Rowlingin läheinen ystävä. Rowling kuitenkin vakuuttaa, ettei Ian ole Harry Potterin hahmon esikuva. (Smith 2003, 28.) *Potter* tarkoittaa sananmukaisesti ‘savenvalajaa’, eli ‘henkilöä, joka tekee saviastioita käsin’. Verbin *to potter* merkitys on mielekkäiden asioiden tekemistä ilman kiirettä. (Oxford Advanced Learner’s Dictionary = OALD 2005, s.v. potter.) *Potter* on englantilainen sukunimi, joka on juoma- ja säilytysastioiden tekijän ammattiin perustuva. Sana *pott* on muinaisenglannin sana, joka on johdettu latinan sanasta *pottus*, mikä kirjaimellisesti tarkoittaa ‘juomaa tai kulausta’. Ammattiin viittaavat sukunimet alkuperäisesti viittaavat nimenkantajan ammattiin, ja niistä

tuli perinnöllisiä, sillä pojat usein seurasivat isiään samaan ammattikuntaan. Keskiajalla *Potter* koski savenvalajien lisäksi myös metallityöntekijöitä ja *potter* tarkoitti joskus myös 'kellojen tekijää'. (Surname database 2015, s.v. Potter.) *Potter*-nimi ei noudattele etymologialtaan maskuliinisuutta niin selkeästi kuin *Harry*, vaikka nimien patriarkalisuus johdattelee siihen, että useimmiten ainoastaan perheen miehellä oli ammatti, jonka mukaan alettiin kutsua koko perhettä. Useimmiten ammatteihin perustuvat nimet ovatkin miesten ammatteja, kuten myös *Potter* sekä savenvalajana että kellojen tekijänä.

Severus Snape ['sevərəs 'sneɪp]

Severus Snape -nimen äänteelliset ominaisuudet ovat maskuliinisia siten, että voimakkain sanapaino on nimen ensimmäisellä tavulla. Maskuliinisuus ei näy etunimessä, sillä se on hieman pitkä miesten nimeksi kolmella tavullaan. Alkusoinnillisuuden luova äänne [s] kuuluu maskuliinisinä pidettävien obstruenttien joukkioon, vaikkakaan se sibilanttina ei ole soinnittomuuden maskuliinisemmasta päästä. Sukunimen äänne [n] esiintyy yleensä naisten nimissä, mutta äänne [p] kuuluu soinnittomiin obstruentteihin ja on miesten nimissä yleisempi. Kokonaisuudessaan nimen äännerakenne on suhteellisen neutraali sukupuolisuuden kannalta.

Severus on peräisin roomalaisesta sukunimestä, jonka merkitys on latinaksi 'ankara'. Samasta alkuperästä on englannin kielen sana *severe*, joka tarkoittaa 'ankaraa, vakavaa, tiukkaa'. Kirjaimellisesti *Severus* tarkoittaa 'ilman kiltteyttä', sillä se muodostuu kahdesta nimielementistä **se* ja *vērō*, joista ensimmäinen on identtinen kieltopreposition **sē* kanssa ja toinen **wer-* on indoeurooppalaista alkuperää ja tarkoittaa 'kiltteyttä'. Myös muinaisenglannin **wær* sukulaissana tarkoittaa 'sopimusta, lupausta, uskollisuutta'. Latinan *vērus* tarkoittaa 'uskollista', mikä on tässä tapauksessa lähimpänä oikeaa tulkintaa nimen etymologiasta. (Klein 1971, s.v. severe.) Kokonaisuudessaan siis *Severuksen* merkitys on 'ei-uskollinen'. *Severe* tarkoittaa englanniksi joko 'erittäin pahaa, vakavaa', 'henkilön rankaiseminen erittäin raskaasti hänen rikkoessaan sääntöjä', 'epäsympaattinen ihminen' tai 'jokin todella vaikea asia, jossa tarvitsee paljon kykyjä' (OALD 2005, s.v. severe). Miesten nimissä usein esiintyy miehisinä tai miehille sopivina katsottuja ominaisuuksia (Lampinen 2001), ja *Severus* kuuluu tähän ryhmään. Ankaruus ja vakavuus nähdään miehessä ihailtavina ominaisuuksina. Nimen etymologian merkitys 'ei-uskollisuus' kietoutuu hienosti *Severus Snapen* henkilöhaamoon,

sillä hän toimii kaksoisagenttina lähes koko kirjasarjan ajan, ja loppujen lopuksi osoittaa lojaaliutensa hyvän puolelle. Nimi antaa siis ymmärtää Severus Snapen olevan paha, ja sama toistuu kirjasarjassa, jossa ihan loppuun asti uskotellaan hänen toimivan pahan puolella.

Nimeen *Severus* linkittyy myös verbi *to sever*, joka tarkoittaa ‘jonkin leikkaamista kahteen osaan’ tai ‘jonkin leikkaamista pois jostain’ (OALD 2005, s.v. *sever*). *To sever* liittyy mielenkiintoisesti Severuksen hahmoon, sillä hänen ominaisloitsunsa vihollisia vastaan on *sectumsempra*, ja se viiltää henkilöä miekan iskun tavoin. Kyseisellä loistulla hän esimerkiksi leikkaa korvan irti George Weasleyltä kirjasarjan viimeisessä kirjassa. Tämä toisintaa maskuliinisuudelle tyypillistä väkivallan piirrettä.

Snape on epätyypillinen sukunimi, jonka nähdään olevan joko anglosaksista tai muinaisnorjalaista alkuperää. Jos se on anglosaksinen, niin luultavasti se on paikannimeen, Itä-Suffolkin kylään Snape, perustuva. Muinaisenglanniksi paikkaa kutsuttiin nimellä *snaep*, joka tarkoittaa ‘niukkaa ruohomaata’. Sussexin murteessa *snape* edelleenkin tarkoittaa ‘suoperäistä, viljelemätöntä maata’. (Surname database 2015, s.v. *Snape*.) *Snapesta* tulee nopea assosiaatio englannin kielen ‘käärmettä’ tarkoittavaan sanaan *snake*, joka on peräisin muinaisenglannin sanasta *snaca*, joka tarkoittaa kirjaimellisesti ‘mateleva eläin’. Tämä on indoeurooppalaista perää kantasanoista **sneg-*, **sneq-*, jotka merkitsevät ‘matelemista, kiemurtelua, hiipimistä’. (Klein 1971, s.v. *snake*.) *Snapen* ja *snaken* välinen ero on hyvin pieni, sillä molempien viimeiset äänteet ovat soinnittomia obsruentteja. Käärme-metaforan sukupuolisuus liitetään usein feminiinisyteen, ja esimerkiksi muinaisantiikissa esiintyy papittaria, jotka pitelevät käsissään käärmeitä. Tämä näkyy myös Vanhassa Testamentissa, jossa käärme assosioidaan Eevaan, ei Aatamiin. Severus Snape ei noudattele kuitenkaan tätä feminiinispainotteista symboliikkaa, vaan sen merkitys voidaan nähdä perustuvan enemmänkin anglosaksisen kulttuurin tapaan kutsua epäluotettavaa henkilöä käärmeeksi, suomeksi ehkä ennemminkin lieroksi. Käärme-assosiaatioon viitataan myös sarjan viimeisessä kirjassa: “Snape, the sleeping snake, who had stuck at the top of the Tower...” (DH 2007, 230.) Lisäksi käärmeen symboliikka liittää hänet osaksi hänen johtamaansa Luihaisen tupaa, jonka vaakunassa on käärme.

Draco Malfoy ['dreikəʊ 'mælfɔɪ]

Draco Malfoy -nimen fonologinen rakenne on suhteellisen maskuliininen. Etunimen kaksitavuisuus ja voimakkaamman sanapainon sijainti nimen ensitavulla on tyypillistä miesten nimille. Lisäksi nimen äänteet [d] ja [k] kuuluvat miesten nimissä usein esiintyviin obstruentteihin. Sukunimen vokaaliäänne [o] on tyypillisin miesten nimien vokaali. Sukunimen konsonanttiäänteet [m], [l] ja [f] taas kuuluvat sonorantteihin, jotka ovat yleisempiä naisten nimissä.

Etymologisesti *Draco* on peräisin latinan sanasta *dracō*, joka tarkoittaa ‘tietynlaista käärmettä; lohikäärmettä’. Sana pohjaa kreikan sanaan *δρακων*, joka tarkoittaa ‘tarkkanäköistä’ ja on yhdistettävissä sanaan *δέρχασθαι*, joka tarkoittaa ‘katsomista’. Nämä ovat indoeurooppalaista alkuperää kantasanoista **derk-* tai **drk-*, jotka tarkoittavat ‘näkemistä’ ja ‘katsomista’. (Klein 1971, s.v. dragon.) *Draco* on myös käärmeen muotoinen tähtikuvio pohjoisella pallonpuoliskolla. *Draco* liittyy siis samaan “sarjaan” kuin edellä analysoitu *Severus Snape*, jonka käärmeviittausten voidaan nähdä olevan merkki epäluotettavuudesta. Myös *Draco Malfoy* kuuluu Luihaisen tupaan ja toimii myös Lord Voldemortin luotettuna sarjan kuudennessa kirjassa *Harry Potter and the Half-Blood Prince*. *Draco Malfoy* kuuluu Harry Potterin suurimpiin vainoajiin ja toteuttaa hegemonisen maskuliinisuuden mallia. Lohikäärme nähdään suurena, itsenäisenä, hallitsevana ja “käärmeiden kuninkaana”, mikä liittyy *Dracon* osaksi maskuliinisten nimien ryhmää.

Malfoy ei ole konventionaalinen henkilönnimi vaan kuuluu keksittyihin henkilönnimiin ja tarkemmin kuvitteellisiin henkilönnimiin, eli nimiin, joihin ei ole sisällytettynä läpinäkyvää semanttista sisältöä (Bertills 2003, 45). Nimen voi jakaa kahteen nimielementtiin, joista ensimmäinen *mal* on etuliite ja tarkoittaa ‘huonosti tai pahoin’. Etuliitteen voi havaita esimerkiksi sanassa *malevolent*, ‘pahansuopa’. Se on peräisin latinan sanasta *male*, joka tarkoittaa ‘ilkeää, paha’. Liitteen etymologia on tuntematon, mutta sen on arveltu tarkoittaneen ‘merkityksetöntä, vähempiarvoista’. Sukulaissanana on muinaisenglannin *smæl*, joka tarkoittaa ‘kapeaa, pientä, vähäistä’. (Klein 1971, s.v. mal-) *Foy* ei modernissa englannin kielessä tarkoita enää mitään, mutta sen käytöstä pois jäänyt merkitys on ‘uskollisuuden tai lojaaliuden laatu’ (Collins Dictionary 2015, s.v. foy). Lisäksi *foi* tarkoittaa ranskaksi ‘oppia tai

uskoa’. Kokonaisuudessaan Malfoyn voidaan nähdä kantavan merkitystä ‘huono-oppinen’ tai ‘lojaaliton, epäluotettava’. Koko *Draco Malfoy* -nimi siis viittaa epäluottamukseen ja lojaalittomuuteen, mikä näkyy kyllä kirjoissakin hyvin: vaikka Draco alusta lähtien on Harryn kiivas vastustaja ja pelaa pahan puolella, sarjan viimeisessä kirjassa hän tekee liikkeen, joka sijoittaa hänet hyvän puolelle (DH 2007, 372).

5.1.2 Neutraalit miesten nimet

Tom Riddle (Lord Voldemort) [tɒm ˈrɪdl̩]

Tom Riddle -nimen äännerakenne on hieman ristiriitainen. Yhtäältä etunimen lyhyys ja äänteet [t] ja [o] nähdään olevan hyvin maskuliinisia, ja toisaalta sukunimen äänteet [r] ja [ɹ] nähdään olevan yleisempiä naisten nimissä. *Tom Riddle* on peräisin Voldemortin samannimiseltä jästisyntyiseltä isältä, jota Voldemort syvästi halveksui Voldemortin ideologiaan kuului puhtasverisyyden ihannointi ja jästisyntyisten syrjintä sekä eristäminen yhteiskunnasta, mikä voi johtua hänen olemattomasta isäsuhteestaan. *Tom Riddlen* nimen äännerakenteesta nähdään, että Voldemortin hegemoninen maskuliinisuus näkyy enemmän etunimessä ja hegemoniasta poikkeaminen sukunimessä. Tämä viittaa patriarkaalista nimijärjestelmää vastaan kapinointiin. Voldemort toteutti tätä kapinointia ihan eksplisiittisesti vaihtaessaan nimensä itse keksimäänsä aliakseen *Lord Voldemort* pian saatuaan selville sukujuurensa.

Etymologisesti katsoen *Tom* on lyhenne *Thomasista*, joka on peräisin syyrialaisesta nimestä *taoma*, joka tarkoittaa kirjaimellisesti ‘kaksosta’ (Klein 1971, s.v. Thomas). Uudessa testamentissa *Thomas*, suomennettuna *Tuomas*, on sen apostolin nimi, joka kielsi Jeesuksen kolmesti eikä uskonut tämän kuolleista nousuun. Voldemortin hahmossa näkyy kaksoisuuden mukanaan tuoma kaksinaamaisuus vasta kirjasarjan loppumetreillä, jolloin hänen lapsuuttaan ja nuoruuttaan käsitellään. Nuori Tom Riddle näyttäytyy opettajilleen ja muulle ympäristölleen hyväkäytöksisenä, kohteliaana ja komeana nuorena herrana, vaikka samaan aikaan hänen sisällään kehkeytyy hyvin pahoja ajatuksia, joista suurin osa sisältää viattomien henkien riistämistä oman hyödyn saavuttamiseksi. Tässä kaksinaamaisuudessa ei voi nähdä olevan mitään sukupuolittuneisuuden viittaavaa, mutta se liittyy läheisesti hänen itsensä

uudelleen nimeämiseen: Tom Riddle keksi itselleen uuden nimen peittääkseen alkuperänsä, jota halveksi syvästi.

‘They do not call me “Tom” anymore,’ he said. ‘These days, I am known as—’

‘I know what you are known as,’ said Dumbledore, smiling pleasantly. ‘But to me, I’m afraid, you will always be Tom Riddle. It is one of the irritating things about old teachers, I am afraid, that they never quite forget their charges’ youthful beginnings.’ (HP 2005, 414.)

Sukunimenä *Riddlen* mahdollisia alkuperiä nähdään olevan kaksi: Se voi olla anglosaksista alkuperää, jolloin sen nähdään olevan paikkaan perustuva nimi. Tällöin se muodostuu kahdesta nimenosasta, sanasta *ryge* ‘ruis ja *dal(r)* ‘laakso’. Toisen teorian mukaan se on peräisin muinaisranskalaisesta lisänimestä *Ridel*, joka kirjaimellisesti tarkoittaa ‘pientä kukkulaa’ ja joka on siirtynyt kuvaamaan henkilöä, joka on pyylevä tai vankkarakenteinen. (Surname database 2015, s.v. Riddle.) *Riddle* tarkoittaa englanniksi ‘arvoitusta’, ‘siivilää’ tai ‘kummallista tapahtumaa, jota ei pysty selittämään’. Verbinä sen merkitys on ‘tehdä johonkin paljon reikiä’. Tähän liittyen on olemassa idiomi *be riddled with sth*, joka tarkoittaa ‘olla täynnä jotain, erityisesti jotain pahaa tai epämiellyttävää’. *Riddlen* etymologia on peräisin muinaisenglannin sanasta *rædan*, joka merkitsee ‘neuvotella, tulkita, harkita, arvata ja lukea’ (Klein 1971, s.v. riddle; OALD 2005, s.v. riddle.) Voldemortin sukunimen etymologian voidaan nähdä olevan lähempänä *riddle*-sanana merkitystä, varsinkin yllä mainittua idiomia. Se näyttäisi toteutuvan hänen hahmossaan, joka sekä kirjaimellisesti että kuvaannollisesti on täynnä jotain hyvin epämiellyttävää.

On myös tarpeen käsitellä *Tom Riddlen* aliasta, *Lord Voldemortia* nimenä, sillä se on voimakas motiivi koko kirjasarjan ajan, sillä kyseiseen nimeen liitetään paljon pelkoa ja uskomuksia ihan alusta loppuun saakka. *Voldemort* muodostuu kahdesta nimielementistä, joista ensimmäinen on *vol*, jonka ranskankielinen merkitys on ‘lento, varkaus, liitely, rosvous, ryöstely’. Toinen elenemtti on *mort*, joka yhdistyy ensimmäiseen elementtiin *de*-preposition avulla tehden nimestä sanaliiton. *Mort* tarkoittaa ranskaksi ‘viikatemiestä, vainajaa, kuolemaa, surmaa’. Kokonaisuudessaan *Voldemortin* voidaan nähdä tarkoittavan esimerkiksi ‘kuoleman lentoa’, ‘kuoleman varkautta’ tai ‘vainajalta ryöstämistä’. Alias kertoo eksplisiittisemmin

hahmosta kuin alkuperäinen nimi, sillä Voldemortin perimmäinen tarkoitus oli todellakin elää ikuisesti ja hallita velhomaailmaa pahan kautta. Hänen mielestään kuolema on pahinta, mitä ihmiselle voi tapahtua:

‘You do not seek to kill me, Dumbledore?’ called Voldemort, his scarlet eyes narrowed over the top of the shield. ‘Above such brutality, are you?’

‘We both know there are other ways of destroying a man, tom,’ Dumbledore said calmly, continuing to walk towards Voldemort as though he had not a fear in the world, as though nothing had happened to interrupt his stroll up the hall. ‘Merely taking your life would not satisfy me, I admit -’

‘There is nothing worse than death, Dumbledore!’ snarled Voldemort.

‘You are quite wrong,’ said Dumbledore [---]

(OP 2003, 718.)

Hän siis pyrki ‘lentämään kuolleista’, minkä hän kykenikin tekemään kirjasarjan aikana useaan otteeseen: ensin elämän eliksiiriä tuottavan viisasten kiven avulla ja toisen kerran vanhan päiväkirjansa kautta, johon hän oli istuttanut palan omaa sieluaan, ja lopulta lojaalin palvelijansa avulla. Kuoleman välttämisen teema toistuu myös Harry Potterin hahmossa, joka pohtii keinoja välttää annetun ennustuksen, jonka mukaan “[---] neither can live while the other survives.” Viimeisen kirjan legenda kuoleman varjeluksista saattaa olla ratkaisu tähän: “Three objects, or Hallows, which, if united, will make the possessor master of Death... master... conqueror... vanquisher... the last enemy that shall be destroyed is death...” (DH 2007, 348.)

Sirius Black [ˈsɪrɪəs blæk]

Sirius-nimen äänneasussa nähdään miesten nimille ominainen, joka on sanan pääpainon sijoittuminen ensimmäiselle tavulle. Nimen äänneet ovat kuitenkin suhteellisen neutraaleja, ja vokaaleista [ɪ] on vokaaliavaruudessa hyvin lähellä äännettä [i], joka on yleinen naisten nimissä. *Black* taas sisältää obstruentit [b] ja [k], jotka ovat tyypillisiä miesten nimien äänneitä. *Sirius Black* kokonaisuutena on samantyyppinen kuin aiemmin mainittu *Harry Potterin* nimi, jossa patriarkaalinen sukunimi enteilisi hegemonisempaa maskuliinisuutta kuin etunimi. Tämä näkyy myös Siriuksen hahmossa, jota on pidetty perheensä “mustana lampaana”, sillä koko muu perhe on kuulunut Luihaisen tupaan ja arvostanut puhtaita sukulinjoja, kun taas Sirius

kuuluu Rohkelikon tupaan ja on ystävä ihmissuden kanssa, mikä ei ole soveliasta puhdasverisen velhosuvun vesalle.

Sirius (Alpha Canis Majoris) on Ison Koiran (Canis Majoris) suurin tähti ja samalla yötaivaan kirkkain tähti. *Sirius* on peräisin kreikan sanasta *Σείριος*, joka tarkoittaa ‘kuumaa, palavaa’. Tämä taas on johdettu sanasta *σείειν*, joka tarkoittaa ‘edestakaisin liikkumista’. (Klein 1971, s.v. Sirius, siriasis.) *Canis* tarkoittaa latinaksi koiraa ja nimeää koirien suvun (Klein 1971, s.v. Canis), esimerkiksi *Canis Lupus Familiaris* tarkoittaa ’kotikoiraa’. Koiran voidaan nähdä olevan maskuliininen sukupuolisuutta tarkastellessa. Se polveutuu sudesta, joka on petoeläin, ja siten toetuttaa konventionaalisen maskuliinisuuden piirrettä hierarkiasta ja fyysisestä voimasta. *Sirius* on animaagi, joka pystyy muuntautumaan koiraksi halutessaan. Kirjasarjan kolmannessa kirjassa, *Harry Potter and the Prisoner of Azkaban*, Harryn näkemää suurikokoista, karhumaista koiraa kuvaillaan usein:

“Harry saw, quite distinctly, the hulking outline of something very big, with wide, gleaming eyes.” (PA 1999, 30.)

“Harry saw something that distracted him completely: the silhouette of an enormous shaggy black dog, clearly imprinted against the sky, motionless in the topmost, empty row of seats.” (PA 1999, 133.)

Toisaalta koirat ovat laumaeläimiä ja noudattelevat siinä mielessä enemmän feminiinisenä pidettyä piirrettä yhteisöllisyydestä. *Siriuksen* nimestä syntyy lisäksi konnotaatio englannin kielen sanaan *serious*, joka merkitsee ‘vakavaa’, esimerkiksi:

[---]Fudge had started ranting about a prison Prime Minister had never heard of, a man called ‘Serious’ Black, something that sounded like Hogwarts and a boy called Harry Potter, none on which made the remotest sense to the Prime Minister. (HP 2005, 13.)

Siriuksen luonteenpiirteisiin kuuluukin tietynlainen vakavamielisyys varsinkin sen jälkeen, kun hän karkasi velhovankila Azkabanista. Vakavamielisyys voidaan nähdä sopivana piirteenä miehelle.

Black on indoeurooppalaista alkuperää kantasanasta **bhleg-*, jonka merkitys on ‘loistaa, kimmeltää’. Sama sana esiintyy useissa eurooppalaisissa kielissä ja tarkoittaa muun muassa ‘mustaa, tummaa, mustetta, palamista, roihuamista, kuumuutta, liekkiä, valaistumista’. (Klein

1971, s.v. black.) Sukunimenä *Black* on hyvin vanha, ja se on käytetty sukunimi Englannissa ja Skotlannissa. Sen alkuperästä on kaksi teoriaa, joista ensimmäisen mukaan se on annettu kelttiläisille ja brittien alkuväestölle, joiden iho ja hiukset olivat tummat. Toisen mukaan se on lyhenne nimestä *Black-Smith*, joka tarkoitti ’kylmien metallien kanssa työskentelevää’. Vastakohtanimi *White-Smith* taas tarkoitti ’kuumien metallien kanssa työskentelevää’. (Surname database 2015, s.v. Black.) *Blackin* sukupuolisuudesta voidaan sanoa samaa kuin *Harry Potterin*: patriarkaalisuuden vaikutus näkyy ammatteihin perustuvissa nimissä, sillä metallityöntekijään useimmiten assosioituu mieshenkilö.

Albus Dumbledore [ˈælbəs ˈdʌmbəl.dɔː]

Fonologinen rakenne nimessä *Albus Dumbledore* on sukupuolineutraali. Äänteet [b], [d] ja erityisesti vokaali [o] ovat ominaisempia miesten nimille, kun taas äänteet [l] ja [m] ovat ominaisia naisten nimille. Kokonaisuudessaan äänteet, myös obstruentit, ovat suhteellisen “pehmeitä”, mikä tekee nimestä neutraalin. Nimenä se asettuu siis sukupuolisuuden skaalalla keskivaiheille. Etunimen sanapaino ja lyhyys viittaavat miehen nimeen.

Nimen etymologiaa tarkastellessa käy ilmi, että *Albus* on peräisin latinan sanasta *albus*, joka tarkoittaa ‘valkoista, kirkasta’ (Klein 1971, s.v. albino). *Albus* voi olla johdettu myös gremaanisesta sanasta *alb*, joka tarkoittaa ‘yliluonnollista olentoa, haltiaa’ (Hanks & Hodges 1990, s.v. Alba). Valkoisuuden ja yliluonnollisuuden taustalta ei pysty havaitsemaan mitään sukupuolittuneisuuteen viittaavaa, vaikka useimmiten valkoinen rinnastetaan viattomuuden väriksi, joka nähdään olevan sopiva piirre varsinkin naimattomalle naiselle. ‘Valkoinen’ -merkityksen voidaan nähdä olevan enemmänkin osa hyvän ja pahan vastakkainasettelua, jossa yleisesti valkoinen kuvataan hyvän symboliksi. Lisäksi Albuksen parran ja hiusten kerrotaan olevan hopeaiset (PS 1997, 12), joten tässä tapauksessa valkoisuuden voidaan nähdä olevan merkki vanhasta iästä ja karttuneesta elämäkokemuksesta. J. K. Rowling on tehnyt saman kytköksen Stephen Fryn (2003) haastattellessa häntä Royal Albert Hallissa vuonna 2003:

Stephen Fry: [---] A lot of the names have very particular meanings; Albus Dumbledore is on the side of light his name means “white” in Latin. Alba was an old name for Britain.

JK Rowling: It also means wisdom in Latin.

Dumbledore taas on Hampshiressä, Cornwallissa, puhutun murteen sana, joka tarkoittaa ‘kimalaista’ (Etymology Dictionary Online 2015, s.v. dumbledore). J. K. Rowling on sanonut kyseisen nimen kohdalla näin: “Dumbledore is an old English word meaning bumblebee. Because Albus Dumbledore is very fond of music, I always imagined him as sort of humming to himself a lot.” (Lydon 1999.) *Dumbledore* on suuri kamarimusiikin ystävä. Lisäksi on huomattava, että mitä lähempänä nimi on apellatiivia, sitä sukupuolineutraalimpi se on (Bertills 2003, 98). Kirjasarjan päätyttyä J. K. Rowling aiheutti kohua *Dumbledoren* hahmon ympärillä sanoessaan, että hän ajatteli aina *Dumbledoren* olevan homoseksuaali (Smith, 2007). Tästä ei ole mainintaa kirjasarjassa, mutta spekulointia on tehty nuun muassa hänen konventionaalisesta maskuliinisuudesta poikkeavien piirteidensä ja vaatevalintojensa perusteella: “He was wearing long robes, a purple cloak which swept the ground and high-heeled, buckled boots.” (PS 1997, 12.)

5.1.3 Ei-maskuliiniset miesten nimet

Ronald Weasley [ˈrɒnld ˈwiːzli]

Fonologinen rakenne *Ronald Weasleyssä* noudattelee enemmänkin naisten nimille tyypillisiä piirteitä: etunimen äänteet [r] ja [l] kuuluvat sonorantteihin, samoin sukunimen [w] ja [z]. Lisäksi sukunimen dominoivin vokaaliäänne [i] on yleisin naisten nimissä esiintyvä vokaaliäänne. Etunimen voimakkain sanapaino on ensimmäisellä tavulla, ja nimi on suhteellisen lyhyt, mikä viittaa miesten nimeen.

Ronald on englantilainen ja skottilainen nimi, joka polveutuu muinaisnorjan *Rögnvaldrista*. Keskiajalla se oli hyvin suosittu britteinsaarten pohjoisosissa, missä skandinaavinen vaikutus oli suurinta. *Rögnvaldr* koostuu nimenosista *reign*, joka tarkoittaa ‘neuvoa tai päätöstä’, ja *valdr*, joka tarkoittaa ‘vallanpitäjää’. Näin ollen se on sukulaissana länsigermaaniselle nimelle *Reynold*, joka koostuu samoista nimenosista. (Hanks & Hodges 1990, s.v. Ronald, Ragnvald, Reynold.) Kokonaisuudessaan *Ronaldin* voidaan nähdä tarkoittavan ‘vallanpitäjän neuvojaa’. *Ronald* ei toteuta hegemonisen maskuliinisuuden mallia, sillä neuvonantajan rooli on alisteinen. *Ronaldin* etymologia henkilöityy Ronin hahmossa, sillä hänet kuvataan Harry

Potterin “sidekickinä”, usein humoristisena apupoikana, joka saattaa tehdä huonoja ratkaisuja ajattelelemattomuuttaan. Sarjan ensimmäisessä kirjassa, *Harry Potter and the Philosopher’s Stone*, kun Ron katsoo ihmisen syvimät haaveet paljastavaan Iseeviot-peiliin ja näkee itsensä huispausjoukkueen kapteenina, johtaja-poikana ja kaikkien ihailemana. ““I am – I’m wearing the badge like Bill used to – and I’m holding the House Cup and the Quidditch Cup – I’m Quidditch captain too!”” (PS 1997, 155.) Viimeisessä kirjassa, *Harry Potter and the Deathly Hallows*, hän taas kohtaa pelkonsa tuhotessaan hirnyrkkiä, Voldemortin sielua ja kuulee ystäviensä alistavan ja perheensä halveksivan hänä:

‘Why return? We were better without you, happier without you, glad of your absence... we laughed at your stupidity, your cowardice, your presumption –’ [...] *‘Your mother confessed,’* sneered Riddle-Harry, while Riddle-Hermione jeered, *‘that she would have preferred me as a son, would be glad to exchange...’* (DH 2007, 306–307.)

*Weasley*n voidaan nähdä olevan variantti *Westleystä*, joka polveutuu muinaisenglannin paikannimeen, joka tarkoittaa ‘läntistä niittyä’ (Behindthename 2015, s.v. Westley). *Weasley* viittaa englannin kielen sanaan *weasel*, joka tarkoittaa ‘kärppää’. *Weasel* on peräisin muinaisenglannin sanasta *wesle*, jonka nähdään olevan sukulaissana latinan sanan *vissiō* kanssa, joka tarkoittaa ‘löyhkää tai lemua’. *Weasel* tarkoittaa kirjaimellisesti siis ‘pahanhajuista eläintä’. (Klein 1971, s.v. weasel.) Sukupuolisuuden kannalta *Weasley* ei noudattele maskuliinisuutta, sillä usein pelkureita tai pettureita kutsutaan nimellä *weasel* anglosaksisessa kulttuurissa, mikä on kaukana hegemonisen maskuliinisuuden mallista, jossa arvostetaan rohkeutta ja hallitsevuutta.

Neville Longbottom [ˈnevɪ ˈlɒŋbɒtəm]

Neville Longbottomin nimen äännerakenne on yleisiin miesten nimien äänteisiiin verrattuna poikkeava. Äänneet [n], [v], [l], [ŋ] ja [m] kaikki kuuluvat sonorantteihin, jotka ovat yleisempiä naisten nimissä. Miesten nimille ominaisia obstruentteja nimessä ovat äänneet [b] ja [t]. Etunimen voimakkain sanapaino on ensimmäisellä tavulla, ja nimi on kaksitavuisena aika lyhyt, mitkä ovat miesten nimen ominaisuuksia.

Neville on alun perin ollut sukunimi, jota on alettu antamaan etunimeksi 1600-luvulla ja joka on sittemmin siirtynyt yksinomaan etunimeksi. *Neville* on peräisin normandialaisista kylien nimistä *Néville* tai *Neuville*, jotka tarkoittavat ‘uutta asutusta’. (Hanks & Hodges 1990, s.v. Neville.) *Neville*-nimestä tulee assosiaatio sanaan *snivel*, joka tarkoittaa ‘itkemistä tai valittamista tavalla, joka on ihmisten mielestä ärsyttävää’ (OALD 2005, s.v. snivel). *Snivel* tarkoittaa ‘ruikutusta, niiskutusta, nyyhkytystä ja pillittämistä’. Varsinkin edellä mainittu konnotaatio *snivel*-sanaan antaa todisteita konventionaalisen maskuliinisuuden vastaisuudesta, sillä taipumus itkemiseen tai pillittämiseen eivät kuulu miehille perinteisesti katsottuihin ominaisuuksiin. Emotionaalisuuden nähdään olevan feminiinisenä pidetty ominaisuus. *Neville* kokee syviä tunteita kirjasarjassa, esimerkiksi kun pimeyden voimilta suojautumisen opettaja Alastor ‘Mad-Eye’ Moody toteuttaa luokassa hämähäkille kaikki kolme anteeksiantamatonta kirousta:

Neville was standing alone, halfway up the passage, staring at the stone wall opposite him with the same horrified, wide-eyed look he had worn when Moody had semonstrated the Cruciatus curse.

(OP 2000, 240.)

Longbottom on anglosaksista alkuperää ja on topografinen sukunimi sellaiselle henkilölle, joka asuu pitkässä laaksossa tai notkossa. Joissain tapauksissa *Longbottom* voi olla peräisin paikannimestä Longbottom, joka sijaitsee läntisessä Yorkshiressä. Kummassakin tapauksessa nimi polveutuu muinaisenglannin sanoista *lang* ja *botm*, jotka tarkoittavat ‘pitkää’ ja ‘laaksoa, notkoa’. (Surname database 2015, s.v. Longbottom.) *Long* on hyvin vanha indoreurooppalainen sana, ja sillä onkin paljon variantteja eurooppalaisissa kielissä, joissa kaikissa sen merkitykset viittaavat ‘pitkään, pysyvään tai jatkuvaan’ (Klein 1971, s.v. long) Verbinä *to long* merkitsee myös ‘kaipausta’ tai ‘mielihalua tehdä jotain, mikä ei luultavasti tule toteutumaan pitkään aikaan’ (OALD 2005, s.v. long). *Bottom* on peräisin muinaisenglannista, ja se tarkoittaa ‘alinta kohtaa tai syvännettä’. Se on yhdistettävissä germaaniseen sanaan *boden*, joka tarkoittaa ‘maaperää’. Lisäksi se on sukusana muinaisintian sanan *bundnāh* kanssa, joka tarkoittaa ‘perustusta’. (Klein 1971, s.v. bottom.) *Longbottom* nimenä viittaa hieman enemmän konventionaaliseen maskuliinisuuteen *bottom*-sanan etymologian kautta, sillä kirjasarjan edetessä *Neville* kasvaa hahmona kömpleöstä ja herkstä

pyöreäkasvoisesta pojasta vahvaksi arvojensa ja ystäviensä puolustajaksi, Tylypahkaan jäävien oppilaiden turvaksi ja perustukseksi.

The longer Harry looked at Neville, the worse he appeared: one of his eyes was swollen, yellow and purple, there were gouge marks on his face, and his general air of unkemptness suggested that he had been living rough. (DH 2007, 460.)

Peter Pettigrew ['pi:tə 'petigru:]

Äänneasultaan *Peter Pettigrew* on aika ristiriitainen. Siinä esiintyy miesten nimille ominaiset obstruentit [p], [t] ja [g], mutta samalla naisten nimissä yleisin vokaaliäänne [i] on hallitseva etunimessä. Mielenkiintoisen nimestä tekee sen alkusointu. Miesten nimille ominaiseen tapaan etunimen voimakkain sanapaino on ensimmäisellä tavulla ja nimi on kaksitavuisena lyhyt.

Peter on peräisin kreikan sanasta *πετρος*, joka tarkoittaa ‘kiveä’. Tämä on luultavimmin käännetty aramean samaa tarkoittavasta sanasta. (Klein 1971, s.v. Peter.) Jeesus antoi nimen *Peter*, *Pietari*, yhdelle apostoleistaan, sillä hän tulisi olemaan kivijalka, jolle kristillinen kirkko rakentuisi (Surname database 2015, s.v. Peter). Intransitiiviverbinä *to peter* tarkoittaa ‘olla uupunut’ ja idiomi *peter out* tarkoittaa ‘asteittain pienenemistä, hiljenemistä ja lopulta poismenoa’ (Klein 1971, s.v. peter; OALD 2005, s.v. peter).

Pettigrew on englantilainen sukunimi, jolla on ranskalaiset juuret. Nimi on peräisin siis fraasista *petit cru*, jonka ensimmäinen nimenosa *petit* on peräisin muinaisranskasta ja tarkoittaa ‘pientä’ ja toinen *cru* ‘kasvua’. Fraasi *petit cru* tarkoittaa tässä kontekstissa ‘pientä ihmistä’, mutta alun perin sitä käytettiin hellittelynimenä. Viktoriaanisen ajan tutkijat ovat kuitenkin päätelleet, että *petit cru* oli lempinimi lyhytkasvuiselle henkilölle. (Klein 1971, *petit*; Surname database 2015, s.v. Pettigrew.) *Pettigrew*’stä tulee sana-assosiaatio englannin kielen sanaan *petty*, joka tarkoittaa ‘pientä ja yhdentekevää’ tai ‘pikkumaista’, eli ihmistä joka välittää liikaa pikkuasioista varsinkin silloin kun ne ovat epäedullisia muille ihmisille (OALD 2005, s.v. *petty*). Sekä nimessä *Peter* että nimessä *Pettigrew* ilmenee sama teema pienuudesta, joka ei noudattele hegemonisen maskuliinisuuden mallia, jossa fyysistä kokoa ja voimaa pidetään tärkeänä. Pienuuteen liittyvät etymologiset taustat henkilöityvät Peter Pettigrew’n

henkilöhahmossa: hän toimii Lord Voldemortin alaisena ja kätyrinä, ja vaikka hän uhraa mestarinsa vuoksi toisen kätensä, hän ei saa arvostusta keneltäkään. Lisäksi hän on animaagi ja pystyy muuttamaan ulkomuotonsa rotaksi niin halutessaan. Muutosprosessi on kirjaimellisesti pienenemistä, ja näin ollen pienenemisen teema toistuu usealla eri tasolla. “Too late, Pettigrew had transformed. Harry saw his bald tail whip through the manacle of Ron’s outstretched arm, and heard a scurrying through the grass” (PA 1999, 279.)

5.1.4 Yhteenveto

Miesten nimien osio antaa hyvän kuvan maskuliinisuudesta, mutta koska sarja on suhteellisen laaja ja ajallisesti pitkä, ehtii henkilöhahmoissa tapahtua suuriakin muutoksia. Nimet antavat hyvän “ensivaikutelman” hahmosta, mutta sarjan tapahtumia kokonaisuudessaan käsittelemällä voidaan saada uudenlaista tietoa nimen ja hahmon symbioosista. Esimerkiksi Neville Longbottomin tapauksessa tällainen muutos todellakin on käynyt, sillä hän sarjan lopussa on ihan eri mies kuin alun pyöreäkasvoinen kömpelö poika. Hänen nimensä antaa kuvan tuosta pyöreäkasvoisesta pojasta, mutta lopulta hän toteuttaa sukunimensä antamaa kuvaa pysyvyydestä ja perustuksesta. Neville Longbottom sekä hahmona että nimenä toteuttaa mallia epähegemonisesta maskuliinisuudesta, mikä vapauttaa poikia siitä sisäisestä ristiriidasta, mitä niin sanottu “poikakoodi” edellyttää (Wannamaker 2007, 127–128, 131).

Huomionarvoista on se, että maskuliinisuuden suhteen nimet eivät jakautuneet, kuten kappaleessa 4. *Harry Potter -sarjan sukupuoliuus*, jossa todetaan, että hegemonisinta maskuliinisuutta toteuttavat nimenomaan pahat velhot ja koulukiusaajat ja hyvät olisivat enemmän ei-hegemonisen maskuliinisuuden edustajia. Jonkin verran tällaista jakoa silti voidaan havaita, sillä maskuliinisten nimien kategoriaan sijoittuu Draco Malfoy ja Severus Snape. Neutraaleihin nimiin taas sijoittuu Tom Riddle ja Albus Dumbledore, joita pidetään sarjan vaikuttavimpina ja taitavimpina velhoina, joista toinen toimii pahan puolella ja toinen hyvän puolella. Ei-maskuliinisiin nimiin sijoittuu hyvien puolelta Ronald Weasley ja Neville Longbottom, mutta myös pahan puolen takinkääntäjä Peter Pettigrew. Harry Potterin nimen sijoittuminen maskuliinisten nimien joukkoon oli osin odotettavaa, mutta samalla yllättävää

kappaleen 4 perusteella, sillä hän osaksi toteuttaa hegemonista maskuliinisuutta ja osaksi toimii päinvastoin.

Miesten nimistä löytyy paljon eläinten nimiin viittaavaa. Siriuksen koiraviitteisyys, Dracon ja Snapen käärmeviitteisyys sekä Weasley'n kärppäviitteisyys antaa kuvaa siitä, että nimenantajalle on ollut tärkeitä folkloristiikasta tutut eläimiin liitettävät luonteenpiirteet. J. K. Rowlingin ensimmäinen muisto kirjoista onkin Kenneth Grahamen *Kaislikossa suhisee*, jossa myös käytetään eläinsymboliikkaa hyödyksi tutkittaessa esimerkiksi moraalialia ja tunteita (Smith 2003, 20).

5.2. Naisten nimet

Naisten nimet ovat useimmiten englannin kielessä pidempiä kuin miesten nimet ja sisältävät siten usein enemmän tavuja (Cutler ym. 1990, 475; Saxon Slater & Feinman 1985, 434). Naisten nimissä esiintyy heikkoa sanapainoa nimen ensimmäisessä tavussa huomattavasti vähemmän kuin miesten nimissä. (Cutler ym. 1990, 474–475.) Naisten nimet heijastavat usein naisille sopivia ominaisuuksia, ja niissä on enemmän niin sanottuja pehmeitä äänteitä, sonoranteja ja vokaaleita (Lampinen 2001; Saxon Slater & Feinman 1985, 436). Naisten nimiä on seuraavassa osiossa 8, ja ne on jaettu kolmeen kategoriaan: feminiiniset, neutraalit ja ei-feminiiniset naisten nimet. Tärkeimpänä kriteerinä kategorisoinnissa olen käyttänyt perinteisesti feminiinisenä pidettyjen ominaisuuksien havaintoja. Länsimaissa perinteisesti feminiinisenä on pidetty muun muassa yhteisöllisyyttä, emotionaalisuutta, rakkautta, yhteistyötä, yhteisöllisyyttä, jakamista ja empatiaa (Jokinen 2003, 8; Collins Smith 2010, 85).

5.2.1 Feminiiniset naisten nimet

Ginny (Ginevra) Weasley ['dʒɪni (dʒə'nevɾə)'wi:zli]

Ginny Weasley -nimen äännerakenne on hyvin feminiininen. Etunimen hallitseva vokaaliäänne on [i], joka on yleinen erityisesti naisten nimissä. Voimakkain sanapaino *Ginny*-nimessä on ensimmäisellä tavulla, mutta on otettava huomioon, että se on hänen lempinimensä ja oikea nimi on *Ginevra*, jonka sanapaino on naisten nimille tyypilliseen tapaan toisella tavulla.

Lisäksi *Ginevra* on pitkäkö nimi, koska se sisältää kolme tavua. *Ginevrassa* ja *Weasleyssä* on lisäksi äänteet [n], [r], [w] ja [l], jotka kuuluvat naisten nimissä usein esiintyviin sonorantteihin. Lempinimen tai eufemismin *Ginny* suosiminen *Ginevran* sijaan voi viitata hahmon “kapinointiin” omaa nimeään vastaan. Eufemismin tarkoitus on piilottaa epämiellyttävä todellisuus peittämällä se miellyttävämmän kuuloisella ilmaisulla (Nuessel 1992, 113). Ginny nimittäin muuttuu sarjan edetessä voimakkaaksi nuoreksi naiseksi, joka puolustaa arvojaan ja harrastaa pojille tyypillistä urheilulajia, huispausta, ja on siinä taitavampi kuin useat pojat. Ginny jopa tiuskahtaa Hermionelle huispauksesta: “‘Oh, don’t start acting as though you understand Quidditch’, snapped Ginny, ‘you’ll only embarrass yourself.’” (HP 2005, 496.) Tämä noudattelee Butlerin (2008, 67–68) ajatusta siitä, että henkilö harvoin pysyy itseidenttisenä ajan kuluessa.

Ginerva on italialaisen *Guinevere*-nimen englanninkielinen muoto (Hanks & Hodges 1990, s.v. Ginerva). *Guinevere* on peräisin walesilaisesta *Gwenhwyvar*-nimestä, joka kirjaimellisesti tarkoittaa ‘valkoposkista’ (Klein 1971, s.v. Guinevere). *Gwen* on kelttiläistä alkuperää ja tarkoittaa ‘valkoista, kaunista, siunattua tai pyhää’. *Hwyfar* taas tarkoittaa ‘pehmeää tai sileää’. Nimestä tekee kuuluisan se, että se on ollut kuningas Arthurin vaimon nimi. (Hanks & Hodges 1990, s.v. Guinevere) Etymologisesti katsoen *Ginevra* on hyvin feminiininen; valkoisuus nähdään usein viattomuuden värinä ja pyhyys viittaa koskemattomuuteen. Pehmeys nähdään olevan myös hyvin feminiininen symboli, sillä usein naisten muodot ovat pehmeitä verrattuna miesten kulmikkuuteen.

Kuten aiemmin *Ronald Weasley*n nimen käsittelyn yhteydessä totesin, *Weasley* viittaa englannin kielen sanaan *weasel*, jonka merkitys on ‘kärppä’. Weasel on peräisin muinaisenglannin sanasta *wesle*, joka on sukulaissana latinan sanalle *vissidō*, joka tarkoittaa ‘löyhkää, lemua’. *Weasel* siis tarkoittaa ‘pahanhajuista eläintä’. (Klein 1971, s.v. weasel.) Pelkureita kutsutaan usein englanniksi sanalla *weasel*, joten sen sukupuolisuuden voidaan nähdä olevan feminiininen tai ainakin hegemonisesta maskuliinisuudesta poikkeava. Deminutiiviset ilmaukset yleensä vaimentavat maskuliinisuutta ja korostavat feminiinisyttä. On myös otettava huomioon, että Ginnyn sukunimi on sarjan päättyessä *Potter*, sillä hänet kuvataan Harryn vaimona ja heidän kolmen lapsensa äitinä. Tästä on eksplisiittinen maininta

myös kirjan prologissa, jossa kerrotaan että “the five Potters approached the barrier” (DH 2007, 603.) Sukunimiperinne on Britanniassa edelleen voimissaan, sillä vaimo useimmiten ottaa miehensä nimen naimisiin mennessään (Ainiala ym. 2008, 19). Britanniassa 50 – 75 % naisista ottaa miehensä sukunimen käyttöönsä naimisiinmenon jälkeen (Coulombeau 2014).

Luna Lovegood [ˈluna lʌvɡəd]

Luna Lovegood -nimen äännerakenteessa on naisten nimissä yleisiä äänneitä [l] ja [n]. Myös siinä esiintyvät obstruentit [g] ja [d] ovat pehmeitä ja soinnillisia. Etunimi on lyhyt, kaksitavuinen, ja usein tällöin voimakkain sanapaino on ensimmäisellä tavulla Tämä on kuitenkin yleisempää miesten nimissä.

Voimakkain feminiininen vivahde löytyy nimen etymologiasta ja kulttuurisista konnotaatioista. *Luna* merkitsee ‘kuuta’ latinaksi ja sillä on eurooppalaisissa kielissä useita vastineita, jotka tarkoittavat ‘kuuta’, ‘tähtiä’ tai ‘valoa’. *Luna* on kehittynyt indoeurooppalaisesta kantasanasta **leuq-*, joka tarkoittaa ‘valon säteilyä, hohtamista tai kirkkautta’. Keskiyläsaksan *lūne* tarkoittaa ‘mielialaa, mielijohdetta tai mielitekoa’ ja on lainattu samasta alkuperästä. Se viittaa ‘kuun vaikutukseen’. *Luna* on myös roomalaisen mytologian kuun jumalatar, joka kulkee valkeilla sotavaunuilla taivaalla. (Klein 1971, s.v. luna, lune.) Kuuhun liittyvät viittaukset nähdään useimmiten feminiinisinä, sillä naisen hormonitoiminta kulkee noin kuukauden kestävässä sykleissä ja vaikuttaa usein tämän käytökseen. Kuun vaihteluiden mystisyys on siten liitetty osaksi naisten mystisyyden verhoa. Lunan henkilöahmo kietoutuu tähän samaan mystisyyteen: hän pukeutuu hassusti, näkee eläimiä, joita muut eivät näe, ja toimii muutenkin hyvin epäkonventiaalisesti sosiaalisissa tilanteissa.

Luna took a treat breath and then said, without so much as a preliminary hello: ‘I believe He-Who-Must-Not-Be-Named is back, and I believe you fought him and escaped from him.’

‘Er – right,’ said Harry awkwardly. Luna was wearing what looked like a pair of orange radishes for earrings, a fact that Parvati and Lavender seemed to have noticed, as they were both giggling and pointing at her earlobes.

‘You can laugh!’ Luna said, her voice rising, apparently under the impression that Parvati and Lavender were laughing at what she had said rather than what she was wearing, ‘but people used to believe there were no such things as the Blibbering Humdinger or the Crumple-Horned Snorkack!’ (OP 2003, 236.)

Hän on siis sanalla sanoen outo, mikä huomataan myös nuorten velhojen keskuudessa. He kutsuvat häntä pilkkanimellä *Loony Lovegood* hänen selkänsä takana. *Loony* tarkoittaa ‘kahjoa ihmistä’.

Lovegood ei ole konventionaalinen sukunimi, vaan kuuluu keksittyjen henkilönnimien kategoriaan. Sillä on semanttista painolastia, sillä molemmat nimielementit ovat englannin kielessä esiintyviä sanoja. *Love* tarkoittaa englanniksi ‘rakkautta, rakastettua tai rakastamista’. *Loven* kantasana on indoeurooppalainen **leubh-*, joka tarkoittaa ‘rakastaa, hyväksyä ja ylistää’, ja sillä on vastineita monessa eurooppalaisessa kielessä. (Klein 1971, s.v. love.) *Good* tarkoittaa englanniksi muun muassa ‘hyvää, miellyttävää, kilttiä, arvostettua, ystävällistä ja laadukasta’. *Good* pohjaa muinaisenglannin sanaan *gōd*, jonka alkuperäinen merkitys on ‘sopiva, yhteenkuuluva’, ja sana on asteittain yhteydessä muinaisenglannin sanoihin *gada* ja *gaednan*, jotka tarkoittavat ‘seuraamista, mukanaoloa’ ja ‘kokoontumista’. Sukulaissanoja muinaisslaavilaisissa kielissä ovat sanat *godŭ*, *godīnŭ* ja *goditi*, jotka tarkoittavat ‘miellyttävää aikaa’, ‘miellyttävää’ ja ‘olla miellyttävä’ (Klein 1971, s.v. good.) Emotionaalisuus, miellyttävyys, yhteisöllisyys ja sopivuus ovat perinteisesti feminiinisiä piirteitä, mikä liittää *Lovegood*-nimen feminiinisiin nimiin. Henkilöhahmona Lunan voidaan nähdä edustavan suurinta osaa yllämainituista piirteistä, mutta samalla hän on rohkea oikeuden puolustaja, joka taistelee loppuun saakka.

Nymphadora Tonks [nimfa'do:rə 'ta:ŋks]

Nymphadora Tonks -nimessä naisten nimille yleisiä äänneitä on etunimessä enemmän. Niitä ovat [n], [m] ja [r]. Sukunimen äännerakenne on enemmän miesten nimille tyypillinen soinnittomine obstruenteineen. Etunimen pituus ja voimakkaimman sanapainon sijainti keskellä nimeä ovat naisten nimille tyypillisiä piirteitä. *Tonksin* lyhyys ja sanapainon sijainti ensimmäisellä tavulla ovat taas miesten nimille tyypillisempiä piirteitä. Nymphadora haluaa kirjasarjassa itseään kutsuttavan Tonksiksi, mikä viittaa feminiinisyttä vastaan “kapinointiin” ja sen kiertämiseen eufemismin avulla. Hän myös inhoaa omaa etunimeään.

‘And this is Nymphadora –’

‘Don’t call me Nymphadora, Remus’ said the young witch with a shudder, ‘it’s Tonks.’

‘Nymphadora Tonks, who prefers to be known by her surname only,’ finished Lupin.

‘So would you if your fool of a mother had called you *Nymphadora*,’ muttered Tonks.

(OP 2003, 49.)

Nymphadora on muunnelma muinaiskreikan *Nymphdorasta*. Se muodostuu kahdesta nimenosasta, joista ensimmäinen *νύμφη* (nymphē) tarkoittaa ‘morsianta, imeä, neitoa’. Tämä on sukulaissana latinan *nūbere*-sanalle, joka tarkoittaa ‘mennä vihille, naida’. *Nympha* merkitsee biologiassa perhosen kotelovaihetta ja anatomian diskurssissa sisempiä häpyhuulia. (Klein 1971, s.v. nymph, nymphæ.) *Nymphea* on lummekasvien suvun nimi (Klein 1971, s.v. Nymphaea) ja se juontaa juurensa kreikan mytologian nymfeihin, jotka olivat pieniä naishenkiä, jotka asuvat muun muassa joissa ja metsissä (OALD 2005, s.v. nymph). Toinen nimenosa *dora* on peräisin kreikan sanasta *δωρον* (doron), joka tarkoittaa ‘lahjaa’. Kokonaisuudessaan nimen voidaan siis ajatella tarkoittavan ‘lahjamorsianta tai morsiamen lahjaa’. Viikimiseen ja morsiameen liittyvät merkitykset ja myös biologian ja anatomian merkitykset nähdään hyvin feminiinisinä. Tonks ei itse toteuta tätä feminiinisyyttään, sillä hän on ammatiltaan aurori, jonka tehtävä on napata pimeyden velhoja. Aurori on kuin velhomaailman poliisi. Lisäksi hänen ulkomuotonsakaan ei noudattele konventionaalista feminiinisyyttä: “[---] she had a pale heart-shaped face, dark twinkling eyes, and short spiky hair that was a violent shade of violet.” Hänen repliikkinsäkään eivät ole feminiinisyyden ilmentymiä: “Wotcher, Harry!” (OP 2003, 47.) *Wotcher* on arkikielinen englantilainen tervehdys, joka on peräisin Cockneyn riimislängistä (The Phrase Finder 2015, s.v. wotcher). Naisten on todettu käyttävän vähemmän väistyviä murre- ja slangisanoja ja suosivan yleistä ilmauksia (Mantila 2004, 328). Väistyvien ja leimallisten kielenpiirteiden nähdään vahvistavan maskuliinista identiteettiä, mihin Cockneyn riimislängi ehdottomasti kuuluu.

Tonks on partonyyminen lempinimi nimestä *Thomas*, joka on peräisin syyrialaisesta nimestä *taoma*, joka tarkoittaa kirjaimellisesti ‘kaksosta’ (Klein 1971, s.v. Thomas). Sukunimeä tavataan enimmäkseen Keski-Englannissa ja se on ensimmäisen kerran ilmennyt asiakirjoissa 1500-luvulla (Surname database 2015, s.v. Tonks). *Nymphadora* haluaa itseään kutsuttavan Tonksiksi, ilmeisesti siksi, että se kuvastaa enemmän hänen luonnettaan.

5.2.2 Neutraalit naisten nimet

Rita Skeeter ['ri:tə 'ski:tə]

Rita Skeeterin molemmissa nimissä esiintyy hallitsevana vokaaliäänteenä naisten nimille tyypillisin äänne [i]. Lisäksi etunimen äänne [r] on sonorantti ja yleinen naisten nimissä. Toisaalta taas konsonanttiäänteet [t] ja [k] ovat kovia obstruenteja ja myös äänne [s] kuuluu obstruenteihin, jotka ovat yleisempiä miesten nimissä. Etunimi on lyhyt, ja voimakkain sanapaino on ensimmäisellä tavulla, mikä on yleisempää miesten nimissä.

Etymologiaa tarkastelemalla saadaan selville, että *Rita* on *Margaritan* lyhennetty muoto. *Margarita* on heprealaista alkuperää ja merkitsee ‘helmeä’. (Hanks & Hodges 1990, s.v. Rita, Margaret) *Margarite* on vanhahtava sana englannin kielessä, ja myös se merkitsee ‘helmeä’ (Klein 1971, s.v. margarite). *Margaretiksi* kutsutaan myös päivänkakkaraa. ‘Helmi’ – merkitystä kantava nimi voidaan tulkita olevan ominainen naisten nimi, sillä helmi on kaunis ja hauras. Rita Skeeteriä ei kuitenkaan kuvailta hauraaksi tai edes kauniiksi:

Her hair was set in elaborate and curiously rigid curls that contrasted oddly with her heavy-jawed face. She wore jeweled spectacles. The thick fingers clutching her crocodile-skin handbag ended in two-inch nails, painted crimson. (GF 2000, 332.)

‘How are you?’ she said, standing up and holding out one of her large, mannish hands to Dumbledore. (GF 2000, 336.)

Kyseiset ominaisuudet eivät myöskään toteudu hänen hahmossaan. Hän on karikatyyrihahmo uteliaasta ja totuutta väännelevästä journalistista, joka pyrkii pelkästään nimensä julkaisemiseen jutun alussa tai kirjan kyljessä. Hän on vahva uranainen ja kuten yllä olevasta sitaatista näkee, hän peittää maskuliinisina pidettyjä piirteitä naisellisina pidetyillä jäykillä kiharoilla ja pitkällä kynsillä, mutta vie ne aavistuksen verran liian pitkälle aiheuttaen karikatyyrimaisen vaikutelman.

Skeeter ei ole konventionaalinen sukunimi. Se on humoristinen ja informaali substantiivi ja tarkoittaa englannin kielessä ‘hyttystä’ (OALD s.v. skeeter). Hyttynen liittyy Rita Skeeterin hahmoon siten, että tämä on rekisteröimätön animaagi, joka pystyy muuttumaan ötökäksi halutessaan. Tämä on erityisen kätevää hänen työnsä kannalta, sillä näin hän pääsee

huomaamatta kuuntelemaan ihmisten yksityisiä keskusteluja. Englannin sanan *bug* eräs merkitys on ‘salakuuntelulaite’. Ötököitä pidetään yleisesti hyvin ärsyttävinä ja sellainen on myös Rita Skeeter. Sukupuolisuuden kannalta on otettava huomioon, että apellatiiviset ilmaukset, kuten *skeeter*, tekevät nimistä sukupuolisesti neutraalimman (Bertills 2003, 98).

Petunia Dursley [pɪˈtjuːnə ˈdɜːzli]

*Petunia Dursley*n nimen äännerakenne on neutraali, koska siinä esiintyy naisten nimille tyypilliset äänteet [n], [j] ja [l] sekä miesten nimille tyypilliset obstruentit [p], [t] ja [d]. Etunimi on kolmitavuinen eli aika pitkä, ja voimakkain sanapaino on toisella tavulla. Nämä piirteet ovat naisten nimille tyypillisiä.

Petunia on perunoiden sukuun kuuluvan kasvin nimi, joka on peräisin guaranin sanasta *petĩ*, joka tarkoittaa ‘tupakkakasvia’. *Petunian* nimestä tulee assosiaatio sanaan *petulant*, joka tarkoittaa ‘kärtyisää, kärsimätöntä tai arsyntyvää’. *Petulant* juontuu latinan sanasta *petulantem*, joka tarkoittaa ‘nokkavaa, kiukkuista, epätavallista’. (Klein 1971, s.v. *Petunia*, *petulant*; OALD 2005, s.v. *petulant*.) Vaikka *Petunia* onkin kasvin nimi, mikä useimmiten on sopivaa naisten nimissä, on huomattava, millainen kasvi on kyseessä. Perunoiden sukulaiskasvi ei kovin paljon noudattele kukkanimien feminiinisyyttä kauneudesta, hauraudesta tai viattomuudesta. Lisäksi konnotaatio *petulant*-sanaan ei kerro sukupuolisuudesta juuri mitään. Kiukkuisaksi ja nokkavaksi *Petunia Dursley*ta voi kyllä luonnehtia.

'You *knew*,' said Harry. 'You *knew* I'm a ... a wizard?'

'Knew!' shrieked Aunt Petunia suddenly. 'Knew! Of course we knew! How could you not be, my dratted sister being what she was? Oh, she got a letter just like that and disappeared off to that ... that *school* – and came home every holiday with her pockets full of frog-spawn, turning tea-cups into rats. I was the only one who saw her for what she was ... a freak! But for my mother and father, oh no, it was Lily this and Lily that, they were proud of having a witch in the family!'

She stopped to draw a deep breath and then went ranting on. It seemed like she had been wanting to say all this for years.

'Then she met that Potter at school and they left and got married and had you, and of course I knew you'd be just the same, just as strange, just as ... as ... *abnormal* ... and then, if you please, she went and got herself blown up and we got landed with you!'

(PS 1997, 44.)

Sukunimenä *Dursley* paikantuu Gloucestershireen, missä se on ensimmäisenä kirjattu muodossa *Dersilege*. Se on johdettu muinaisenglannin henkilönnimestä *Deorsige*, joka tarkoittaa ‘lehtoa, metsikköä’. (Surname database 2015, s.v. Dursley.) Kokonaisuudessaan *Petunia Dursleyn* nimi on siis hyvin luontoviitteinen, mikä ei viittaa feminiinisyyteen juuri lainkaan.

5.2.3 Ei-feminiiniset naisten nimet

Hermione Granger [hər'maɪəni 'ɡreɪndʒə]

Hermione Granger -nimen fonologisesta rakenteesta löytyy naisten nimille tyypilliset äänteet [r], [m], [n] sekä naisten nimissä tyypillisin vokaaliäänne [i]. Miesten nimille tyypillisiä äänteitä nimessä taas ovat [h], [g] ja [d]. Etunimen voimakkain sanapaino on toisella tavulla ja nimi on suhteellisen pitkä, mikä on yleistä naisten nimissä.

Hermione polveutuu kreikkalaisen mytologian lähetin *Hermeksen* nimestä (Klein 1971, s.v. Hermione). Nimeä on kantanut aiemmin Leontesin vaimo Shakespearen näytelmässä *Talvinen tarina* ja yksi neljästä protagonistista H.D. Lawrencen novellissa *Women in Love* (Dresang 2002, 213–215). Rowling myöntää *Hermione*-nimen olevan peräisin Shakespearelta:

Hermione is a Shakespearean name – I – I consciously set out to choose a – a fairly unusual name for Hermione, because I didn't want a lot of fairly hard-working little girls to be teased if ever the book was published, because she is a very recognisable type – to which I belonged, when I was young ..

(Lydon 1999.)

On epäselvää, mihin sanaan *Hermes*-nimi pohjaa, mutta sen on arveltu polveutuvan sanasta *herma*, joka tarkoittaa ‘kiviröykkiötä’, tai sanaan *hermeneus*, joka tarkoittaa ‘tulkkia’. Jälkimmäisen voidaan nähdä olevan parempi vaihtoehto, sillä *Hermes* oli nimenomaan jumalten lähetti. Hermeneutiikka pohjaa samaan vartaloon, ja se tarkoittaa kääntämisen tiedettä. (Klein 1971, s.v. hermeneutic, hermeneutics, Hermes.) *Herma* tarkoittaa ‘rajoja merkitsevää kiviröykkiötä’, johon jokainen ohikulkija lisää oman kivensä. Tämän merkin pääasiallinen viesti oli kääntää pahat henget, demonit tai varkaat pois. (Burkert 1985, 156.) *Hermionen* nimen etymologia kietoutuu siis tieteen, älykkyyden ja rationaalisuuden ympärille,

ja näitä on perinteisesti pidetty maskuliinisina piirteinä. Hermionen hahmo toteuttaa nimensä etymologiaa ihan alusta saakka: hän istuu kirjastossa päivät pitkät ja opiskelee useampaa ainetta kuin yksikään toinen Tylypahkan oppilaista.

‘Harry — I think I’ve just understood something! I’ve got to go to the library!’

And she sprinted away, up the stairs.

‘*What* does she understand?’ said Harry distractedly, still looking around, trying to tell where the voice had come from.

‘Loads more than I do,’ said Ron, shaking his head.

‘But why’s she got to go to the library?’

‘Because that’s what Hermione does,’ said Ron, shrugging. ‘When in doubt, go to the library.’

(CS 1998, 275.)

Lisäksi ’tulkki’ -merkityksen voidaan nähdä toteutuvan Hermionen hahmossa varsinkin kirjasarjan loppupuolella, jolloin vastakkainen sukupuoli alkaa kiinnostaa yhtä jos toista sarjan hahmoista. Varsinkin Harry ja Ron tuntuvat tarvitsevan tulkkia ymmärtääkseen tyttöjen käytöstä:

‘I’m not saying what she did was sensible,’ said Hermione, as Ginny joined them, just as muddy as Ron and looking equally disgruntled. ‘I’m just trying to make you see how she was feeling at the time.’

‘You should write a book,’ Ron told Hermione as he cut up his potatoes, ‘translating mad things girls do so boys can understand them.’

(OP 2003, 505.)

Hermione siis toimii lähettinä poikien ja tyttöjen välillä, aivan kuten Hermes jumalten välillä. Tämä tekee Hermionen hahmostakin vähemmän feminiinisen: hän tuntuu ymmärtävän molempien osapuolien mielenliikkeitä.

Hermine tarkoittaa ranskaksi ’kärppää’ (MOT 2015 Ranska s.v. *hermine*), mikä on yllättävää, sillä *weasel* tarkoittaa englanniksi myös ’kärppää’. Näiden kahden nimen yhteys näkyy tarinan juonenkulussa, sillä Hermione ja Ronald pikkuhiljaa ihastuvat ja rakastuvat toisiinsa, ja sarjan prologissa he ovat mies ja vaimo sekä kahden lapsen isä ja äiti.

Granger juontuu muinaisranskan sanasta *grangier*, joka tarkoittaa ’tilanhoitajaa tai pehtoria’. Muinaisranskaan sen on nähty tulleen latinan sanasta *granum*, joka tarkoittaa ’siementä tai jyvää’. (Klein 1971, s.v. *grange*, *granger*.) Hermionea kutsutaan sukunimellään erittäin vähän verrattuna esimerkiksi Harryyn tai Roniin, mikä saattaa alleviivata *Hermione*-nimen tärkeyttä

sukunimeen nähden. Osin tämä voi myös johtua sukupuolittuneeseen tapaan kutsua poikia useammin sukunimellä. (Dresang 2002, 212.)

Minerva McGonagall [ˌmɪˈnɜːvə məkˈɡɒnəɡl]

Minerva McGonagall -nimen fonologinen rakenne on neutraali. Naisten nimille sopivia äänteitä ovat [m], [n] ja [l]. Miesten nimissä yleisiä ovat taas [k] ja [g]. Etunimi on kolmitavuisena suhteellisen pitkä, ja siinä on voimakkain sanapaino toisella tavulla. Nämä ovat ominaisia piirteitä naisten nimille. On kuitenkin huomioitava, että *Minerva McGonagallia* kutsutaan useimmiten *Professoriksi* tai *Professori McGonagalliksi*, mikä tekee etunimestä vähemmän tärkeän. Etunimi tuntuukin sisältävän fonologisesti tyypillisempiä naisten nimien äänteitä kuin sukunimi.

Minerva-nimeä on kantanut aiemmin roomalainen viisauden jumalatar, joka on yhdistetty myöhemmin kreikan jumalattareen Athenaan. Nimi on peräisin muinaislattinan nimestä *Menerva*, johon on usein liitetty kreikan sana *μέγας*, ‘mahti, voima, rohkeus, intohimo’ ja latinan *mēns*, ‘järki, ymmärrys’. On kuitenkin epäilty nimen olevan etruskilaista alkuperää nimistä *Menrva* ja *Menerva*. Lisäksi *Minervan* on nähty olevan yhteydessä latinan sanaan *mināri*, jonka merkitys on ‘uhkailla’. Näin ollen *Minerva* olisi ‘uhkaava jumalatar’. (Klein 1971, s.v. *Minerva*.) Nämä etymologiset merkitykset viittaavat perinteisesti maskuliinisina pidettyihin piirteisiin: rationaalisuuteen ja hallitsevuuteen. *Minerva McGonagall* toimiikin usein rationaalisesti tilanteissa, joissa emotionaalisuuden näyttäminen olisi helpompaa mutta samalla kohtalokasta. Hänen huumoriaan värittävät usein ironian ja sarkasmin sävyt, mikä kertoo älykkyydestä.

'Certainly I knew, Minerva,' she said quietly. 'But one does not parade the fact that one is All-Knowing. I frequently act as though I am not possessed of the Inner Eye, so as not to make others nervous.'

'That explains a great deal,' said Professor McGonagall tartly.

Professor Trelawney's voice suddenly became a good deal less misty. 'If you must know, Minerva, I have seen that poor Professor Lupin will not be with us for very long. He seems aware, himself, that his time is short. He positively fled when I offered to crystal-gaze for him –'

'Imagine that,' said Professor McGonagall drily.

(PA 1999, 170.)

McGonagallin voidaan katsoa olevan *McGognail*-nimen muoto, jonka alkuperä on irlantilainen. *Mc*-alku viittaa muinaisirlantilaiseen sanaan *macc* tai *mac*, joka tarkoittaa poikaa. Tämä kertoo patriarkaalisesta nimisysteemistä. (Klein 1971, s.v. Mac; Surname Database 2015, s.v. McGognail.) Nimen jälkimmäinen osa voi viitata harvinaiseen sanontaan “gone a gall”, joka tarkoittaa että henkilö on suunniltaan (Kapari-Jatta 2008, 108). *Gall* tarkoittaa englanniksi ‘julkeutta, röyhkeyttä, kanttia’ tai ‘ärtymystä, suuttumusta, ärsyynnystä’, jotka viittaavat *gall*-sanan merkitykseen ‘sappi, sappineste, sappirakko’. Tästä merkityksestä lienee suomeenkin kääntynyt ilmaus ‘sapetta’. Suuttumukseen ja temperamenttiin liittyy maskuliinisena pidetyt piirteet: hallitsevuus ja väkivalta, vaikkakaan Minerva ei ole fyysisesti väkivaltainen. Sen sijaan hän toteuttaa aktiivisesti henkistä tuskaa aiheuttavia kurinpitomuotoja:

Detention for all of you, and fifty points from Slytherin! (PA 1999, 195.)

'Potter, you must get a grip on yourself! You are heading for serious trouble! Another five points from Gryffindor!' (OP 2003, 285.)

'Miss Granger, five points will be taken from Gryffindor for this,' said Professor McGonagall. (PS 1997, 131.)

Samalla kun hän on hyvin ankara oppilailleen sääntöjen rikkomisesta, on hän myös ankara niille, jotka oppilaita uhkaavat. Hänestä kuoriutuu leijonaemo, joka suojelee oppilaitaan. Tämä onkin sopivaa, sillä hän on Rohkelikko-tuvan johtaja ja Rohkelikon tuvan tunnus on leijona.

'[---] But let me make one thing very clear. You are not going to pass off your many ineptitudes on the students of Hogwarts. I shall not permit it.'

'Excuse me?'

Amycus moved forwards until he was offensively close to Professor McGonagall, his face inches within hers. She refused to back away, but looked down at him as if he were something disgusting she had found stuck to a lavatory seat. (DH 2007, 477.)

Bellatrix Lestrange ['belətrɪks le'streɪndʒ]

Bellatrix Lestrange -nimen fonologisesta rakenteesta voidaan löytää miesten nimille yleiset obstruentit [b], [t], [k] ja [s]. Naisten nimille tyypillisiä äänneitä ovat sen sijaan [r] ja [n]. Etunimi on pitkä, kolmitavuinen, mikä on tyypillistä naisten nimille, mutta huomionarvoista

on se, että nimen voimakkein sanapaino sijaitsee ensimmäisellä tavulla. Tämä on yleisempää miesten nimissä. Nimen äännerakenne on siis poikkeava naisten nimelle.

Bellatrix on Orionin tähtimuodostelmassa Orionin vasemmassa olkapäässä sijaitseva tähti, ja se tarkoittaa latinaksi ‘naissoturia’. *Bellatrix* koostuu nimenosista *bellare* ‘osallistua sotaan’ ja feminiinisestä suffiksista *-trix*. (Klein 1971, s.v. *Bellatrix*, *-trix*.) Sota kiinnittyy vahvasti konventionaalisesti maskuliinisina pidettyihin piirteisiin, kuten väkivaltaan, hallitsevuuteen, fyysiseen voimaan sekä kilpailullisuuteen. Kaikki nämä piirteet kulmineituvat *Bellatrixin* hahmossa, ja sarjan protagonistit tuntuvat tietävän sen: “They were no match for her, even though there were four of them against one of her: she was a witch, as Harry knew, with prodigious skill and no conscience.” (DH 2007, 374.) *Bellatrix Lestrangle* kuvataan sarjan alkupuolella *Lestrangen* pariskunnan toiseksi puolisoiksi, mutta hänen paettuaan *Azkabanin* velhovankilasta ei hänen miestänsä enää mainita. He ovat joutuneet aikoinaan vankilaan kidutettuaan *Neville Longbottomin* vanhempia niin, että *Longbottomit* ovat joutuneet mielisairaalaan. *Bellatrix* ilmentää jopa maanista halua miellyttää *Lord Voldemortia*, ja on mukana jokaisessa suuressa käännteessä. Hän muun muassa tappaa *Harryn* kummisedän, oman serkkunsa, sarjan viidennessä kirjassa *Harry Potter and the Order of the Phoenix*.

Lestrangle on johdettu muinaisranskan sanasta *estrangle*, joka tarkoittaa ‘vieraannuttamista, etäännyttämistä’. Tämä on peräisin latinan sanasta *estrāneus*, joka tarkoittaa ‘vierasta, muukalaista’. (Klein 1971, s.v. *estrangle*.) Englannin kielen idiomiksi *to feel strange* tarkoittaa sitä, että ei tunne oloaan mukavaksi jossain tilanteessa, tai epämiellyttävää fyysistä tunnetta (OALD 2005, s.v. *strange*). *Bellatrixin* hahmossa tosiaan kulmineituu naishahmoksi poikkeuksellisen hyvin tämä vieraus ja ilkeys.

‘Never used an Unforgivable Curse before, have you, boy? You need to mean them Potter! You need to really want to cause pain - to enjoy it - righteous anger won't hurt me for long - I'll show you how it is done, shall I? I'll give you a lesson –’
(OP 2003, 715.)

5.2.4 Yhteenveto

Naisten nimet kuvaavat feminiinisuuden laajaa kirjoa. Nimen feminiinisyys ei kuitenkaan välttämättä korreloi hahmon feminiinisuuden kanssa, mikä näkyy erityisen selvästi *Nymphadora Tonks* -nimessä. Tonks myös ihan tietoisesti välttelee omaa nimeään ja yrittää siten “tukahduttaa” nimen muodostamaa feminiinisuuden kuvaa. Samaa ilmiötä voidaan havaita myös *Ginny Weasley* -nimessä, sillä Ginny käyttää lempinimeään oikean nimensä, Ginevran, sijasta.

Ei-feminiininen kategoria kattaa odotetusti sarjan “voimakkaimpina” pidetyt naishahmot Hermione Grangerin, Minerva McGonagallin sekä Bellatrix Lestrangen. Näistä viimeinen toimii pahan puolella. Naisten nimien kohdalla ei luvussa 4. *Sukupuolisuus Harry Potter -sarjassa* tehty voimakasta jakoa sen suhteen, että pahan puolella toimivat olisivat enemmän ei-feminiinisiä ja että hyvän puolella toimivat olisivat feminiinisempiä. Naisten kohdalla näin ei ehkä yhtä selkeästi olekaan. On huomattava, että ainoa todellisesti pahan puolella oleva naishahmo sarjassa on Bellatrix Lestranger. Rita Skeeter ja Petunia Dursley, jotka ainoina sijoittuvat neutraalien nimien ryhmään, ovat neutraaleja myös hyvän ja pahan välisessä jaossa. Feminiiniseen ryhmään lukeutuvat suhteellisen voimakkaat naishahmot Luna Lovegood, Ginny Weasley ja Nymphadora Tonks. On kuitenkin todettava, että J.K. Rowlingin sarjan naishahmot ovat voimakkaita ja siten myös voimauttavia.

Naisten nimien yhteinen tekijä on kuitenkin luonto ja myytit. Esimerkiksi Ritan ja Petunian nimien etymologioihin liittyy sekä kasveihin että helmiin liittyvää symboliikkaa. Nymphadoran, Hermionen, Minervan ja Lunan nimien takaa paljastuu taas eri mytologioista lainattuja nimiä. Tämä voi olla perää siitä, että J. K. Rowlingilla on koulutus klassisiin kieliin. Koulutuksessa on mitä luultavimmin käsitelty myös klassisia kulttuureita ja niiden taustalla vaikuttavia mytologioita. Rowling sanookin eräässä lehdistötilaisuudessa olleensa aina kiinnostunut nimistä ja folkloresta: “I love freakish names and I have always been interested in folklore” (ITV Press conference 2005).

6. POHDINTA

6.1 Analyysin yhteenveto

Kuten Bertills (2003, 237) toteaa, kaunokirjalliset nimet eivät kannu pelkästään yhtä merkitystä, vaan niissä yhdistyy kokonainen merkitysten ja funktioiden kirjo. Tässä tutkimuksessa olen pyrkinyt keskittymään sukupuolisuuteen nimien etymologian, konnotaatioiden ja äännerakenteen perusteella, sillä sukupuolisuuteen liittyvää symboliikkaa on mielenkiintoista tarkastella sellaisista paikoista, mistä sitä ei niin eksplisiittisesti näe. Myös esimerkiksi Heilman & Donaldson (2009, 158) ovat ottaneet kantaa Harry Potter -sarjan nimistöön ja väittävätkin, että Harry Potterin hegemonisen maskuliinisuuden ylivalta näkyy myös nimissä. Esimerkiksi *Neville* kuulostaa englannin kielen sanalta “snivel”, joka tarkoittaa ‘niiskutusta’ tai ‘nyyhkytystä’, ja veljesten *Colin* ja *Dennis Creeveyn* sukunimi kuulostaa sanalta “creepy”, joka taas tarkoittaa ‘kammottavaa’ (Heilman & Donaldson, 2009, 158). Myös huispausjoukkueiden kapteenien vanhat ja kovat nimet *Hard* ja *Wood* korostavat joukkueurheilun maskuliinisuutta (Heilman & Donaldson 2009, 142). Lisäksi esimerkiksi Dresang (2002, 215) näkee *Hermione*-nimen kantavan historiallista ja psykologista arvoa sen aikaisempien kantajien vuoksi.

J. K. Rowling on maininnut eräässä haastattelussa keräilevänsä nimiä erilaisista lähteistä, muun muassa kadunnimikilvistä, kartoista, sotamuistomerkeistä, hautakivistä ja pyhimyksiltä (Kapari-Jatta 2008, 72; Barnes and Noble interview 1999) ja sanookin: “I’m big on names – I like names, generally. You have to be really careful giving me your name if it’s an unusual one, because you will turn up in book six.” (Lydon 1999.) Nimillä on merkitystä Harry Potter -sarjassa, sillä usein hahmolla saattaa olla kahdeksan tai yhdeksän nimeä, ennen kuin hahmolle sopivin nimi löytyy (Lydon 1999).

Tutkimuksen kannalta olennaista on palata alkuun ja pohtia tutkimuskysymyksiä. Toissijaiset tutkimuskysymykseni liittyvät teoreettiseen viitekehykseen ja ne ovat: 1) *Millaista on kirjallisuuden ja erityisesti lastenkirjallisuuden nimistöntutkimus?* ja 2) *Millaisia*

sukupuolirepresentaatioita Harry Potter -kirjasarjassa esiintyy? Kirjallisuuden nimistöntutkimuksessa nähdään olennaiseksi siis se, että hahmo kantaa nimessään konnotatiivisia, etymologisia ja fonologisia aineksia, mitkä kertovat lähes poikkeuksetta jotain hänen sukupuolisuudestaan, taustastaan, luonteestaan, kohtalostaan tai sosiaalisesta statuksestaan. Lastenkirjallisuudessa nimet ovat hedelmällisempiä tutkimuskohteita, sillä niissä usein nähdään eksplisiittisemmin eri merkitystasoja.

Harry Potter -sarjan sukupuolirepresentaatiot taas rikkovat konventionaalisia sukupuolirooleja, sillä esimerkiksi poikien sallitaan toisintavan hegemoniasta poikkeavaa maskuliinisuutta vapaammin kuin aiemmin lastenkirjallisuudessa. Tämä näkyy esimerkiksi yhteisöllisyyden ja emotionaalisuuden teemoissa. Harry Potter -teosten tyttöjen toimijuutta on kritisoitu, mutta silti voidaan todeta heidän noudattelevan suhteellisen vapaasti sekä feminiinisiä että feminiinisyydestä poikkeavia sukupuolisuuspiirteitä.

Ensisijaiseen tutkimuskysymykseeni *Miten Harry Potterin henkilönnimistö ilmentää sukupuolisuutta?* vastaus löytyy analyysistä, jonka tuloksena nähdään, että sukupuolisuutta esiintyy nimien etymologioissa, konnotaatioissa ja äännerakenteissa. Nimet muodostavat ikään kuin skaalan, jolle ne sijoittuvat riippuen maskuliinisuuden tai feminiinisyyden ilmenemisestä. Yleisesti nimistöstä voidaan mainita se, että raamatulliset nimet ovat hyvin pienessä vähemmistössä, vaikka yleensä länsimaisessa kulttuurissa niitä on käytetty ja muunneltu runsaasti. Harry Potterin nimistöstä taas löytyi paljon luontoviitteisiä, mytologioihin perustuvia ja astronomisia nimiä. Luontoviitteisistä nimistä eläimiin viittaavat olivat erityisen selkeitä miesten nimien kohdalla, kun taas naisten nimissä kukkien ja muiden kasvien nimet ovat vallalla. Esimerkiksi *Severus Snape*, *Draco Malfoy* ja *Ronald Weasley* sisälsivät eläinaiheista merkityssisältöä. *Petunia Dursley* ja *Rita Skeeter* olivat luontoviitteisiä naisten nimien puolelta. Mytologioihin perustuvista nimistä voidaan mainita esimerkiksi *Ginny Weasley*, *Nymphadora Tonks*, *Luna Lovegood* ja *Albus Dumbledore*. Astronomisiin taas kuuluvat *Draco Malfoy*, *Sirius Black* ja *Bellatrix Lestrange*. Sukupuolisuuden kannalta naisten nimissä esiintyi enemmän pyhyyteen ja valkoisuuteen liittyviä etymologioita, mikä voi viitata nimenomaan viattomuuden ihannointiin.

Sukupuolisuuden kannalta on olennaista huomata, että miesten nimien luoma maskuliinisuuden skaala ei noudata luvussa 4. *Sukupuolisuus Harry Potter -sarjassa* käsiteltyä hegemonisen maskuliinisuuden kaavaa. Teoriassa painotetaan sitä, että hegemoninen maskuliinisuus näkyy erityisesti “toiseudessa” (Wannamaker 2007, 142–143), mutta nimistöissä tämä ei näy, vaan jokaiseen kategoriaan sijoittuu sekä hyvän että pahan puolen hahmoja. Erityisen huomionarvoista on se, että “ultimaattinen paha”, *Tom Riddle* eli *Lord Voldemort* sijoittuu neutraalien nimien kategoriaan, vaikka hahmona toisintaa hegemonista maskuliinisuutta vallan, itsenäisyyden, hierarkian ja väkivallan kautta. *Harry Potterin* sijoittuminen maskuliinisten nimien kategoriaan ei ollut niin suuri yllätys, sillä hänessä yhdistyvät sekä hegemoninen maskuliinisuus että epähegemoniset piirteet.

Naisten nimissä huomattavaa on se, että yltiömäistä feminiinisyttä nimissä pyritään vaimentamaan, mikäli se ei sovi luonteenpiirteisiin. Esimerkiksi Nymphadora Tonks ja Ginny Weasley haluavat itseään kutsuttavan lempinimillään, jotka eivät luo niin voimakasta feminiinistä kuvaa kuin heidän oikeat nimensä. He haluavat itseään kutsuttavan eufemismillä, jonka tarkoituksena on piilottaa heidän mielestään epämiellyttävä piirre miellyttävämällä ilmaisulla (Nuessel 1992, 113). Judith Butlerin (2008, 67–68) idea itseidenttisyyden dilemmasta on hyvä ottaa esiin tässä kohtaa: henkilö ei koskaan voi olla itseidenttinen ajan kuluessa. Erityisesti Ginnyn ja Nevillen hahmoissa tämä näkyy selkeästi: molempien sukupuolisuudessa tapahtuu merkittävä muutos. Tonks esitellään vasta sarjan loppupuolella, joten hänen hahmonsä mahdolisesta aikaisemmasta feminiinisydestä ei voida sanoa mitään. Bellatrixin muutos sarjan aikana tapahtuu vähitellen: ensin hänet kuvataan viltteinä huhuina, kunnes hän pakenee vankilasta ja hänestä tulee Lord Voldemortin oikea käsi ja “last, best lieutenant” (DH 2007, 590.) Sarjan “voimakkaimmat” naishahmot sijoittuivat ei-feminiinisten nimien ryhmään, mikä ei ole yllättävää. Hermione Granger, Minerva McGonagall ja Bellatrix Lestrange sijoittuvat myös henkilöhahmoina kauas sukupuolisuusskaalan feminiinisestä päädyistä.

6.2 Lopuksi

Tutkimuksen toteuttaminen on ollut hyvin antoisaa. Aloitin tutustumalla teoriaan ja sukupuolisuuden ja nimistön tutkimukseen. Jatkoin työtäni kontekstualisoimalla teoriapohjaani lastenkirjallisuuden ja fantasian kentässä. Analyysiosiossani käytin pääasiallisena lähteenäni Ernest Kleinin vuonna 1971 ilmestynyttä teosta *A Comprehensive Etymological Dictionary of the English Language : Dealing with the Origin of Words and Their Sense Development Thus Illustrating the History of Civilization and Culture*, joka osoittautui erittäin hyväksi etymologiseksi lähteeksi. Käytin lähes yksinomaan tätä lähteenäni, sillä kirjastossa ei ollut muita etymologisia sanakirjoja englannin sanoista. Tämänkin sain käsiini verkkoversiona. Analyysissä keskityin kunkin nimen äännerakenteeseen, etymologiaan ja hieman myös konnotaatioihin.

Kaunokirjallisuuden nimet ovat tiukasti sidottuja kontekstiinsa, joten niiden tutkiminen ulkona kontekstistaan saattaa luoda vääristyneitä käsityksiä nimestä (Bertills, 2003, 94). Tämä tarkoittaa siis sitä, että kaunokirjallisuuden nimistön tulkinta on aina kirjallisuusanalyysiin sidottua. Näin ollen analyysissä liitän tekemäni tulkinnat henkilöhaamoon ja kaunokirjalliseen kontekstiin välttyäkseni vääriä tulkinnoita. Päädyin esittelemään sukupuolisuuden ilmenemistä kussakin kategoriassa kolmen esimerkin avulla. Miesten nimien kohdalla kaikkiin kolmeen kategoriaan löytyi kolme hyvää esimerkkiä, mutta naisten nimissä neutraaleja nimiä jäi edustamaan vain kaksi.

Kirjallisuudentutkimus ei koskaan voi olla täysin objektiivista, sillä tulkinta on aina subjektiivista. Lisäksi feministiseen tutkimusperinteeseen kuuluu subjektiivisuuden hyväksyminen, sillä tutkija vaikuttaa aina omaan työhönsä ainakin alitajuisesti. Pyrin kuitenkin lisäämään tulkintojeni ja siten tutkimukseni reliabiliteettiä antamalla tulkintojen tueksi kirjallisuusviitteitä, jotka tukevat tulkintaani ja sitovat sen osaksi tutkimaani kaunokirjallista teossarjaa. Mielestäni kuitenkin pystyin asettumaan etäälle tutkimuksestani, eikä sarjasta kirjoittamani sukupuolisuutta käsittelevä teoriakappale ohjannut nimien kategorisointia sukupuolisuuden perusteella, vaan tein sen puhtaasti etymologioiden, konnotaatioiden ja äännerakenteiden perusteella.

Jatkotutkimusta ajatellen voisi olla mielenkiintoista jatkaa nimien analysointia, ja tulkita niiden perusteella kvantitatiivisin metodein sukupuolisuutta. Lisäksi jokaisen nimen ja hahmon tarkastelu voisi olla pidempää.

Viimeiseksi haluan kiittää Veli-Pekkaa, joka on koko graduprosessin ajan ollut opponenttini ja turvani sekä tieteen maailmassa että todellisessa.

LÄHTEET

Primaarilähteet

- PS: Rowling, J. K. 1997. Harry Potter and the Philosopher's Stone. London: Bloomsbury.
 CS: Rowling, J. K. 1998. Harry Potter and the Chamber of Secrets. London: Bloomsbury.
 PA: Rowling, J. K. 1999. Harry Potter and the Prisoner of Azkaban. London: Bloomsbury.
 GF: Rowling, J. K. 2000. Harry Potter and the Goblet of Fire. London: Bloomsbury.
 OP: Rowling, J. K. 2003. Harry Potter and the Order of Phoenix. London: Bloomsbury.
 HP: Rowling, J. K. 2005. Harry Potter and the Half-Blood Prince. London: Bloomsbury.
 DH: Rowling, J. K. 2007. Harry Potter and the Deathly Hallows. London: Bloomsbury.

Sekundaarilähteet

- Ainiala, Terhi, Minna Saarelma & Paula Sjöblom 2008. Nimistöntutkimuksen perusteet. Tietolipas 221. Helsinki: SKS.
- Baker-Smemoe, Wendy, Brad Wilcox, Bruce Brown, Paul Hoskisson & Sky Rodio Nuttall 2014. Naming Practices in J.R.R. Tolkien's Invented Languages. *Journal of Literary Onomastics*: Vol. 3: Iss. 1, Article 2. <http://digitalcommons.brockport.edu/jlo/vol3/iss1/2> (8.12.2014)
- Barnes and Noble interview 1999. March 19th 1999. <http://www.accio-quote.org/articles/1999/0399-barnesandnoble.html> (19.3.2015)
- Behindthename 2015. <http://www.behindthename.com/> (23.1.2015)
- Bengtsson, Niklas 2001. Käsissä maailman kohtalo. Fantasiakirjallisuuden lajeja ja historiaa. Teoksessa Tuula Korolainen (toim.) Kirjaseikkailu. Lasten ja nuortenkirjallisuuden opas. Helsinki: Tammi, 333–350.

- Bertills, Yvonne 2003. *Beyond identification. Proper names in children's literature.* Åbo: Åbo Akademi.
- Burkert, Walter 1985. *Greek Religion.* Cambridge Massachusetts: Harvard University Press.
- Bussmann, Hadumod 1996. *Routledge Dictionary of Language and Linguistics. (Lexikon der Sprachwissenschaft. Translated and edited by Gregory Trauth and Kerstin Kazzazi).* Cornwall: Routledge.
- Butler, Judith 2008. *Hankala sukupuoli. (Gender Trouble. Feminism and the Subversion of Identity, 1990) Suom. ja toim. Tuija Pulkkinen ja Leena-Maija Rossi.* Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Tim Carrigan, Bob Connell & John Lee 1985. *Toward a new sociology of masculinity. Theory and Society.* September 1985, Volume 14, Issue 5, 551–604.
- Cherland, Meredith 2008. *Harry's Girls: Harry Potter and the Discourse of Gender. Journal of Adolescent & Adult Literacy 52(4) December 2008/January 2009. International Reading Association, 273–282.*
https://resources.oncourse.iu.edu/access/content/user/mikuleck/Filemanager_Public_Files/L501/English%20and%20Literature/Cherland%20_2009_%20Harry_s%20Girls%20,%20Harry%20Potter%20and%20the%20Discourse%20of%20Gender.pdf (24.11.2014)
- Collins Dictionary 2015. <http://www.collinsdictionary.com/dictionary/english> (17.2.2015)
- Collins Smith, Anne 2010. *Harry Potter, Radical Feminism, and the Power of Love.* In Gregory Bassham (ed.) *The Ultimate Harry Potter and Philosophy. Hogwarts for Muggles.* Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons, 80-96.

- Cothran, Casey A. 2005. *Lessons in Transfiguration: Allegories of Male Identity in Rowling's Harry Potter -series*. In Cynthia Whitney Hallett (ed.) *Scholarly studies in Harry Potter: applying academic methods to a popular text*. Lewiston, N.Y.: Edwin Mellen Press, 123–132.
- Coulombeau, Sophie 2015. I'm getting married: should I change my surname? *The Guardian* 12th December 2014. <http://www.theguardian.com/books/2014/dec/12/im-getting-married-should-i-change-my-surname> (18.3.2015)
- Croft, Janet 2009. Naming the Evil One: Onomastic Strategies in Tolkien and Rowling. *Mythlore* 107/108.
https://www.academia.edu/237124/Naming_the_evil_one_onomastic_strategies_in_Tolkien_and_Rowling (10.12.2014)
- Croft, Janet 2009. The Education of a Witch: Tiffany Aching, Hermione Granger, and Gendered Magic in Discworld and Potterworld. *Mythlore*, 1–9.
http://www.academia.edu/237123/The_education_of_a_witch_Tiffany_Aching_Hermione_Granger_and_gendered_magic_in_Discworld_and_Potterworld
- Cutler, Anne, James McQueen & Ken Robinson 1990. Elizabeth and John: Sound Patterns of Men's and Women's Names. In *Journal of Linguistics* Vol. 26, No. 2.: 471–482.
- Doughty, Terri 2002. *Locating Harry Potter in the "Boys' Book" Market*. In Lana A. Whited (ed.). *The Ivory Tower and Harry Potter: Perspectives on a Literary Phenomenon*. Columbia/London: University of Missouri Press, 243–257.
- Dresang, Eliza T. 2002. *Hermione Granger and the Heritage of Gender*. In Lana A. Whited (ed.) *The Ivory Tower and Harry Potter: Perspectives on a Literary Phenomenon*. Columbia/London: University of Missouri Press, 211–242.

Eccleshare, Julia 2007. 'Most Popular Ever': The Launching of Harry Potter. In Julia Briggs, Dennis Butts & M.O. Grenby (ed.) *Popular Children's Literature in Britain*. England: Ashgate Publishing Ltd, 287–300.

Encyclopædia Britannica Online 2015. <http://global.britannica.com/> (17.2.2015)

Etymology Dictionary Online 2015. <http://www.etymonline.com/> (20.2.2015)

Fanpop-sivusto 2013. Meanings of Harry Potter Character Names. At <http://www.fanpop.com/clubs/harry-potter/articles/154027/title/meanings-harry-potter-character-names> (20.11.2014)

Fry, Stephen 2003. Fry, Stephen, interviewer: J. K. Rowling at the Royal Albert Hall, 26 June 2003. <http://www.accio-quote.org/articles/2003/0626-alberthall-fry.htm> (19.3.2015)

Gallardo-C, Ximena & Jason Smith 2003. *Cinderfella: J. K. Rowling's Wily Web of Gender*. In Gizelle Liza Anatol (ed.) *Reading Harry Potter: critical essays*. Westport, Conn.: Praeger, 191–206.

Gillis, Stacy 2007. The Brand, the Intertext and the Reader: reading Desires in the 'Harry Potter' Series. In Julia Briggs, Dennis Butts & M.O. Grenby (ed.) *Popular Children's Literature in Britain*. England: Ashgate Publishing Ltd, 301–315.

Gray, Paul 1999. "Wild about Harry," *Time Magazine*, September 20, 1999. <http://content.time.com/time/magazine/article/0,9171,30857-1,00.html> (23.1.2015)

Grenby, M. O. & Andrea Immel 2009. Preface. In M.O. Grenby & Andrea Immel (ed.) *The Cambridge Companion to Children's Literature*. Cambridge University Press, xiii–xxv.

Hanks, Patrick & Flavia Hodges 1990. *A Dictionary of First Names*. Oxford: Oxford University Press.

- Heilman, Elizabeth E. & Donaldson, Trevor 2009. *From Sexist to (sort-of) Feminist: Representations of Gender in the Harry Potter Series*. In Elizabeth E. Heilman (ed.) *Critical Perspectives on Harry Potter*. 2nd Edition. New York: Routledge, 139–162.
- Hermans, Theo 1985. *The Manipulation of Literature*. Studies in Literary Translation. Great Britain: Croom Helm.
- Hunt, Peter 2005. Introduction: the Expanding World of Children's Literature Studies. In Peter Hunt (ed.) *Understanding Children's Literature*. 2nd edition. New York: Routledge, 1–14.
- Ihonen, Maria 2001. Laituri numero kolmesta. Lasten satu- ja fantasiaromaani. Teoksessa Tuula Korolainen (toim.) *Kirjaseikkailu. Lasten ja nuortenkirjallisuuden opas*. Helsinki: Tammi, 136–153.
- ITV Press conference 2005. Edinburgh "cub reporter" press conference, *ITV*, 16 July 2005.
<http://www.accio-quote.org/articles/2005/0705-edinburgh-ITVcubreporters.htm> (25.3.2015)
- James, Edward & Farah Mendelsohn 2012. Introduction. In Edward James & Farah Mendelsohn (ed.) *Cambridge Companion to Fantasy Literature*. Cambridge University Press, 1–4.
- Jokinen, Arto 2003. *Miten miestä merkitään?* Teoksessa Arto Jokinen (toim.) *Yhdestä puusta. Maskuliinisuuden rakentuminen populaarikulttuureissa*. Tampere: Tampere University Press.
- Kapari, Jaana, Kaisa Kattelus & Kaijamari Sivill 2002. Erisnimet kirjoissa. In *Kääntäjä 7/2002*. Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto.
- Kapari-Jatta, Jaana 2008. *Pollomuhku ja Posityyhtynen*. Helsinki: Tammi.
- Karasma, Katri & Pirjo Suvilehto 2014. *Ihmejuttuja ja tavattomia tarinoita*. Helsinki: BTJ Finland Oy.

Kiviniemi, Eero 1975. Paikannimien rakennetyypeistä. Forssa: Forssan kirjapaino.

Kiviniemi, Eero 1982. Rakkaan lapsen monet nimet. Suomalaisten etunimet ja nimenvaihtoa.
Helsinki: Weiling-Göös.

Klein, Ernest 1971. A Comprehensive Etymological Dictionary of the English Language : Dealing with the Origin of Words and Their Sense Development Thus Illustrating the History of Civilization and Culture. Elsevier: Oxford.

Knoepfmacher, U.C. 2008. Children's Texts and the Adult Reader. In M.O. Grenby & Andrea Immel (ed.) The Cambridge Companion to Children's Literature. Cambridge University Press, 159–173.

Kurenniemi, Marjatta 1987. Sadun ja lapsen tarinat. *Työrytys Työrytys* 2. 12–16.

Lampinen, Arja 2001. Etunimen valinta – Haasteellista kielenkäyttöä. In *Kielikello* 2/2001.
<http://www.kielikello.fi/index.php?mid=2&pid=11&aid=1263> (16.12.2014)

Lehtonen, Sanna 2011. Shifting Back to and Away from Girlhood: Magic Changes in Age in Children's Fantasy Novels by Diana Wynne Jones. *Papers: Explorations into Children's Literature*, Vol. 21, No. 1, 2011: 19–32.
<http://search.informit.com.au/documentSummary;dn=354612318219814;res=IELHSS>
(25.11.2014)

Lerer, Seth 2008. Children's Literature. A Reader's History from Aesop to Harry Potter. Chicago: The University of Chicago Press.

Lurie, Alison 2003. Boys and Girls Forever. Children's Classics from Cinderella to Harry Potter. United States of America: Penguin Books.

- Lydon, Christopher 1999. J. K. Rowling interview transcript, *The Connection* (WBUR Radio), 12 October, 1999. <http://www.accio-quote.org/articles/1999/1099-connectiontransc2.htm> (16.3.2015)
- Manninen, Sari 2012. *Poikien maskuliinisuudet, valtahierarkiat ja väkivalta koulussa*. Teoksessa Arto Jokinen (toim.) *Mieskysymys. Miesliike, -työ, -tutkimus ja tasa-arvopolitiikka*. Tampere: Tampere University Press, 201–206.
- Mantila, Harri 2004. Murre ja identiteetti. *Virittäjä* 3/2004. Kotikielen seura, 322–346. http://www.kotikielenseura.fi/virittaja/hakemistot/jutut/2004_322.pdf (27.3.2015)
- McGillis, Roderick 1996. *The Nimble Reader. Literary Theory and Children's Literature*. New York: Twayne Publishers.
- Mhlambi, Innocentia J. 2007. Acts of Naming: The Detective Plot in Masondo's Fiction. In *South African Journal of African Languages* 3 (2007), 128–141.
- Nikolajeva Maria 2009. *Harry Potter and the Secrets of Children's Literature*. In Elizabeth E. Heilman (ed.) *Critical Perspectives on Harry Potter*. 2nd Edition. New York: Routledge, 139–162.
- Nikolajeva, Maria 2010. *Power, Voice and Subjectivity in Literature for Young Readers*. New York: Routledge.
- Nodelman, Perry 1996. *Exploring Children's Literature: Reading with Pleasure and Purpose*. New York: Longman Publishers.
- Nord, Christiane 2003. Proper Names in Translations for Children: Alice in Wonderland as a Case in Point. *Meta: journal des traducteurs/Meta: Translators' Journal*, vol. 48, n 1–2, 2003, 182–196. <http://id.erudit.org/iderudit/006966ar> (1.12.2014)

- Nuessel, Frank 1992. *The Study of Names. A Guide to the Principles and Topics*. United States of America: Greenwood Press.
- Oxford Advanced Learner's Dictionary 2005. 7th Edition. Oxford: University of Oxford.
- The Pensieve 2015. *The Pensieve: an Academic Guide to Harry Potter*. <http://pensieve.danahuff.net/> (24.2.2015)
- Puurtinen, Tiina 2006. *Children's Literature: Translation of*. In Brown, K. (ed.) *Encyclopedia of Language & Linguistics*. Elsevier: Oxford, 314–316.
- Rose, Jacqueline S. (1984) "The Case of Peter Pan. The Impossibility of Children's Fiction." In Henry Jenkins (ed.) *The Children's Culture Reader*. New York: New York University Press, 58–66.
- Rowling, J. K. 1999. *The Connection (WBUR Radio) Interview transcript*. Accio Quote! <http://www.accio-quote.org/articles/1999/1099-connectiontransc2.htm#p3> (15.1.2015)
- Saxon Slater, Anne & Saul Feinman 1985. *Gender and the Phonology of North American First Names*. In *Sex Roles* Volume 13, Issue 7–8, 429–440.
- Schoefer, Christine 2000. *Harry Potter's Girl Trouble: The World of Everyone's Favorite Kid Wizard Is a Place Where Boys Come First*. *Salon* 30 October 2000. <http://www.salonmag.com/books/feature/2000/01/13/potter/> (24.11.2014)
- Simons, Judy 2009. *Gender Roles in Children's Fiction*. In M.O. Grenby & Andrea Immel (ed.) *The Cambridge Companion to Children's Literature*. Cambridge University Press, 143–158.
- Smith, David 2007. *Dumbledore was gay, JK tells amazed fans*. *The Guardian* 21st October 2007. <http://www.theguardian.com/uk/2007/oct/21/film.books> (16.3.2015)

Smith, Sean 2003. J. K. Rowling – Harry Potterin luoja. Elämäkerta. Helsinki: Memphis Books.

Stevenson, Deborah 2009. Classics and Canons. In M.O. Grenby & Andrea Immel (ed.) *The Cambridge Companion to Children's Literature*. Cambridge University Press, 108–123.

Surname database 2015. Last name Origins. <http://www.surnamedb.com/> (24.2.2015)

Taylor, Andrew 2010. Kirjat jotka muuttivat maailmaa. Alkuperäisteksti *Books that Changed the World*. Suomennus Simo Liikanen. Helsinki: Gummerus.

The Leaky Cauldron 2015. www.the-leaky-cauldron.org (23.1.2015)

The Phrase Finder 2015. www.phrases.org.uk (20.3.2015)

Trites, Roberta Seelinger 1997. *Waking Sleeping Beauty: Feminist Voices in Children's Novels*. Iowa: Iowa University Press.

Urban Dictionary 2015. <http://www.urbandictionary.com/> (17.2.2015)

Vuori, Jaana 2005. *Äitiys sukupuolikysymyksenä*. Teoksessa Tuija Saresma, Leena-Maija Rossi & Tuula Juvonen (toim.) *Käsikirja sukupuoleen*. Tampere: Vastapaino, 109–119.

Wannamaker, Annette 2007. *Men in Cloaks and High-heeled Boots, Men Wielding Pink Umbrellas: Witchy Masculinities in the Harry Potter Novels*. In Annette Wannamaker (ed.) *Boys in Children's Literature and Popular Culture: Masculinity, Abjection, and the Fictional Child*. New York: Routledge, 121–146.

Walker King, Debra 1994. Reading the “Deep Talk” of Literary Names and Naming. In *Names* 42: 3 September, 181–199.

- Zettel, Sarah 2005. *Hermione Granger and the Charge of Sexism*. In Mercedes Lackey & Leah Wilson (ed.) *Mapping the World of the Sorcerer's Apprentice*. Dallas: Benbella Books, 83–99.
- Zipes, Jack 2002. *The Phenomenon of Harry Potter, or Why All the Talk?*. In Jack Zipes (ed.) *Sticks and Stones. The Troublesome Success of Children's Literature from Slovenly Peter to Harry Potter*. Routledge, New York and London, 170–189.
- Zipes, Jack 2002. *Why Children's Literature Does Not Exist?* In Jack Zipes (ed.) *Sticks and Stones. The Troublesome Success of Children's Literature from Slovenly Peter to Harry Potter*. Routledge, New York and London, 39–60.